

અજમાયશી પાઠ્યપુસ્તક

ગુજરાતી

(પ્રથમ ભાષા)

ધોરણે ૧

રાજ્ય સરકારની વિનામૂલ્યે યોજના હેઠળનું પુસ્તક

ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદના પત્રકમાંક
જીસીઈઆરટી/અભ્યાસક્રમ/C&E/2025/11628-30, તા. 25-04-2025થી મંજૂર

અજમાયશી પાઠ્યપુસ્તક

ગુજરાતી

(પ્રથમ ભાષા)

ધોરણી ૧

પ્રતિફિલ્હાપત્ર

ભારત મારો દેશ છે.
બધાં ભારતીયો મારાં ભાઈબહેન છે.
હું મારા દેશને ચાહું છું અને તેના સમૃદ્ધ અને
વૈવિધ્યપૂર્ણ વારસાનો મને ગર્વ છે.
હું સદાય તેને લાયક બનવા પ્રયત્ન કરીશ.
હું મારાં માતાપિતા, શિક્ષકો અને વડીલો પ્રત્યે આદર રાખીશ
અને દરેક જણ સાથે સભ્યતાથી વર્તીશ.
હું મારા દેશ અને દેશબાંધવોને મારી નિષ્ઠા અર્પું છું.
તેમનાં કલ્યાણ અને સમૃદ્ધિમાં જ મારું સુખ રહ્યું છે.

રાજ્ય સરકારની વિનામૂલ્યે યોજના હેઠળનું પુસ્તક

ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ
'વિદ્યાયન', સેક્ટર ૧૦-એ, ગાંધીનગર-૩૮૨૦૧૦

© ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર
આ પાઠ્યપુસ્તકના સર્વ હક ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળને હસ્તક છે.
આ પાઠ્યપુસ્તકનો કોઈપણ ભાગ કોઈપણ રૂપમાં ગુજરાત રાજ્ય શાળા
પાઠ્યપુસ્તક મંડળના નિયામકશીની લેખિત પરવાનગી વગર પ્રકાશિત કરી શકશે નહીં.

વિષય સલાહકાર

ડૉ. અરવિંદ ભાંડારી

લેખન-સંપાદન

શ્રી કટ્ટેશ પટેલ : કન્વીનર
શ્રી મીનેશ વાળંદ
શ્રી મનીષ સુથાર
શ્રી ભરત બગોદરિયા
શ્રી નિમિષા પ્રજાપતિ

સમીક્ષા

યાદ્વા સપાટવાલા
દિનેશભાઈ ભાભોર
ડૉ. મહિપાલસિંહ પરમાર
શ્રીમતી ઘ્યાતિ થાનકી
શ્રીમતી સ્નેહલબહેન પટેલ
શ્રીમતી ધર્મિલબહેન પટેલ
શ્રીમતી પ્રીતિ કેટેચા

ચિત્રાંકન

ભાવેશ બોરીસાગર

સંયોજક

ડૉ. નિરાલી મૈયાણી
(વિષય સંયોજક : ગુજરાતી)

નિર્માણ-સંયોજક

ડૉ. કમલેશ પરમાર
(નાયબ નિયામક : શૈક્ષણિક)

મુદ્રણ-આયોજન

શ્રી મનીષ એચ. બધેકા
(નાયબ નિયામક : ઉત્પાદન)

વિતરણ-આયોજન

શ્રી હર્ષદ એચ. ચૌધરી
(નાયબ નિયામક : વહીવટ-વિતરણ)

પ્રસ્તાવના

ગુજરાત રાજ્યની તમામ શાળાઓમાં ધોરણ ૧થી ૮માં ગુજરાતી વિષય ખૂબ મહત્વનો છે ત્યારે સરકારશીના નિર્ણયને અનુલક્ષીને ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર ધોરણ ૧નું ગુજરાતી (પ્રથમ ભાષા)નું અજમાયશી પાઠ્યપુસ્તક આપની સમક્ષ મૂકૃતાં આનંદ વ્યક્ત કરે છે.

ધોરણ ૧ ગુજરાતી (પ્રથમ ભાષા)ના આ પાઠ્યપુસ્તકનું તજ્જ્ઞો દ્વારા લેખન તથા પરામર્શન-કાર્ય કરવામાં આવ્યું છે. આ પુસ્તકના અમલ પૂર્વ સમગ્રલક્ષી ચકાસણી કરવામાં આવી છે અને સૂચિત સુધારાઓને આમેજ કરી પુસ્તકને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં આવ્યું છે. જેમાં GCERT, ગાંધીનગર તથા તેમના દ્વારા સૂચિત નિષ્ણાતોનો પૂર્ણ સહયોગ પ્રાપ્ત થયો છે. ગુજરાતના વિદ્યાર્થીઓ ગુજરાતી ભાષા પ્રત્યે અભિમુખ બને તે અપેક્ષિત છે.

પ્રસ્તુત પાઠ્યપુસ્તકને ગુણવત્તાયુક્ત, બાળભોગ્ય, રસપ્રદ અને રચનાત્મક બનાવવામાં પૂરતી જહેમત ઉઠાવવામાં આવી છે. આ પાઠ્યપુસ્તકમાં સમાવિષ્ટ અધ્યયનસામગ્રી પ્રદાન કરનાર સૌનો મંડળ આભાર વ્યક્ત કરે છે. આ પાઠ્યપુસ્તક સંદર્ભ આપનાં સૂચનો આવકાર્ય છે.

વિનયગિરિ ગોસાઈ

નિયામક
તા. ૦૫-૦૧-૨૦૨૫

મુકેશ કુમાર (IAS)

કાર્યવાહક પ્રમુખ,
ગાંધીનગર

પ્રથમ આવૃત્તિ : ૨૦૨૫

પ્રકાશક : ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, 'વિદ્યાયન', સેક્ટર ૧૦-એ, ગાંધીનગર વતી
વિનયગિરિ ગોસાઈ, નિયામક.

મુદ્રક :

મૂળભૂત ફરજો

ભારતના દરેક નાગરિકની ફરજો નીચે મુજબ રહેશે :*

- (ક) સંવિધાનને વફાદાર રહેવાની અને તેના આદર્શો અને સંસ્થાઓનો, રાષ્ટ્રીય અને રાષ્ટ્રગીતનો આદર કરવાની;
- (ખ) આજાદી માટેની આપણી રાષ્ટ્રીય લડતને પ્રેરણા આપનારા ઉમદા આદર્શને હૃદયમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવાની અને અનુસરવાની;
- (ગ) ભારતના સાર્વભૌમત્વ, એકતા અને અખંડિતતાનું સમર્થન કરવાની અને તેમનું રક્ષણ કરવાની;
- (ઘ) દેશનું રક્ષણ કરવાની અને રાષ્ટ્રીય સેવા બજાવવાની હાકલ થતાં, તેમ કરવાની;
- (ય) ધાર્મિક, ભાષાકીય, પ્રાદેશિક અથવા સાંપ્રદાયિક ભેદોથી પર રહીને, ભારતનાં તમામ લોકોમાં સુમેળ અને સમાન બંધુત્વની ભાવનાની વૃદ્ધિ કરવાની, ખીઓના ગૌરવને અપમાનિત કરે તેવા વ્યવહારો તચ્છ દેવાની;
- (ઝ) આપણી સમજ્વિત સંસ્કૃતિના સમૃદ્ધ વારસાનું મૂલ્ય સમજી તે જાળવી રાખવાની;
- (ઝા) જંગલો, તળાવો, નદીઓ અને વન્ય પશુપક્ષીઓ સહિત કુદરતી પર્યાવરણાનું જતન કરવાની અને તેની સુધારણા કરવાની તથા જીવો પ્રત્યે અનુકૂળ રાખવાની;
- (ઝય) વૈજ્ઞાનિક માનસ, માનવતાવાદ અને જિજ્ઞાસા તથા સુધારણાની ભાવના કેળવવાની;
- (ઝય) જાહેર મિલકતનું રક્ષણ કરવાની અને હિંસાનો ત્યાગ કરવાની;
- (ઝય) રાષ્ટ્ર પુરુષાર્થ અને સિદ્ધિનાં વધુ ને વધુ ઉન્નત સોપાનો ભણી સતત પ્રગતિ કરતું રહે એ માટે, વૈયક્તિક અને સામૂહિક પ્રવૃત્તિનાં તમામ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠતા હાંસલ કરવાનો પ્રયત્ન કરવાની;
- (ઝય) માતા-પિતાએ અથવા વાલીએ હ વર્ષથી ૧૪ વર્ષ સુધીની વયનાં પોતાનાં બાળકો અથવા પાલ્યને શિક્ષણની તકો પૂરી પાડવાની.

*ભારતનું સંવિધાન : કલમ ૫૧-(ક)

શિક્ષકો અને વાલીઓ માટે બે બોલ...

ધોરણ ૧નું પ્રથમ ભાષાનું આ પાઠ્યપુસ્તક આપ સૌના હાથમાં છે. આ પાઠ્યપુસ્તકનો વર્ગખંડમાં સફળતાપૂર્વક ઉપયોગ કેવી રીતે કરવો, કઈ કઈ બાબતોનું ધ્યાન રાખવું, કઈ પ્રવૃત્તિ કેવી રીતે કરાવવી એ અંગે અહીં આપને ટૂંકમાં માર્ગદર્શન આપવાનો પ્રયાસ છે.

આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે શીખવા-શીખવવાની પ્રક્રિયામાં પાઠ્યપુસ્તક માત્ર એક ઉપકરણ (સાધન) અને માધ્યમ છે. બાળકોને વર્ગખંડની આસપાસ ફેલાયેલી અનંત પ્રકૃતિથી વાકેફ કરો. આ પાઠ્યપુસ્તકનો ઉપયોગ કરી અને સ્વતંત્ર રીતે પણ તેમના પર અન્વેષણ (શોધ) કરીને તેમને (વિદ્યાર્થીઓને) શીખવા માટે પ્રોત્સાહિત કરો. વિદ્યાર્થીઓને અભિવ્યક્તિ કરવાની તક આપો. શું સાચું કે ખોટું તે નક્કી કર્યા વિના બાળકો સાથે સંવાદમાં વ્યક્ત રહો.

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ ૨૦૨૦માં ભાષા વિશે વિગતે વાત થઈ છે. ભાષા રાષ્ટ્રીય વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે. ઉન્નત અને ઉત્તમ સમજના નિર્માણમાં પણ ભાષાની મહત્વની ભૂમિકા છે. ભાષા રાષ્ટ્રીય વિકાસ માટે મહત્વનું પરિબળ છે. ભાષા અને સાક્ષરતાનો નક્કર પાયો બાળકો માટે બીજા વિષયો શીખવામાં ઉપયોગી થાય છે. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ ૨૦૨૦ એ પાયાના તબક્કે બાળકોમાં ભાષાવિકાસની સાથે સતત શીખવા, સમસ્યાનું નિરાકરણ, તાર્કિક અને સર્જનાત્મક વિચારસરણીનાં વિકાસ પ્રત્યે ખૂબ ભાર મૂક્યો છે. આ તબક્કે ભાષાની સાથે અન્ય વિષયો અને પ્રવૃત્તિઓમાં ભારતીય પરંપરા સાંસ્કૃતિક મૂલ્યો, ચારિત્ય નિર્માણ, નૈતિકતા, કરુણા અને પર્યાવરણ પ્રત્યેની સંવેદનશીલતાને એકીકૃત કરવાની પણ ભલામણ કરવામાં આવી છે.

ધો. ૧ માટે ગુજરાતી ભાષાના પાઠ્યપુસ્તક ઘડતર વખતે, નીચેની બાબતો ધ્યાનમાં રાખવામાં આવી છે.

- (૧) પાઠ્યપુસ્તકમાં બાળકોના જીવન સાથે સંબંધિત વસ્તુઓને આધાર બનાવવામાં આવી છે, જેથી શીખવા-શીખવવાની પ્રક્રિયા સરળ અને અર્થપૂર્ણ બને.
- (૨) ભાષા એ આપણા જીવનનું એક અભિન્ન અંગ છે જે આપણને વિચારવા, સમજવા, પ્રશ્નો પૂછવા વગેરેમાં મદદ કરે છે. રસપ્રદ વાત એ છે કે ભાષાનો વિવિધ કાર્યો માટે જેટલો વધુ ઉપયોગ થાય છે તેટલી ઝડપથી આપણી ભાષાનો વિકાસ થાય છે. તેથી, આ પુસ્તક પોતાની ભાષામાં વાર્તાલાપ કરવાની, સાંભળતી વખતે કંઈક કરવાની, કવિતાઓ અને વાર્તાઓનો આનંદ માણવાની, અવાજો અને શબ્દની ઓળખ સાથે રમવાની, કલા અને સંગીતને લગતી પ્રવૃત્તિમાં ભાગ લેવાની ઘણી તકો પૂરી પાડે છે. આ તકો જુદા જુદા એકમોના સંદર્ભોમાં આપવામાં આવી છે.
- (૩) આ પુસ્તકમાં બાળકોના જીવન સાથે સંકળાયેલ કુટુંબ, ખાણીપીણીની આદતો (રોંગણાં લઉં બે-ચાર), તહેવાર (ચાલો મેળે જઈએ), હરિયાળી દુનિયા (વરસાદ) વગેરે જેવી બાબતોને સંકળવામાં આવી છે.

- (૪) સૌથી મહત્વની બાબત એ છે કે આ પુસ્તકમાં આપેલી વાચન સામગ્રીને વર્ગમાં બાળકો સાથે સંબંધિત વસ્તુઓ/ઘટનાઓ/વ્યક્તિઓ સાથે જોડવામાં આવી છે. અને આ બધી પ્રવૃત્તિઓની સૂચના શિક્ષક દ્વારા આપવામાં આવે તે રીતે રજૂ કરી છે.
- (૫) દરેક એકમમાં લગભગ તમામ યોગ્યતાઓનું ધ્યાન રાખવામાં આવ્યું છે, જેમાં અર્થગ્રહણ અને અભિવ્યક્તિને સ્થાન આપવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. બાળકોના દસ્તિકોણથી પા�ને રસપ્રદ બનાવવા માટે કાર્યોમાં વિવિધતા લાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે.

આ પાઠ્યપુસ્તકમાં કુલ ૮ એકમ સ્થાન પામ્યા છે, જેમાં ધોરણ ૧ના અભ્યાસકમને વણી લેવામાં આવ્યો છે, જે તે એકમમાં આવતા મૂળાક્ષરોને આધીન કાવ્ય અને વાર્તાનો સ્વાધ્યાય મૂક્કવામાં આવ્યો છે. એકમમાંનાં કાવ્ય બાળકોને વારંવાર ગાઈ સંભળાવવાનાં છે. જીલગાન પણ કરાવવાનું છે. વાર્તાઓ બાળકોને કહી સંભળાવવાની છે. આ વાર્તાઓ અને કાવ્યો રસપ્રદ બની રહે તેવો લેખકો અને સંપાદકો દ્વારા પ્રયાસ થયો છે, વળી જેતે એકમમાં શીખવવાના મૂળાક્ષરોને વધુમાં વધુ સમાવી લેવાનો પ્રયાસ પણ થયો છે, જેથી બાળકોને ખબર પણ ન પડે એ રીતે સાહજિકતાથી જે તે મૂળાક્ષર આવડી જશે. અહીં આપવામાં આવેલી વાર્તાઓ શિક્ષકે બાળકોને કહેવાની છે. આ ધોરણમાં વિદ્યાર્થીઓને શ્રવણના જેટલા અનુભવ પ્રાપ્ત થશે એટલું એનું ભાષાશિક્ષણ વધુ મજબૂત થશે. બાળકો જ્યારે પોતાની રીતે કથન કરે ત્યારે તેમનાં ભાષા અને શર્ધોને સ્વીકારવાનાં છે. શરૂઆતના તબક્કે બાળકો જે ભાષાપ્રયોગ કરે તે સ્વીકારીએ એ જરૂરી છે. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ ૨૦૨૦માં પણ સ્થાનિક બોલીનો સ્વીકાર છે. આ ધોરણ ફાઉન્ડેશનલ સ્ટેજ હોઈ, પાઠ્યપુસ્તકમાં આપવામાં આવેલી સૂચનાઓ શિક્ષકે વાંચીને બાળકોને આ મુજબ પ્રવૃત્તિ કરાવવાની છે. એકમ પૂર્ણ થયા પછીના વાતચીતના પ્રશ્નો બાળકોને અગાઉ કહ્યું એમ વ્યક્ત થવા માટે છે. બાળકોના જવાબો સ્વીકારવાનાં છે. વર્ગખંડમાં ભાષા માટે અનુકૂળ વાતાવરણ સર્જાશે તો બાળકો સહજ રીતે ભાષા શીખતાં જશે.

પાઠ્યપુસ્તકમાં આપવામાં આવેલી પ્રવૃત્તિઓની સૂચના શિક્ષકે વાંચીને બાળકોને એ પ્રવૃત્તિ કરવા પ્રેરવાનાં છે. દરેક એકમમાં બાળક જે જે મૂળાક્ષર-માત્રાઓ શીખે છે તેને દઢ કરવા માટે પછીના એકમમાં તેનો મહાવરો આપવામાં આવ્યો છે. આ મહાવરો ખાસ કરાવવો.

ટૂંકમાં, આ પાઠ્યપુસ્તક દ્વારા ધોરણ-૧નાં બાળકોને પ્રવૃત્તિ અને રમતો દ્વારા ભાષાના વિવિધ કૌશલ્ય શીખવવાનો આપણો સૌ પ્રયાસ કરીએ. આપણે સૌ જાણીએ છીએ કે પાઠ્યપુસ્તક એક સાધન છે. શિક્ષક પોતાના વર્ગખંડનાં બાળકોનાં સ્થળ, કાળ અને પરિસ્થિતિ મુજબ પોતાની રીતે આ પાઠ્યપુસ્તકનો ઉપયોગ કરશે તો આપણને અપેક્ષિત સફળતા જરૂર મળશે એવી આશા છે.

અધ્યયન નિર્ણય

CG-૮ બાળકો બે ભાષામાં રોજબરોજની કિયા-પ્રતિકિયા માટે અસરકારક સંચાર-કૌશલ્ય વિકસાવે છે.

- C૮.૧ સાદાં ગીત, જોડકણાં અને કવિતાઓ સાંભળે છે અને માણે છે.
 - ૮.૧.૧ કવિતા/જોડકણાં સાંભળે અને ગાય છે.
 - ૮.૧.૨ કવિતા/જોડકણાં વિશે વાતચીત કરે છે અને પ્રશ્નો પૂછે છે.
 - ૮.૧.૩ કવિતા/જોડકણાં ગાય છે અને પઠન કરે છે.
- C૮.૨ પોતાની મેળે સરસ ગીતો અને કવિતાઓ બનાવે છે.
 - ૮.૨.૧ શિક્ષકની મદદથી ટૂંકી કવિતાઓ/જોડકણાં વિસ્તારે છે/બનાવે છે.
- C૮.૩ સંણંગ અને અર્થપૂર્ણ વાતચીત કરી શકે છે.
 - ૮.૩.૧ વાર્તાલાપમાં જોડાય છે, બોલવાનો વારો આવે તેની રાહ જુએ છે અને અન્યને બોલવા દે છે.
 - ૮.૩.૨ વર્ગમાં વાંચી સંભળાવેલી કે ચર્ચાયેલી વાસ્તવિક બાબતો સાથે પોતાના પૂર્વઅનુભવો જોડે છે અને તેના વિશે વાત કરે છે.
- C૮.૪ જટિલકાર્ય માટે આપેલ મૌખિક સૂચનાઓ સમજે છે અને તે કાર્ય કરાવવા માટે અન્ય લોકોને સ્પષ્ટ મૌખિક સૂચનાઓ આપે છે.
 - ૮.૪.૧ આઠથી દસ વિવિધ બાબતો (પગલાં) સમાવતી સૂચનાઓ સમજે છે અને અનુસરે છે.
 - ૮.૪.૨ આઠથી નવ બાબતો (પગલાં) સમાવતી સૂચના સ્પષ્ટ રીતે આપે છે.
- C૮.૫ વર્ણવેલી/વાંચેલી વાર્તાઓ સમજે છે અને પાત્રો, વાર્તા અને લેખક શું કહેવા માંગે છે તે સમજે છે.
 - ૮.૫.૧ વાર્તાનો હેતુ અને પાત્રોની લાક્ષણિકતાઓને ધ્યાને રાખી વાર્તાને અલગ સ્વરૂપમાં ફરીથી કહે છે.
- C૮.૬ સ્પષ્ટ કથાવસ્તુ અને પાત્રો સાથે ટૂંકી વાર્તા કહે છે.
 - ૮.૬.૧ સરળ કથાવસ્તુ અને પાત્રો સાથેની વાર્તા બનાવે છે.
- C૮.૭ રોજબરોજનો વ્યવહાર અસરકારક રીતે કરવા માટે પૂરતા શર્ધો જાણે છે, અને તેનો ઉપયોગ કરે છે અને તેમની પાસે જે શર્ધાંદોળ છે તેનો ઉપયોગ કરીને નવા શર્ધોના અર્થનું અનુમાન કરી શકે છે.
 - ૮.૭.૧ ચિત્ર અને અન્ય સંદર્ભોનો ઉપયોગ કરીને પાઈચસામગ્રીમાં આવતા નવા શર્ધોના અર્થની ધારણા કરે છે.

CG-૧૦ બાળકો પ્રથમ ભાષામાં વાંચવાની અને લખવાની ઝડપ વિકસાવે છે.

- C૧૦.૨ મુદ્રણ (પ્રિન્ટ) સભાનતા વિકસાવે છે અને મૂળભૂત વિરામચિહ્નોને ઓળખે છે.
 - ૧૦.૨.૧ સાદાં વિરામચિહ્નોને ઓળખે છે. (પૂર્ણ વિરામ, પ્રશ્નાર્થચિહ્ન)
- C૧૦.૩ વર્ણમાળાનાં બધા અક્ષરો અને માત્રાઓ ઓળખે છે અને વાંચવા અને લખવા માટે તેનો ઉપયોગ કરે છે.
 - ૧૦.૩.૧ તમામ અક્ષર (મૂળાક્ષર)ને ઓળખે છે અને અનુરૂપ ધ્વનિ સાથે જોડે છે.
 - ૧૦.૩.૨ વિવિધ અક્ષરોથી બનેલા શર્ધો વાંચે છે.

C ૧૦.૪ યોગ્ય જરૂર અને આરોહ-અવરોહ સાથે ચોકસાઈપૂર્વક અને પ્રવાહિતા સાથે પ્રથમ ભાષાની વાર્તાઓ અને ફકરા વાંચે છે.

૧૦.૪.૧ યોગ્ય સ્વર અને વિરામ સાથે ટૂંકા ફકરા ચોકસાઈથી વાંચે છે.

C ૧૦.૫ ટૂંકી વાર્તાઓ વાંચે છે. પોતાની રીતે પાત્રો, વાર્તાનું કથાવસ્તુ અને લેખક શું કહેવા માગે છે તે ઓળખીને તેનો અર્થ સમજે છે.

૧૦.૫.૧ સમાન પાઠ્ય અને દશ્ય સામગ્રીવાળાં પુસ્તકોને સ્વતંત્ર રીતે વાંચવાનું શરૂ કરે છે.

૧૦.૫.૨ અપરિચિત વાર્તાનાં પુસ્તકો વાંચવાનું અને શિક્ષકના માર્ગદર્શનથી સમજવાનું શરૂ કરે છે.

૧૦.૫.૩ વાર્તાનાં કથાવસ્તુ અને પાત્રોને ઓળખે છે.

C ૧૦.૬ ટૂંકી કવિતાઓ વાંચે છે અને શબ્દોની પસંદગી અને કલ્યાણ માટે કવિતાની પ્રશંસા કરે છે.

૧૦.૬.૧ ટૂંકી કવિતાઓ વાંચે છે અને કવિતાનો શાબ્દિક અર્થ વર્ણવે છે.

C ૧૦.૭ ટૂંકા સમાચાર, સૂચનાઓ અને પ્રચાર સામગ્રી વાંચે છે તેમજ તેનો અર્થ સમજે છે.

૧૦.૭.૧ રમત રમવા માટે સરળ સૂચનાઓ વાંચે છે અને જૂથ સાથે રમે છે.

C ૧૦.૮ પોતાની સમજણ અને અનુભવો વ્યક્ત કરવા માટે ફકરો લખે છે.

૧૦.૮.૧ ગ્રાણ અથવા ચાર અક્ષરવાળા શબ્દો ચોકસાઈથી લખે છે. (શ્રુતલેખન)

૧૦.૮.૨ ચિત્રોને કમમાં ગોઠવે છે અને તેની સાથે ટૂંકાં વાક્યો લખે છે.

૧૦.૮.૩ શબ્દો અને ટૂંકાં વાક્યો લખીને ચિત્ર (કાર્ડ)નું વર્ણન કરે છે.

૧૦.૮.૪ સરળ પ્રક્રિયાઓ માટે સહપાઠીઓ માટે ટૂંકી સૂચનાઓ લખે છે.

C ૧૦.૯ બાળસાહિત્યનાં વિવિધ પુસ્તકો લેવામાં અને વાંચવામાં રુચિ બતાવે છે.

૧૦.૯.૧ પુસ્તક પસંદ કરતી વખતે પોતાની પ્રાથમિકતા સમજાવે છે.

૧૦.૯.૨ નિયમિત અંતરાલ પર નાનાં પુસ્તકો વાંચે છે.

અનુક્રમણિકા

કુમ

એકમ

પાના નંબર

૧

નાનાઅમથા વાંદરાભાઈ

૧

૨

વાદળ ગરજે

૧૪

૩

બિલ્લીને આવ્યાં ચક્કર !

૩૧

૪

ચાલો જોવા જઈએ મેળો

૪૪

૫

રીંગણાં લઉં બે-ચાર !

૫૮

૬

ઉંદરનો ડર

૭૭

૭

ફીરકી ફરરર...

૮૬

૮

નાનકડી ઢીંગલી

૧૧૮

● સાંભળો અને ગાઓ.

નાનાઅમથા વાંદરાભાઈને, સિનેમાનો શોખ.

ધોતી પહેરી, ઝલ્લો પહેર્યો,

ટોપી મૂકી આમ, ટોપી મૂકી આમ,

નાનાઅમથા વાંદરાભાઈને, સિનેમાનો શોખ.

લાકડી લીધી, ચશ્માં પહેર્યો,

ચાલી નીકળ્યા આમ, ચાલી નીકળ્યા આમ,

નાનાઅમથા વાંદરાભાઈને, સિનેમાનો શોખ.

પહેલા નંબરની ટિકિટ કપાવી,

જોવા બેઠા આમ, જોવા બેઠા આમ,

નાનાઅમથા વાંદરાભાઈને, સિનેમાનો શોખ.

સિનેમામાં થયો ધડાકો,

ગભરાઈ ગયા આમ, ગભરાઈ ગયા આમ,

નાનાઅમથા વાંદરાભાઈને, સિનેમાનો શોખ.

ચંપલ ફેંક્યાં, ચશ્માં ફેંક્યાં,

ટોપી ફેંકી આમ, ટોપી ફેંકી આમ,

નાનાઅમથા વાંદરાભાઈને, સિનેમાનો શોખ.

● વાતચીત :

1. ગીતમાં આવેલા ક્યા શબ્દો તમે સાંભળ્યા હતા ?
 2. ગીતના ક્યા ક્યા શબ્દો સાંભળવાની તમને મજા પડી ?
 3. તમારા ઘરમાં કોણ કોણ ચશ્માં પહેરે છે ?
 4. તમે ક્યાં ક્યાં પ્રાણીઓને જોયાં છે ? ક્યાં ?
 5. તમે કોઈ ફિલ્મ જોઈ છે ? કઈ ?
 6. તમે ક્યારે ક્યારે ગીત ગાઓ છો ?
1. વાંદરાભાઈએ જે કર્યું હોય ત્યાં ‘હૂપ’ બોલો અને ન કર્યું હોય ત્યાં ‘ચૂપ’ બોલો.

- ધોતી પહેરી
- કોટ પહેર્યો
- જલ્ભો પહેર્યો
- લાકડી લીધી
- ટોપી ફેંકી
- ચશ્માં પહેર્યો
- કૂદકો માર્યો
- ચંપલ પહેર્યો
- બૂટ પહેર્યો

2. ગીતમાં શબ્દ આવ્યો હોય તો કરો અને ન આવ્યો હોય તો કરો.

નાના

ધોતી

જલ્ભો

મોઝાં

લાકડું

ચંપલ

થેલો

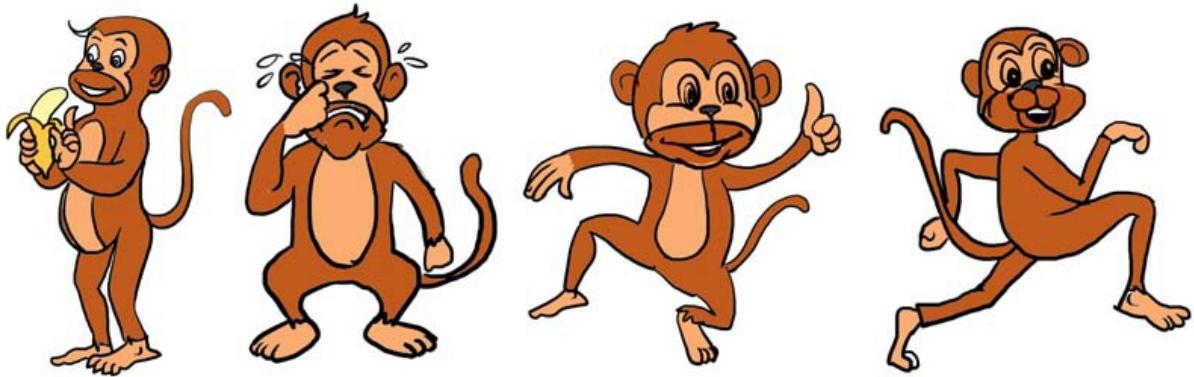
ચશ્માં

ભડાકો

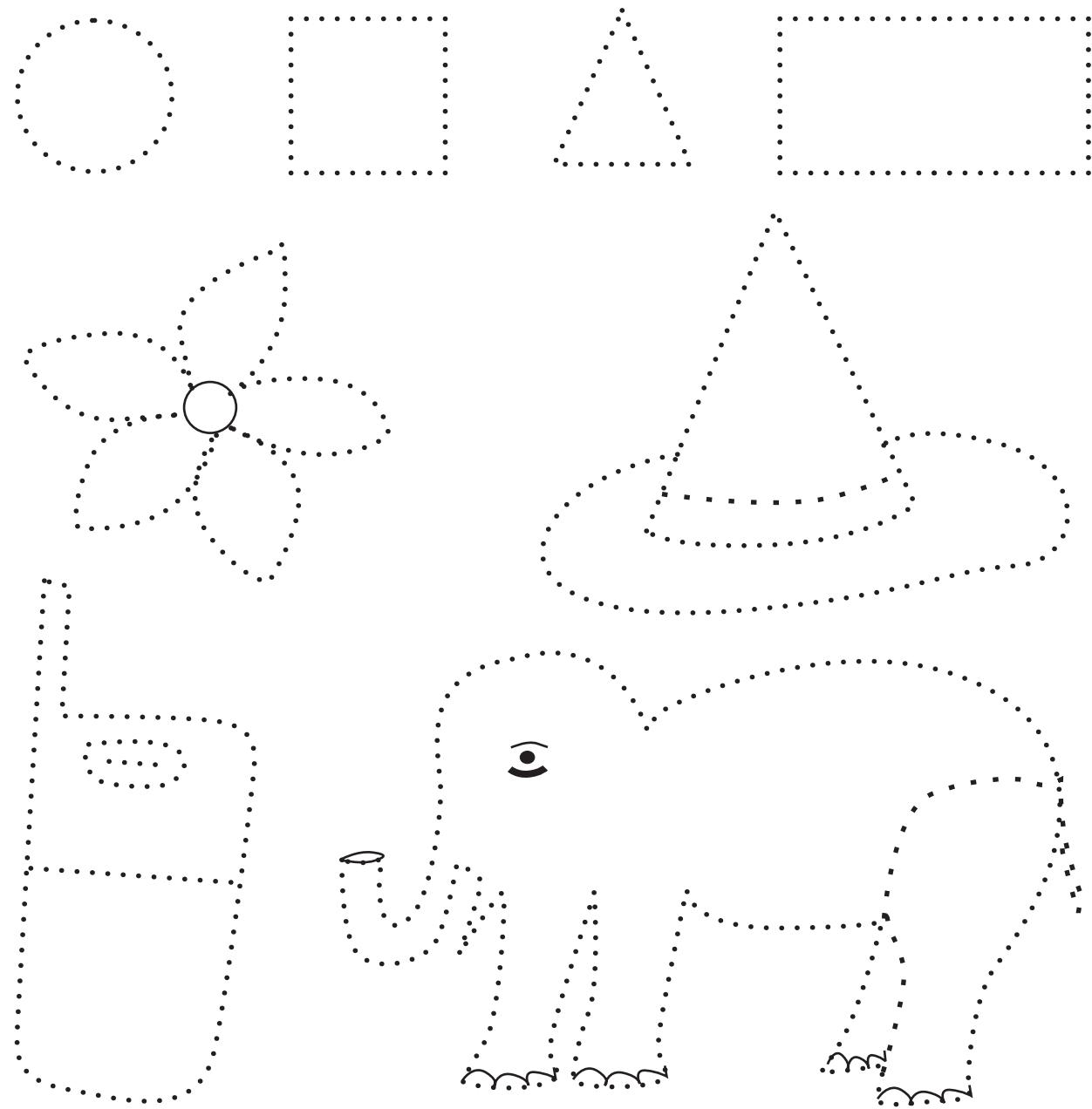
3. ચિત્રમાંથી તફાવત શોધો.

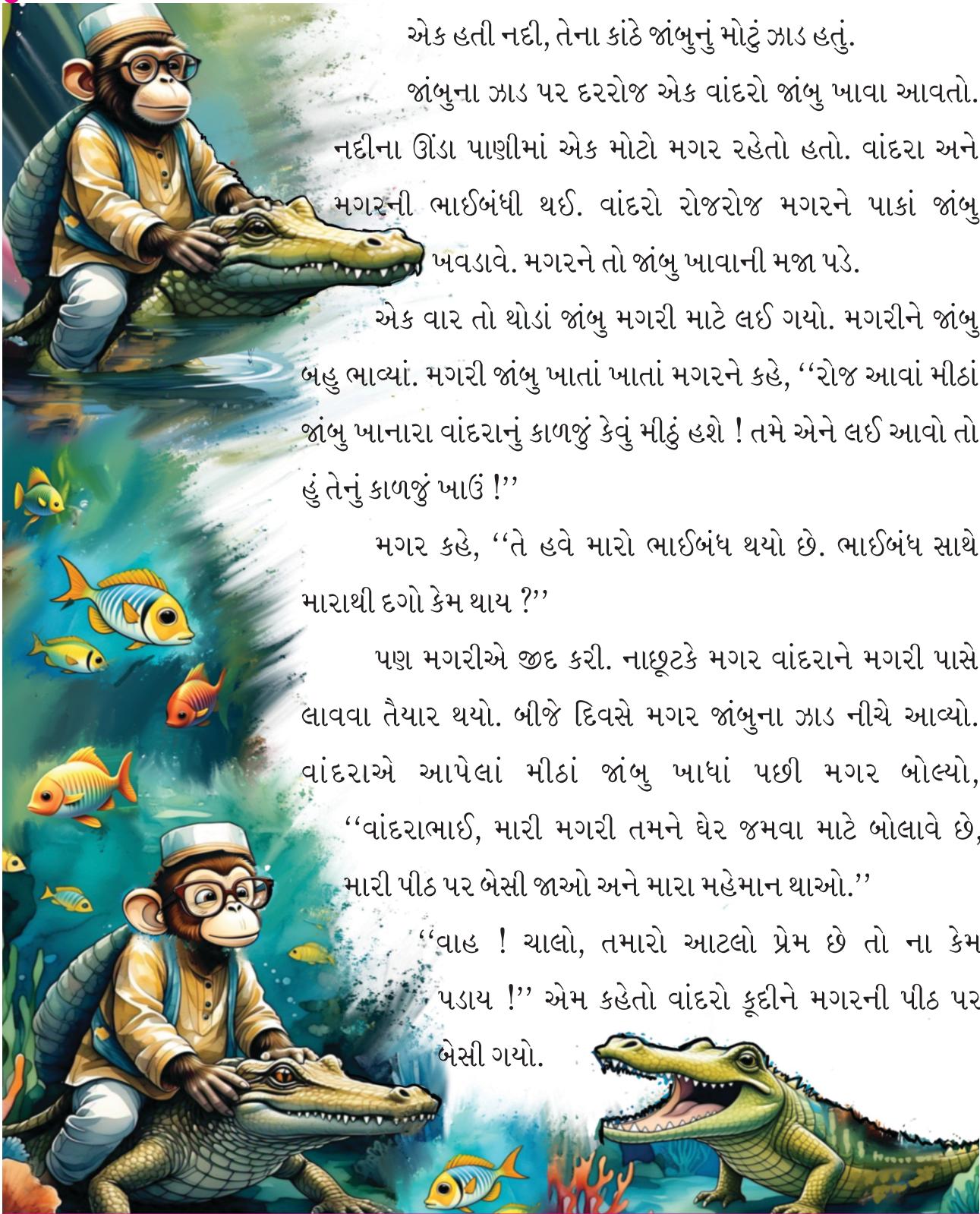
૪. વાંદરો કરે તેવો અભિનય કરો.

૫. ટપકાં જોડી ચિત્ર પૂર્ણ કરો અને રંગ પૂરો.

વાંદરો અને મગર

એક હતી નદી, તેના કંઠે જાંબુનું મોટું ઝાડ હતું.

જાંબુના ઝાડ પર દરરોજ એક વાંદરો જાંબુ ખાવા આવતો. નદીના ઉંડા પાણીમાં એક મોટો મગર રહેતો હતો. વાંદરા અને મગરની ભાઈબંધી થઈ. વાંદરો રોજરોજ મગરને પાકાં જાંબુ ખવડાવે. મગરને તો જાંબુ ખાવાની મજા પડે.

એક વાર તો થોડાં જાંબુ મગરી માટે લઈ ગયો. મગરીને જાંબુ બહુ આવ્યાં. મગરી જાંબુ ખાતાં ખાતાં મગરને કહે, “રોજ આવાં મીઠાં જાંબુ ખાનારા વાંદરાનું કાળજું કેવું મીઠું હશે ! તમે એને લઈ આવો તો હું તેનું કાળજું ખાઉં !”

મગર કહે, “તે હવે મારો ભાઈબંધ થયો છે. ભાઈબંધ સાથે મારાથી દગ્ગો કેમ થાય ?”

પણ મગરીએ જીદ કરી. નાધૂટકે મગર વાંદરાને મગરી પાસે લાવવા તૈયાર થયો. બીજે દિવસે મગર જાંબુના ઝાડ નીચે આવ્યો.

વાંદરાએ આપેલાં મીઠાં જાંબુ ખાધાં પછી મગર બોલ્યો,

“વાંદરાભાઈ, મારી મગરી તમને ઘેર જમવા માટે બોલાવે છે, મારી પીઠ પર બેસી જાઓ અને મારા મહેમાન થાઓ.”

“વાહ ! ચાલો, તમારો આટલો પ્રેમ છે તો ના કેમ પડાય !” એમ કહેતો વાંદરો ફૂદીને મગરની પીઠ પર બેસી ગયો.

મગર પાણીમાં આગળ સરકવા લાગ્યો. બંને વાતે વળગ્યા. રસ્તામાં ભોળા મગરે મગરીના મનની વાત વાંદરાને કરી શોધી.

મગરની વાત સાંભળી વાંદરાના હોશ ઉડી ગયા. થોડી વારે સ્વસ્થ થતાં એણે મગરીથી બચવાનો ઉપાય શોધી કાઢ્યો.

વાંદરો કહે, “મગરભાઈ ! તમે પણ ખરા છો ! તમારે આ વાત મને પહેલેથી જ કહેવી હતી ને ! મારું કાળજું તો હું ઝાડ પર મૂકીને આવ્યો છું. ચાલો પાછા જઈ કાળજું લઈ આવીએ !”

મગર વાંદરાની વાત સાચી માની પાછો કિનારા તરફ વળી ગયો. કિનારો આવતાં જ વાંદરો એક મોટો કૂદકો મારી ઝાડ પર ચડી ગયો. પછી કહે, “મૂરખ મગર ! કાળજું તે કોઈ ઝાડ પર મૂકતું હશે ? ભાઈબંધને દગ્ગો દેવા તૈયાર થયો. તું તો દગ્ગાખોર છે ! જા, હવે કદી જાંબુ ખાવા મારી પાસે આવતો નહિએ.”

● વાતચીત :

1. તમે જાંબુ ખાધાં છે ? કેવા રંગનાં હોય?
2. તમને વાર્તા સાંભળવી ગમે ? કેમ ?
3. તમને વાંદરો ગમે કે મગર ? કેમ ?
4. વાંદરો બોલે તેમ બોલી બતાવો.
5. તમને ગમતી વાર્તાનું નામ કહો.
6. તમે સાંભળેલી વાર્તાઓમાંથી કઈ વાર્તા તમને ગમી ? કેમ ?

૬. વાર્તાને આધારે વાક્યો ખરાં છે કે ખોટાં તે કહો.

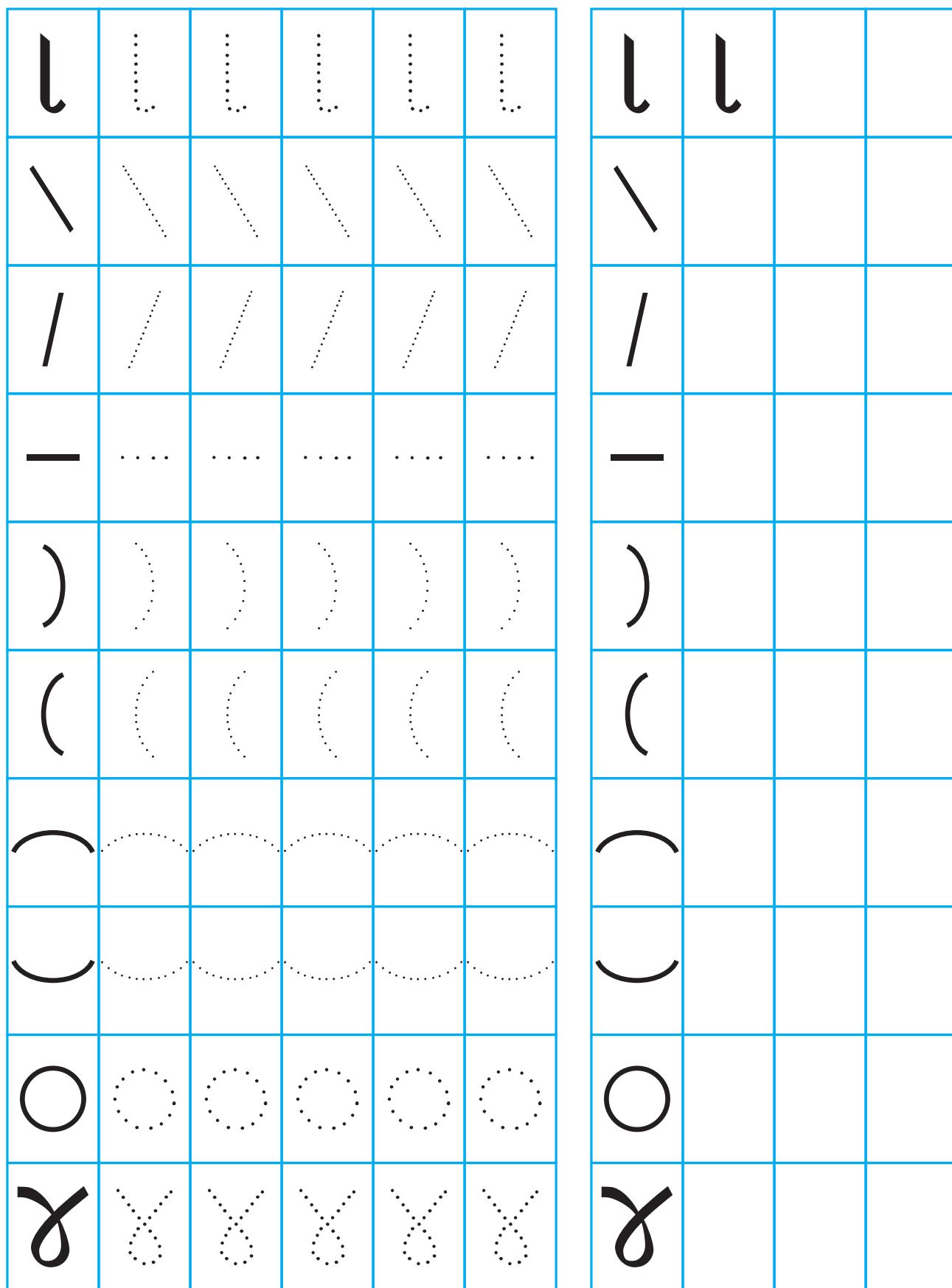
1. વાંદરો તળાવમાં રહેતો હતો.
2. વાંદરો મગરને ઝાડ પર લઈ ગયો.
3. મગર પાણીમાં સરકવા લાગ્યો.
4. વાંદરાની વાત સાંભળી મગરના હોશ ઉડી ગયા.
5. વાંદરો કૂદકો મારી તળાવમાં પડ્યો.
6. મગર ભોળો હતો.

૭. વાર્તાના આધારે વાક્ય કોણ બોલે છે તે કહો.

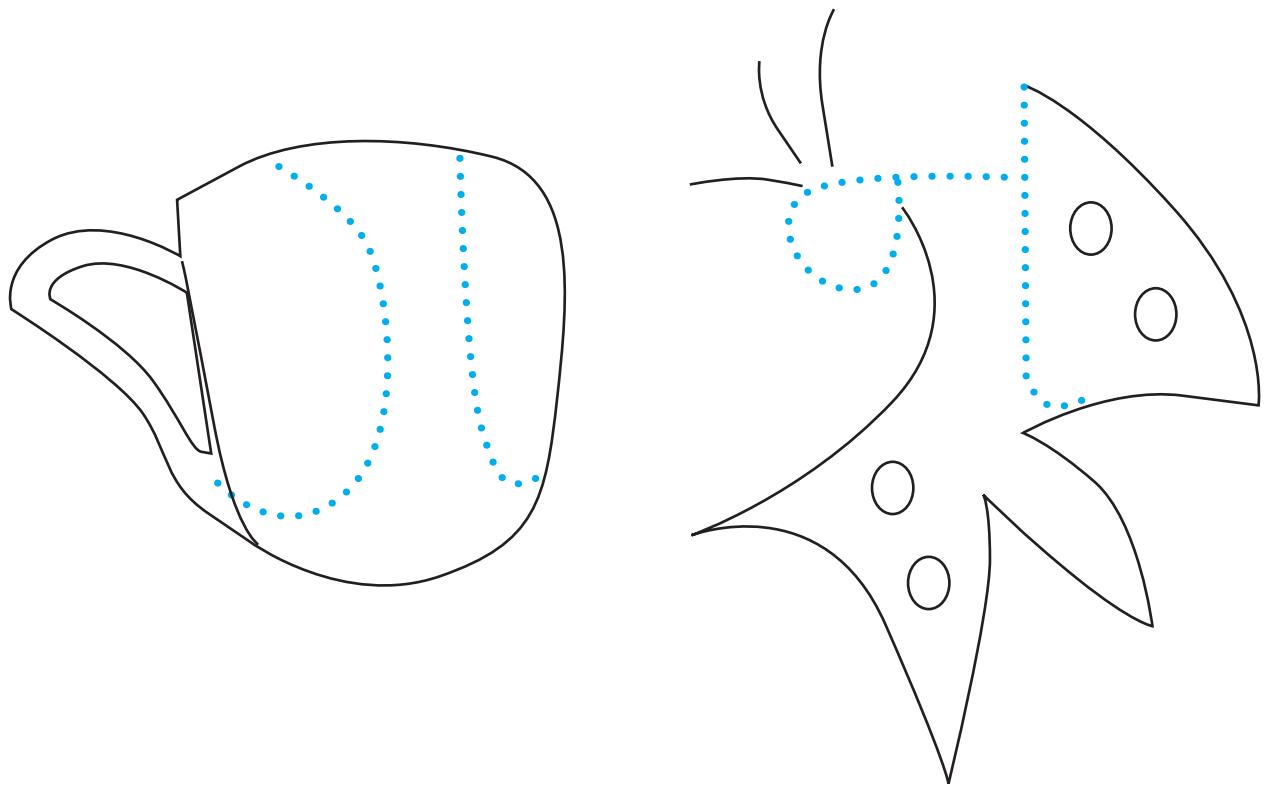
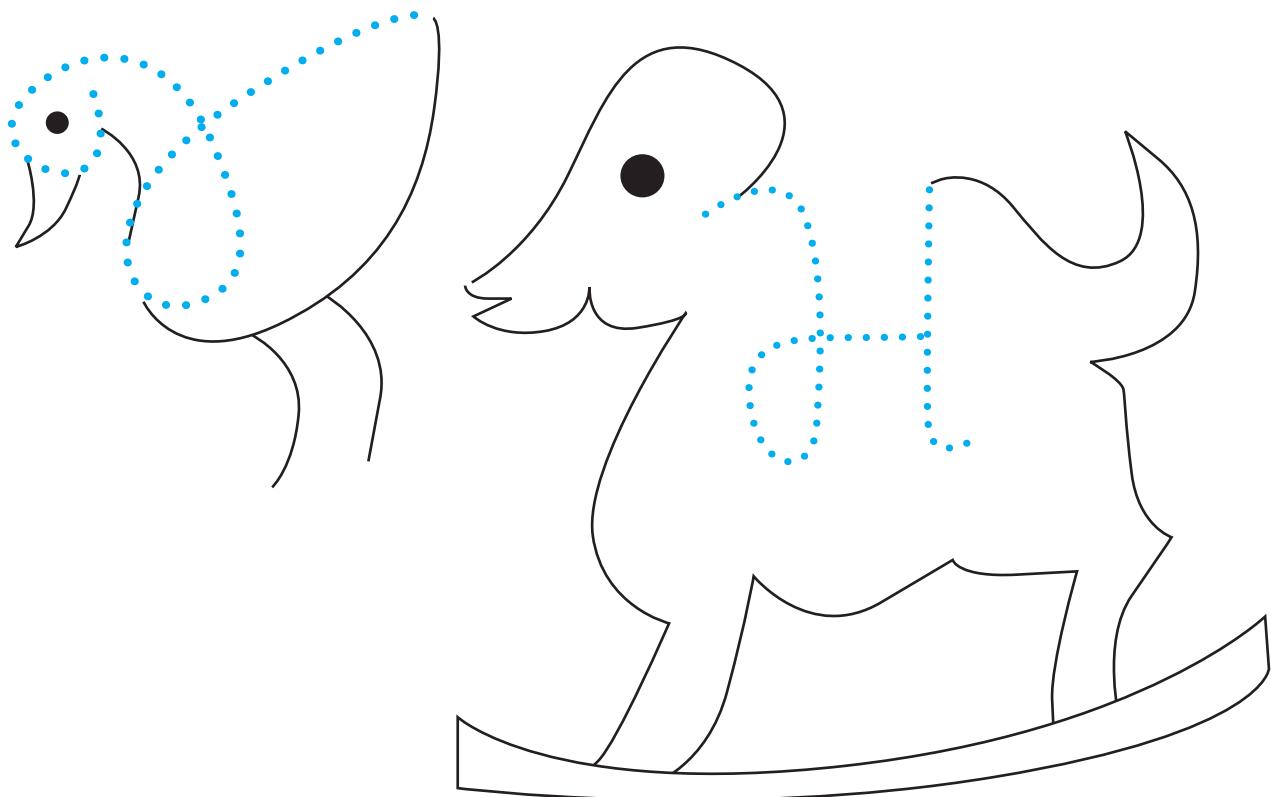
1. તે હવે મારો ભાઈબંધ થયો છે.
2. તમે એને લઈ આવો તો હું તેનું કાળજું ખાઉં !
3. મારી પીઠ પર બેસી જાઓ.
4. મારું કાળજું તો હું ઝાડ પર મૂકીને આવ્યો છું.
5. મૂરખ મગર ! કાળજું તે કોઈ ઝાડ પર મૂકતું હશે ?

૮. વાંદરો અને મગર વાર્તામાં ‘ગ’ આવતો હોય તેવા શબ્દો નીચે લીટી કરો.

૯. ટપકાં જોડો અને લખો.

૧૦. ટપકાં જોડી ચિત્ર પૂર્ણ કરો.

૭

'ન' શોધી / કરો. ગા મન મન મગા જ ગા જ ન મન જ મગા ન જ (સાત)

૧૧. ચિત્રને શબ્દ સાથે જોડો.

જાડું

ગાંઠું

ગણપતિ

જલેબી

નાક

મરચું

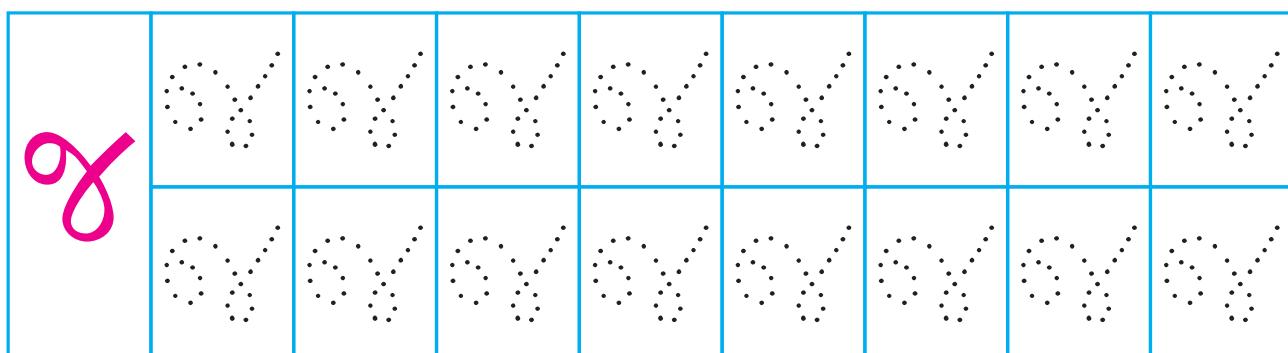
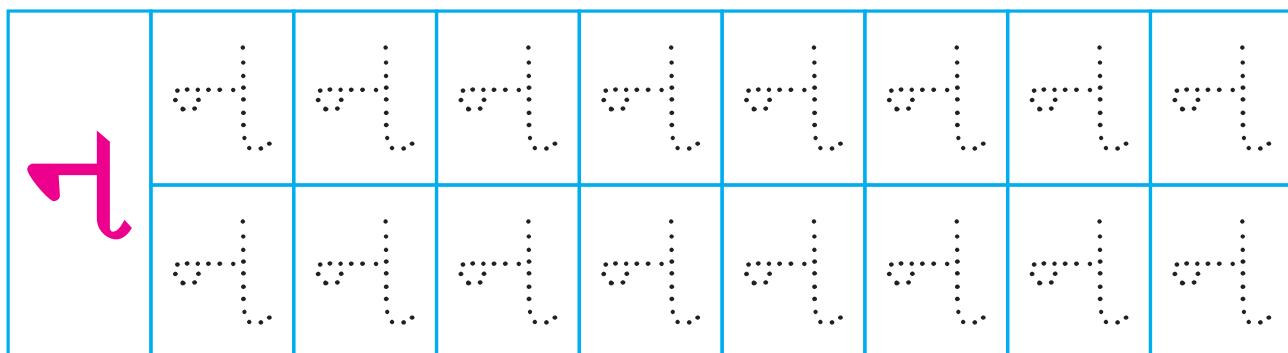
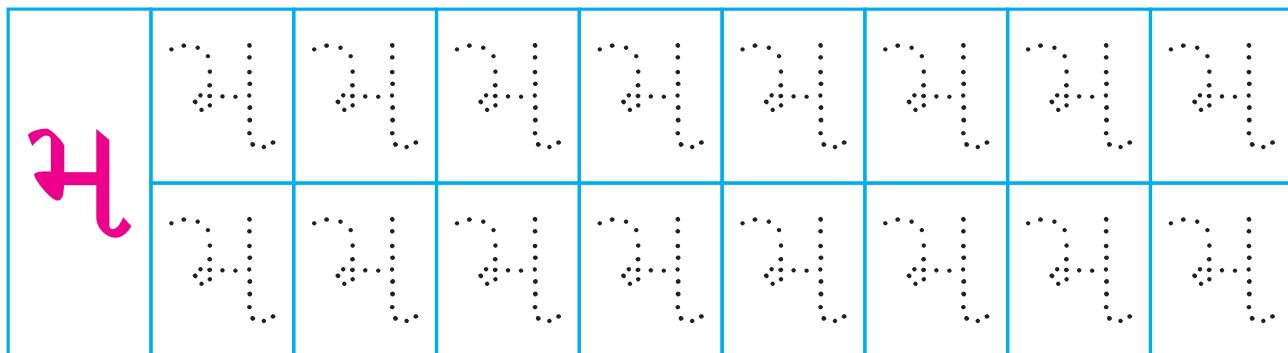
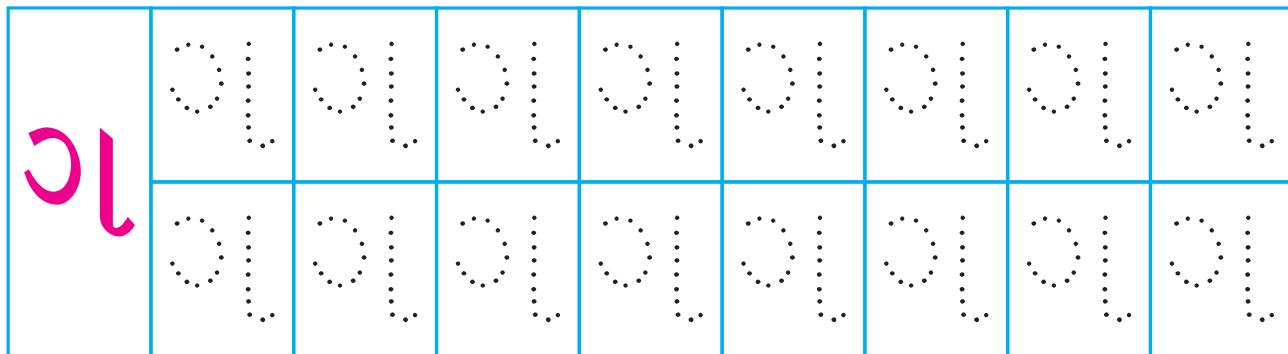

જસૂદ

માળા

૧૨. ટપકાં જોડી મૂળાક્ષર પૂર્ણ કરો.

૧૩. ટપકાં જોડો અને લખો.

ચા	ચાચાચાચાચાચાચા						
ખા	ખાખાખાખાખાખાખા						
ના	નાનાનાનાનાનાના						
જા	જાજાજાજાજાજાજા						
ચા	ચાચાચાચાચાચાચા						
ખા	ખાખાખાખાખાખાખા						
ના	નાનાનાનાનાનાના						
જા	જાજાજાજાજાજાજા						
ચા	ચાચાચાચાચાચાચા						
ખા	ખાખાખાખાખાખાખા						
ના	નાનાનાનાનાનાના						
જા	જાજાજાજાજાજાજા						

૧૪. ઓળખો અને ઉદાહરણ મુજબ કરો.

ઉદાહરણ :

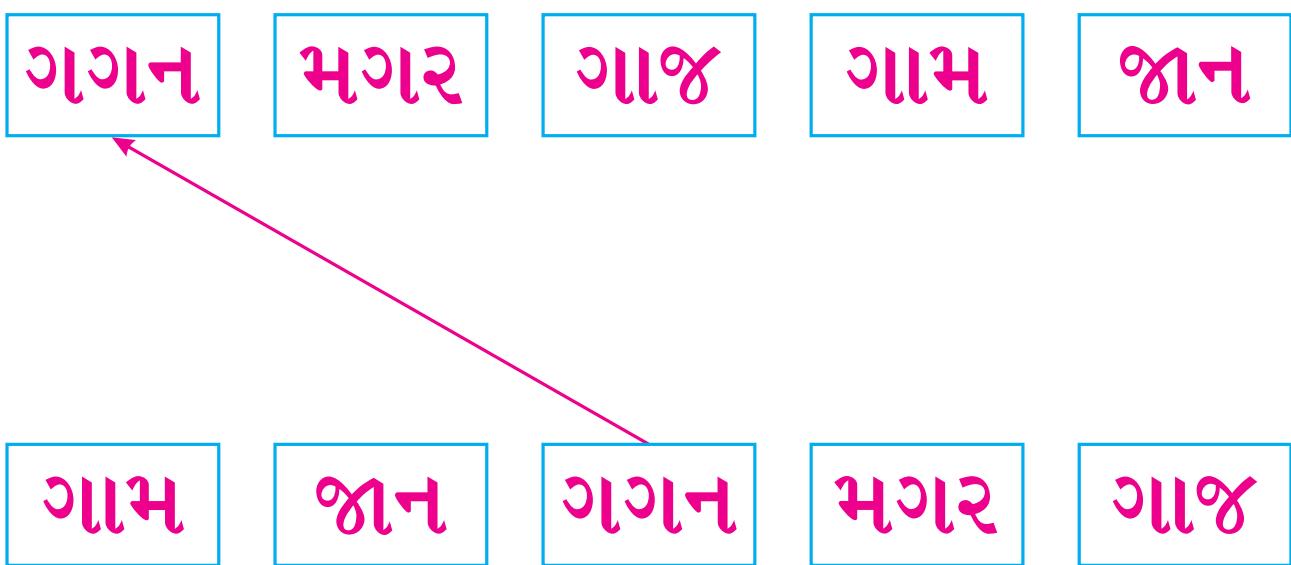
ગ : મગા, મગાર, નગાર, ગાજ, જગા

મ : મગાર, મરચું, જમફળ, જમરુખ, મગા

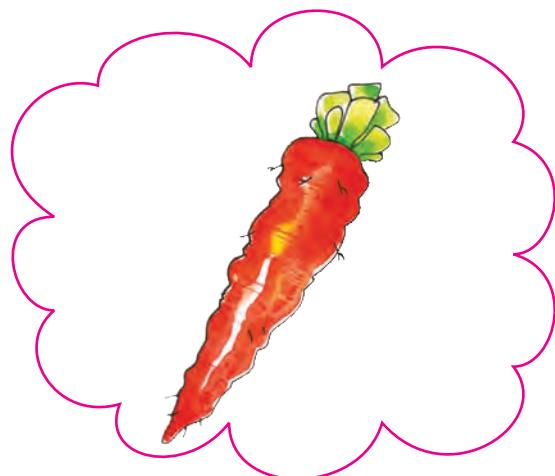
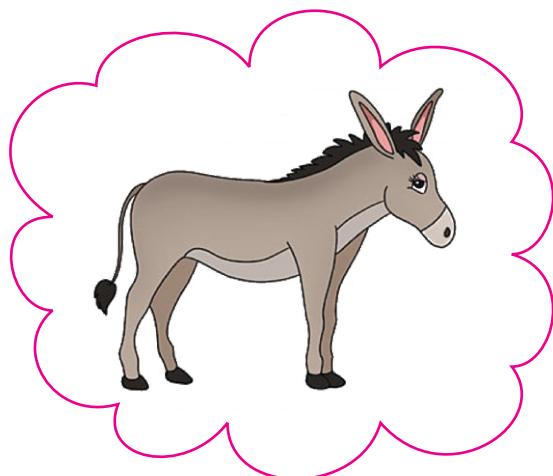
ન : નગાર, નજર, ગગન, જનક, જતન

જ : જતન, નજર, જમરુખ, મગાજ

૧૫. સરખા શબ્દો જોડો.

૧૬. ઉદાહરણ મુજબ લખો.

લિ

લિ

<p>લિ</p>	<p>લિ</p>
<p>લિ</p>	
<p>લિ</p>	
<p>લિ</p>	

૧૭. ટપકાંવાળા અક્ષરો પૂર્ણ કરો.

૧. મારું નામ મળની છે.

૨. મળે ને જાંબુ મીઠાં લાગ્યાં.

૩. નમની નાથે કર.

૪. દ્વારાની મળ ખા.

૫. મનની ઠાડાની માં જો.

૧૮. ઉદાહરણ મુજબ ખોટો શબ્દ છેડો અને બંધબેસતો સાચો શબ્દ લખો.

ઉદાહરણ જગ / મગ પાણીથી ભરેલો છે. જગ

૧. મારું માન / નામ મને ગમે છે. _____

૨. મને મગ / ગમ ભાવે છે. _____

૩. મારું માગ / ગામ સુંદર છે. _____

૧૯. વાંચો.

નમ માન ગમન

ગામ ગાજ મગન

જમ જન જમના

૨૦. 'વાંદરો અને મગર' વાર્તા તમારા ઘરે કહી સંભળાવો.

- સાંભળો અને ગાઓ.

વાદળ ગરજે વીજળી ચમકે, ધરતી ધૂજે ધમધમ;

વાદળ ગરજે વીજળી ચમકે, વર્ષા વરસે જમજમ;

વાદળ ગરજે વીજળી ચમકે, કુંગાર ડોલે ડમડમ;

વાદળ ગરજે વીજળી ચમકે, ખેતર લીલાં છમછમ;

વાદળ ગરજે વીજળી ચમકે, વાળાં વાગે પમપમ;

વાદળ ગરજે વીજળી ચમકે, છોકરાં ખાતાં મમમમ.

● वातचीत :

- ગીતમાં આવેલા કયા શબ્દો તમે પહેલાં સાંભળ્યા હતા ?
 - ગીતમાં તમને મજા પડી હોય તેવા શબ્દો બોલો.
 - ગીતમાં કઈ પંક્તિ વારંવાર આવે છે ? ગાઈ બતાવો.
 - તમને વરસાદ ગમે ? કેમ ?
 - વરસાદ પડે ત્યારે તમે શું શું કરો છો ?
 - વાદળના ગડગડાટ જેવો અવાજ કાઢી બતાવો.

૧. ગીત ગાઓ.

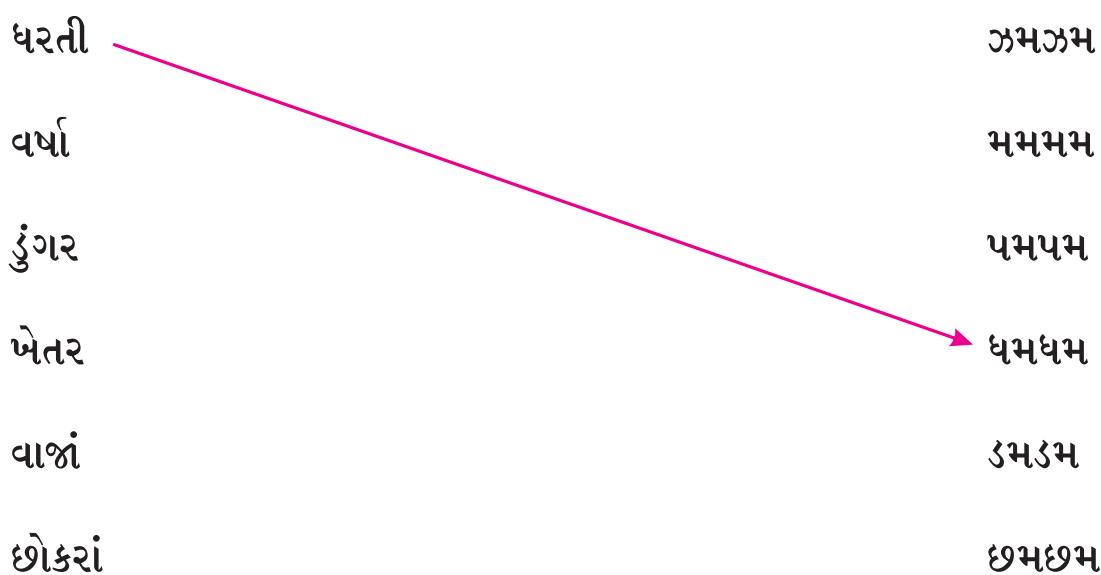
વિદ્યાર્થીઓનાં બે જૂથ પાડવાં. જૂથ ૧ ‘વાદળ ગરજે વીજળી ચમકે’ અને જૂથ ૨ ‘ધરતી ધૂજે ધમધમ’ આ રીત આખું ગીત ગાશો. બંને જૂથ વારાફરતી કુમમાં પંક્તિઓ ગાય તે જોવું.

૨. ગીતને આધારે બોલો.

- ધરતી ધૂજે...
 - વાજાં વાગે...
 - જેતર લીલાં...
 - કુંગર ડોલે...
 - વર્ષા વરસે...
 - છોકરાં ખાતાં...

उ. गीतनી કરીમાં ‘વ’ આવે ત્યારે બે હાથ ઉંચા કરો.

૪. ગીતને આધારે જોડો.

૫. ચિત્ર જુઓ અને જવાબ કહો.

૧. ચિત્રમાં શું શું છે ?
૨. ચિત્રમાં કુલ કેટલી વ્યક્તિઓ છે ?
૩. ચિત્રમાં કેટલા છોકરા છે ?
૪. ચિત્રમાં છોકરીઓ શું કરી રહી છે ?
૫. છોકરો શું કરી રહ્યો છે ?
૬. વરસાદથી બચવા કોણ શું કરી રહ્યું છે ?
૭. ચિત્રમાં સૌથી મોટું કોણ છે ?
૮. ચિત્રમાં કાગળની બનાવેલી કઈ વસ્તુ છે ?

૬. ચિત્રમાં હોય તો ‘ગડગડાટ’ અને ન હોય તો ‘સડસડાટ’ બોલો.

૧. ઘર	૨. દેડકો	૩. મોર	૪. છોકરી	૫. છોડ
૬. ઝાડ	૭. તળાવ	૮. હોડી	૯. પાણી	૧૦. ટોપી

૭. બોર્ડ પર લખેલાં વાક્યો ઝડપથી બોલો.

(અહીં આપેલાં વાક્યો બોર્ડ પર લખો. શિક્ષકે સૌપ્રથમ આ વાક્યો બોલવાં. પહેલાં એક-એક શબ્દ બોલાવો. પછી આખું વાક્ય ઝડપથી બોલાવો. ધીમે ધીમે ઝડપ વધારો અને મજા માણો.)

૧. કાળાં વાદળ, ધોળાં વાદળ.
 ૨. કાચો પાપડ, પાકો પાપડ.
 ૩. વાદળ વાદળ વરસો પાણી.
 ૪. ગાય ઘાસ ખાય, ભેંસ ભાત ખાય.
 ૫. સાચી કિણ્ણા, ખોટી બુંઘ્યા.
૮. ઘરે જઈને તમારાં ભાઈ-બહેન, દાદા-દાદી કે માતા-પિતાને આ ચિત્રની વાત કરો.

ટીપાં ટપકે ટપ ટપ

બકુલ અને છાયા બંને ભાઈબહેન. તેઓ દરરોજ સાથે રમે. એક દિવસ તેઓ રમવા માટે બહાર નીકળ્યાં. પણ આ શું ! તેમણે આકાશ તરફ જોયું તો આખાય આકાશમાં વાદળાં જ વાદળાં. કાળાં કાળાં વાદળાં દોડંદોડી કરતાં હતાં. ગડગડાટ પણ એવો થતો જાણો મોટા ફટાકડા ફૂટતા હોય. બિચારા સૂરજદાદા તો વાદળાં પાછળ ઢંકાઈ ગયા હતા.

એમણે સાથે છત્રી લીધી ને રમવાનું શરૂ કર્યું. થોડીવારમાં આકાશમાંથી ટપટપ ટપટપ ટીપાં પડવાનું શરૂ થયું. બકુલ કહે, “બહેન, આપણે રમવા તો નીકળ્યાં, પણ રમીશું કેવી રીતે ! જો ને ! આ ટપટપ ટપટપ ટીપાં પડવાનું શરૂ થઈ ગયું !”

“અરે ભાઈ ! ટીપાં સાથે રમવાની મજા પડશો. જો હું હથેળીમાં ટીપાં જીલું છું. તું પણ તારી હથેળી આગળ કર.”

બકુલ અને છાયાની વાત પેલાં ટીપાંના કાને પડી. હસતાં હસતાં તે તરત બોલ્યાં, “અરે છોકરાં ! તમે પણ રમવાનું વિચારો છો ! અમારી સાથે રમવાની

તમને બહુ જ મજા પડશે ! આ જુઓ ને ! તમને રમતાં જોઈ અમનેય રમવાનું મન થયું. અમે છેક ઊંચે આકાશમાંથી અહીં ટપટપ ટપટપ કરતાં દોડી આવ્યાં છીએ.”

ટીપાંની વાત સાંભળી છોકરાં રાજુરાજુ થઈ ગયાં. તેઓ ‘ટપાક ટીપું ટપટપ, ટપાક ટીપું ટપટપ !’ બોલતાં કૂદવા લાગ્યાં. થોડીવારમાં ટીપાં જોરથી પડવા લાગ્યાં, ટપાક ટપટપ ! ટપાક ટપટપ !

છોકરાં કહે, “તમે તો જોરથી એક સાથે પડવા લાગ્યાં. લાગે છે હવે તમે અમને રમવા નહિ જ દો. હમણાં તો તમે એમ કહેતાં હતાં કે અમે તમારી સાથે રમવા આવ્યાં છીએ. અને હવે તમે જોરથી પડી રહ્યાં છો. લાગે છે તમે અમને છેતરીને પલાળી દેશો !”

“કૂદો... નાચો... છબદ્ધબિયાં કરો... તમેય પલળો ને આ બધુંય પલળશે. ધરતી પલળે, વેલા પલળે, છોડ પલળે, ઝાડ પલળે, બધુંય પલળે. જો જો હો ! થોડા દિવસ જવા દો. ચારેબાજુ બધુંય લીલુંછમ થઈ જશો.” ટીપાં બોલ્યાં.

“હા હા ! તમે ટપકો ! જોરથી ટપકો ! એકસાથે ટપકો ! અમેય રમીએ ને તમેય રમો !” પાણી વહેવા લાગ્યું. ભાઈ-બહેને હોડી બનાવી ને પાણીમાં તરતી મૂકી. હોડી તો પાણીમાં સરરર સરરર તરવા લાગી. તરતાં તરતાં હોડી એક ઘરેથી બીજે ઘરે ગઈ. હોડી એક ઘરેથી મમરો, બીજા ઘરેથી ચણો, ત્રીજા ઘરેથી ગોળ લેતી લેતી દોડી ગઈ.

આગળ હોડી દોડે ને પાછળ છોકરાં દોડે. હોડી તો વહેતી વહેતી દૂર ગઈ. એ તો વરસાદના પ્રવાહમાં વહી ગઈ. હોડી જતી રહી તેથી છાયા રડમસ થઈ ગઈ. બફુલ બોલ્યો, “રડવાનું નહીં. મોટા થઈ મોટું વહાંણ બનાવીશું. આખી દુનિયામાં ફરશું.” એમ કહેતાં બફુલ અને છાયા ખડખડાટ હસી

● વાતચીત :

1. તમને વરસાદમાં રમવું ગમે ? કેમ ?
2. તમારે રમવું હોય અને વરસાદ પડે તો તમે શું કરો ?
3. વરસાદનાં ફોરાં પડવાનો અવાજ કેવો હોય ? બોલી બતાવો.
4. વરસાદનું વહેતું પાણી ક્યાં જતું હશે ?

E. વાર્તામાં આવેલા શબ્દની બાજુમાં ✓ અને ન આવેલા શબ્દની બાજુમાં ✗ કરો.

વાદળાં : ✓ ડેબરાં : ✗

દરિયો સૂરજ આકાશ છત્રી રોટલો

૧૦. વાર્તાના આધારે સાચું હોય તો 'ટપટપ' અને ખોટું હોય તો 'સરરર' બોલો.

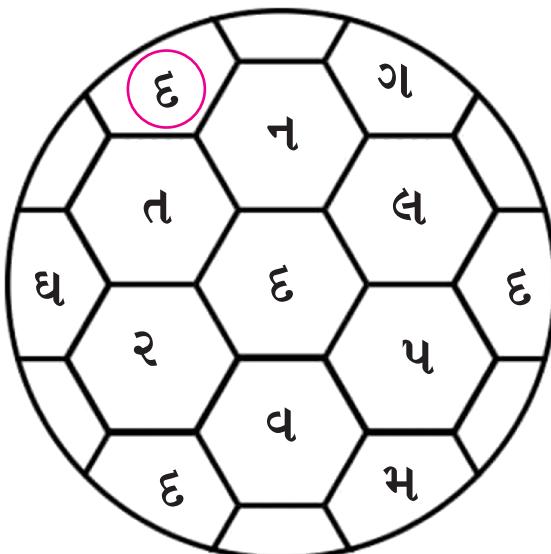
- સૂરજદાદા વાદળાં પાછળ ઠંકાઈ ગયા હતા.
 - અમે છેક ઉંચા પર્વતમાંથી ટપટપ ટપટપ કરતાં દોડી આવ્યાં છીએ.
 - ટીપાંની વાત સાંભળી છોકરાં દુખી દુખી થઈ ગયાં.
 - ભાઈ-બહેને હોડી બનાવીને પાણીમાં તરતી મૂકી.
 - હોડી જતી રહી તેથી બકુલ રડમસ થઈ ગયો.

૧૧. ખૂટતો અક્ષર મુક્કો.

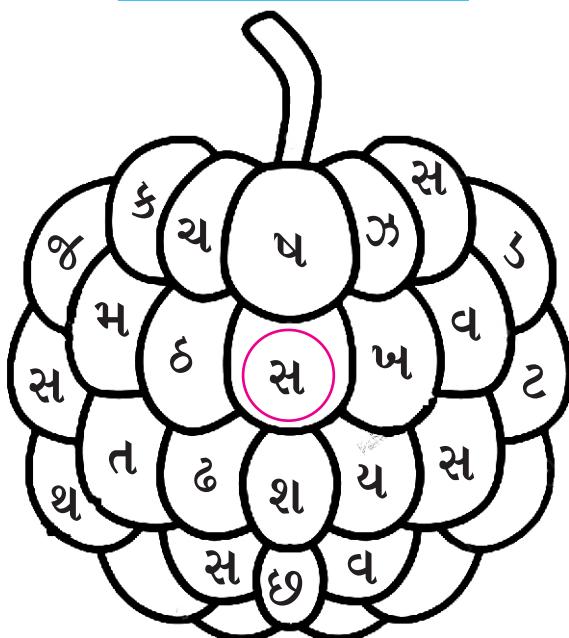
੧.	੬	ਰੋਜ	੫.		ਰਸਾਈ
੨.	ਦਿਵ		੬.	ਖੜ	ਠਾਟ
੩.	ਬਣਾ		੭.		ਰੰਗ
੪.	ਥ	ਤੀ	੮.	ਦ	ਠਾਟ

૧૨. ઓળખો, કરો અને ગણો.

‘દ’ ઓળખો.

‘સ’ ઓળખો.

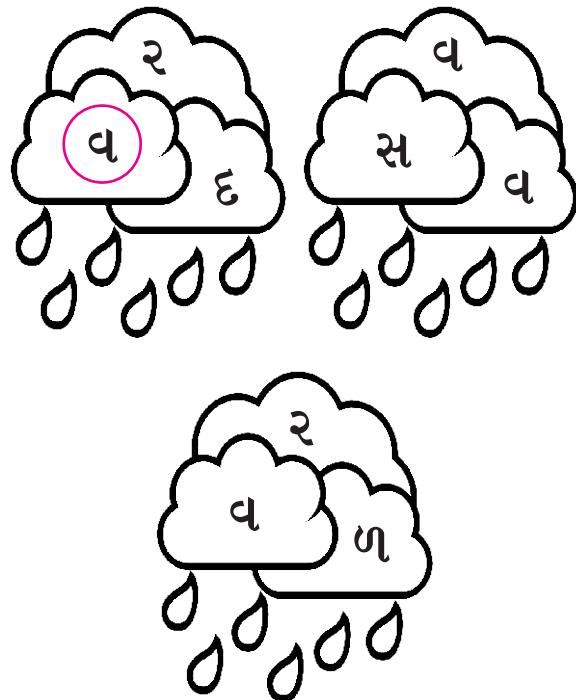
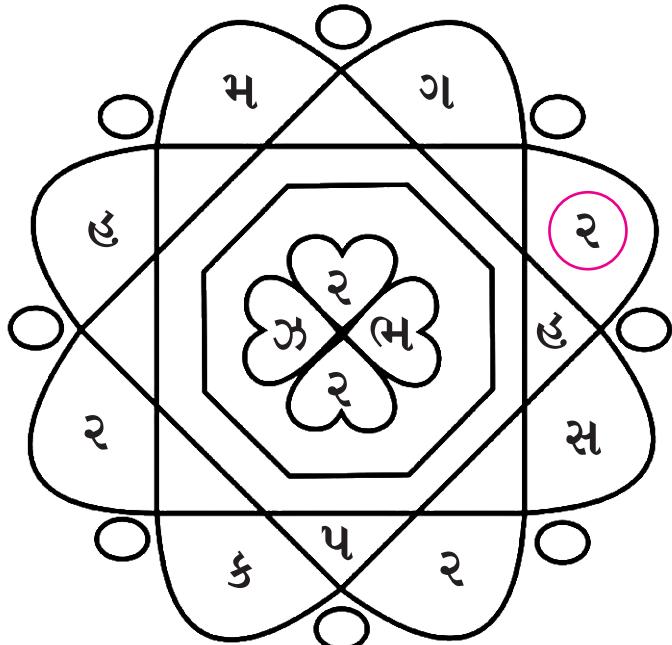
‘એ’ કેટલી?

‘સ’ કેટલા ?

२० 'स' शोधी / करो. व २ स ८ न २ व ८ ए भ ८ व ८ स ८ ग ८ व ८ ए ज ८ व ८ स ८ (वीस)

‘ર’ ઓળખો.

‘વ’ ઓળખો.

‘ર’ કેટલા ?

‘વ’ કેટલા ?

૧૩. ઉદાહરણ મુજબ મૂળાક્ષર ઓળખો અને ○ કરો.

દ : દવા, દર, મદન, સાદર

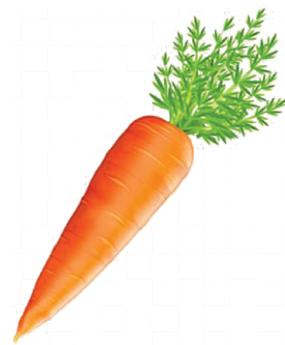
ર : રસમ, રસદાર, રસ, દર

સ : સરસ, સરદાર, દાસ, સદા

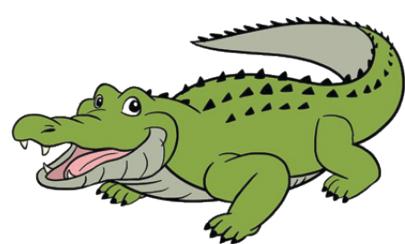
વ : વહાણ, વરસાદ, સાવજ, માનવ

૨૧ ‘દ’ શોધી / કરો. વ ર સ દ ન ર વ સ દ સ વ દ સ ગ સ વ ર દ જ વ દ સ ર (એકવીસ)

૧૪. ઉદાહરણ મુજબ ચિત્ર જુઓ અને શબ્દ લખો.

સાવજ

૧૫. ચિત્રને શબ્દ સાથે જોડો.

વરસાદ

દાદા

વેલાણા

સગડી

૧૬. ઉદાહરણ મુજબ સરખા શબ્દો જોડો.

દવા

મદાર

રસમ

સેવા

વેદ

મદાર

રસમ

દવા

વેદ

સેવા

૧૭. ટપકાં જોડી મૂળાક્ષર પૂર્ણ કરો.

ા

ા ા ા ા ા ા ા ા ા ા ા

ર

ર ર ર ર ર ર ર ર ર ર

સ

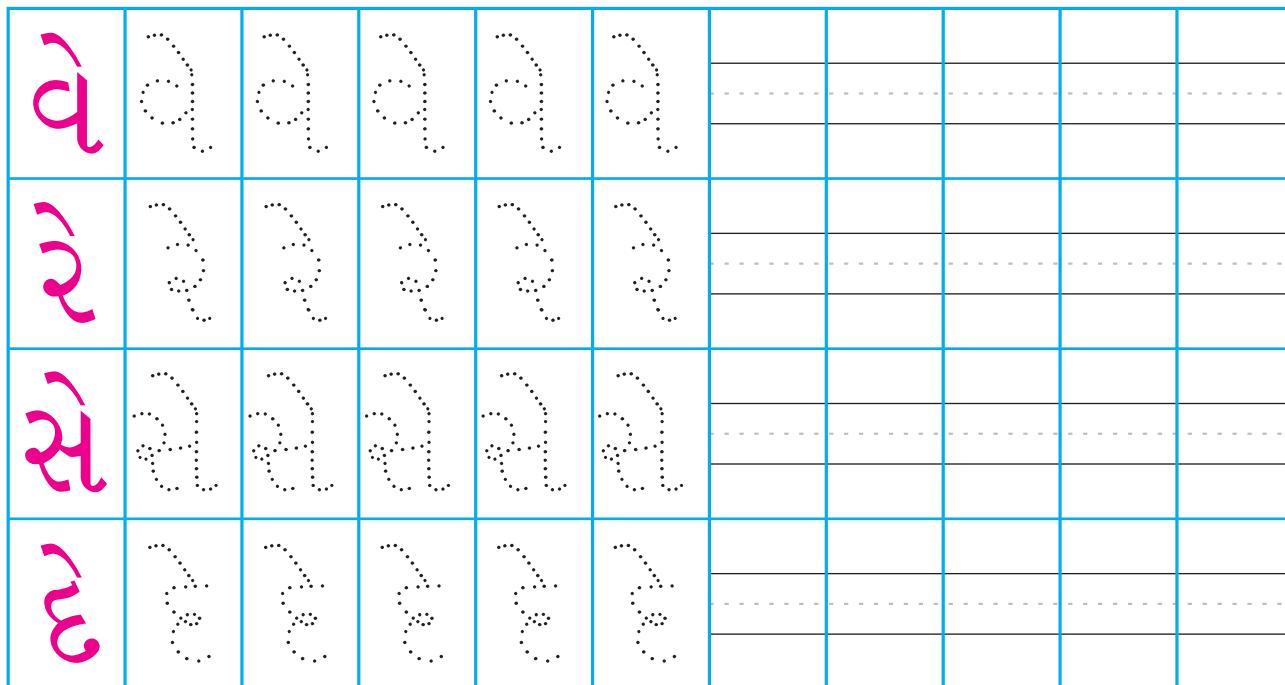
સ સ સ સ સ સ સ સ સ સ

એ

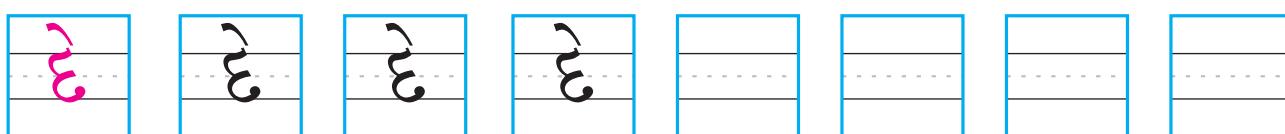
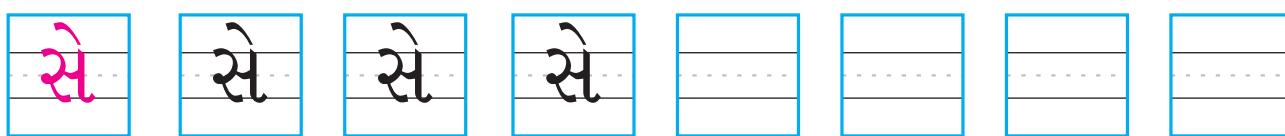
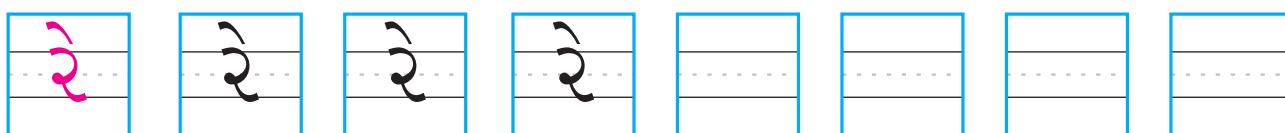
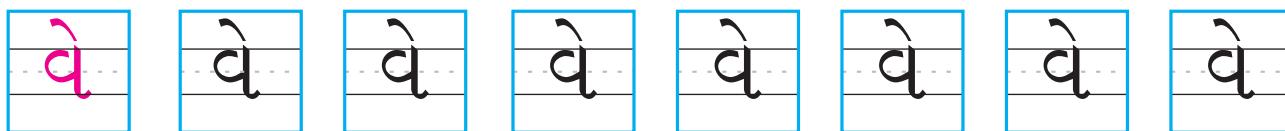
એ એ એ એ એ એ એ એ એ

૧૮. ટપકાં જોડી મૂળાક્ષર પૂર્ણ કરો.

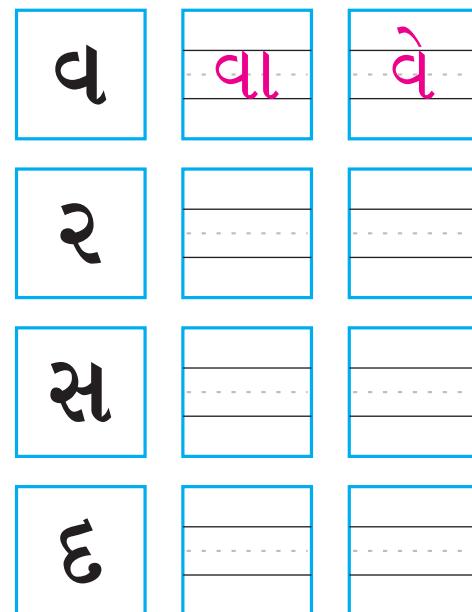
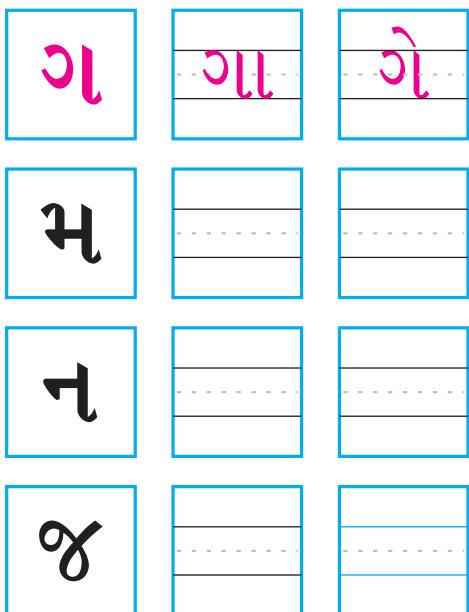
ગે	ગે	ગે	ગે	ગે	ગે				
મે	મે	મે	મે	મે	મે				
ને	ને	ને	ને	ને	ને				
જે	જે	જે	જે	જે	જે				
વા	વા	વા	વા	વા	વા				
રા	રા	રા	રા	રા	રા				
સા	સા	સા	સા	સા	સા				
દા	દા	દા	દા	દા	દા				
હે	હે	હે	હે	હે	હે				
રે	રે	રે	રે	રે	રે				
સે	સે	સે	સે	સે	સે				
એ	એ	એ	એ	એ	એ				

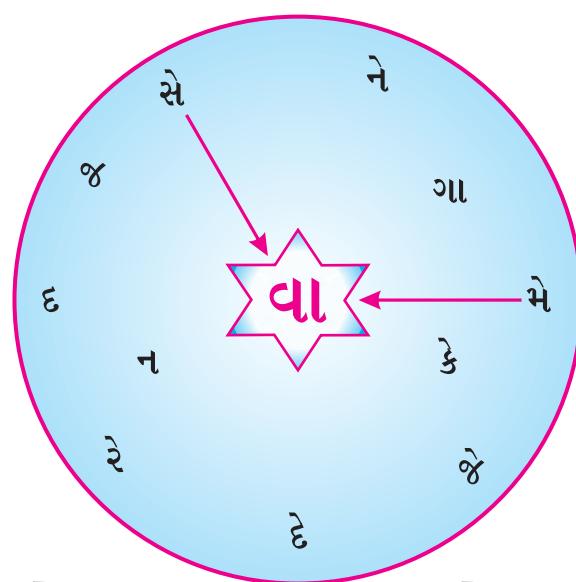
੧੮. ਉਦਾਹਰਣ ਮੁਲਖ ਲਖੋ।

૨૦. વાંચો અને ઉદાહરણ મુજબ લખો.

૨૧. ઉદાહરણ મુજબ શબ્દ શોધો અને લખો.

સે **વા** = સેવા

મે **વા** = મેવા

૨૨. શબ્દો વાંચો અને લખો.

ગામ			વાર	
નામ			રાગ	
ગાજ			સાગ	
જાગ			દાન	
માન			વાન	
જાન			દામ	

૨૩. શિક્ષક દરેક શબ્દ મોટેથી બોલશે. વિદ્યાર્થી તે શબ્દ કોઠામાંથી ઉદાહરણ મુજબ શોધીને લખશે.

સાવજ

ગરમ

વાર

રાગ

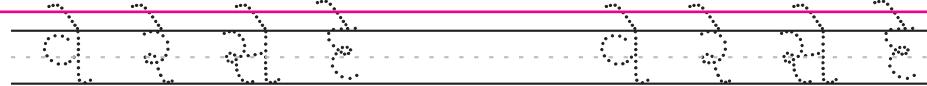
ગામ

મનજ

જાન

દાન

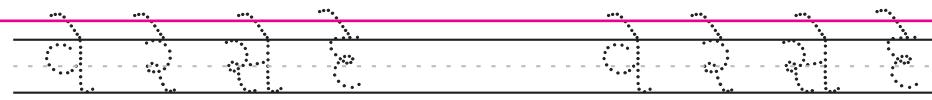
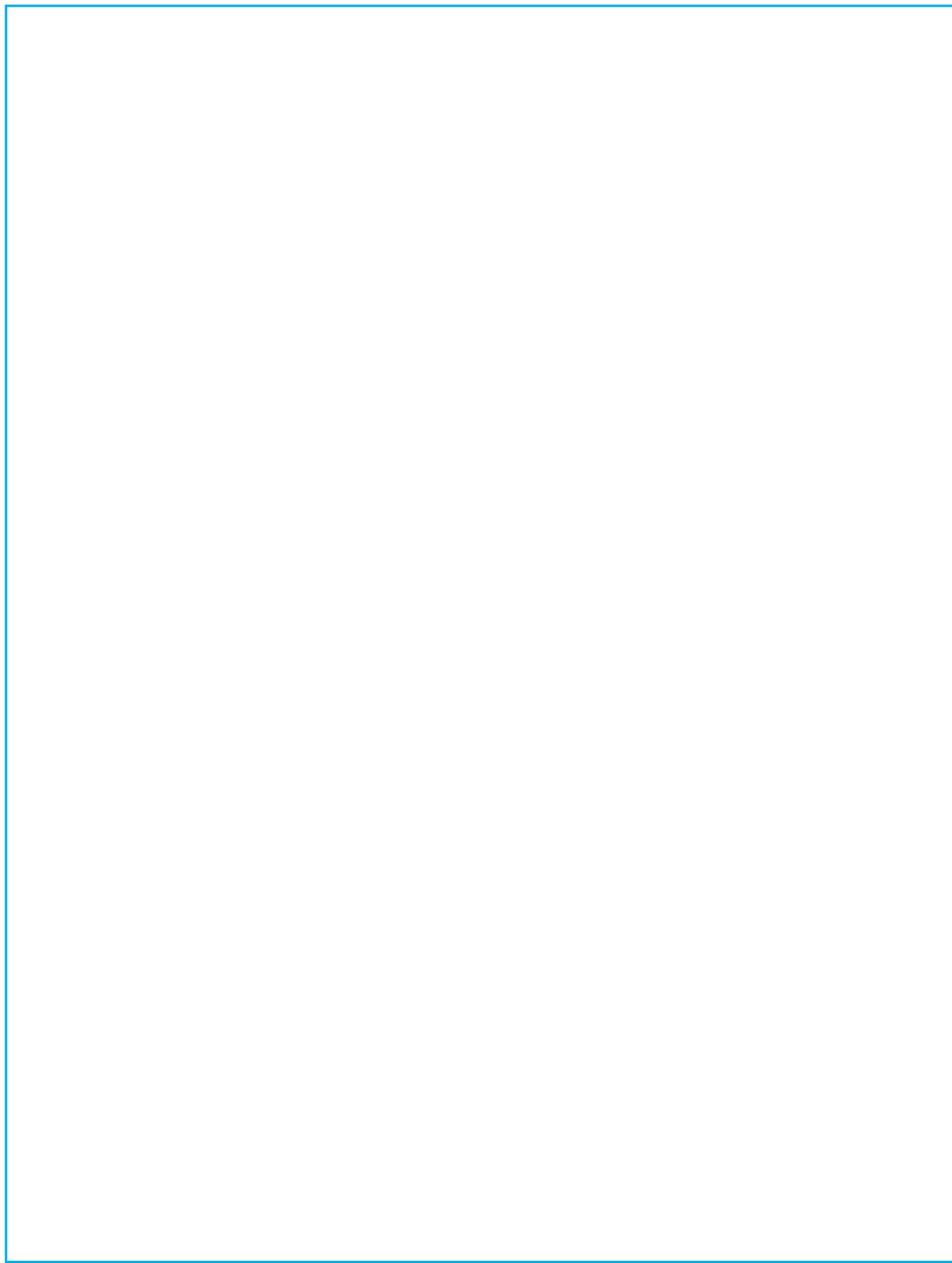
સેર

એ		સા	વ	જ	ર	એ
દા	ન	મા	પા	જા	ક	
ર	ના	કુ	ત	જ	દ	
ગ	ગ	બે	મ	ન	ન	
વા	ર	મ	ક	દ	સે	
ગા	મ	વ	પે	વા	ર	

૨૪. તમને મનગમતું ચિત્ર દોરી રંગ પૂરો.

૩

બિલ્લીને આવ્યાં ચક્કર !

- સાંભળો અને ગાઓ.

એક બિલાડી જડી,

તેણે પહેરી સાડી.

સાડી પહેરી ફરવા ગઈ,

તળાવમાં તે તરવા ગઈ.

તળાવમાં તો મગર,

બિલ્લીને આવ્યાં ચક્કર,

સાડી છેડો છૂટી ગયો

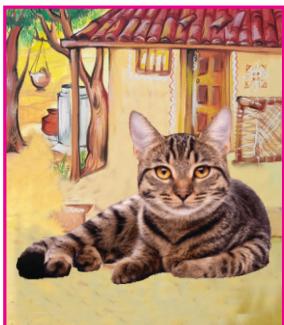
મગરના મોંમાં આવી ગયો.

મગર બિલ્લીને ખાઈ ગયો.

● वातचीत :

૧. તમને બિલાડી ગમે ? કેમ ?
 ૨. બિલાડીનો અવાજ કાઢો.
 ૩. ગીતના કયા કયા શબ્દો સાંભળવાની તમને મજા પડી ?
 ૪. મગર અને બિલાડીમાંથી તમને કોણ વધુ ગમે ? કેમ ?
 ૫. તમે બિલાડી કે મગરની કોઈ વાર્તા સાંભળી છે ? કઈ ?
 ૧. ગીતમાં આવ્યું હોય તો ખ્યાઉં... ખ્યાઉં... બોલો. ન આવ્યું હોય તો જાઉં... જાઉં કરો.

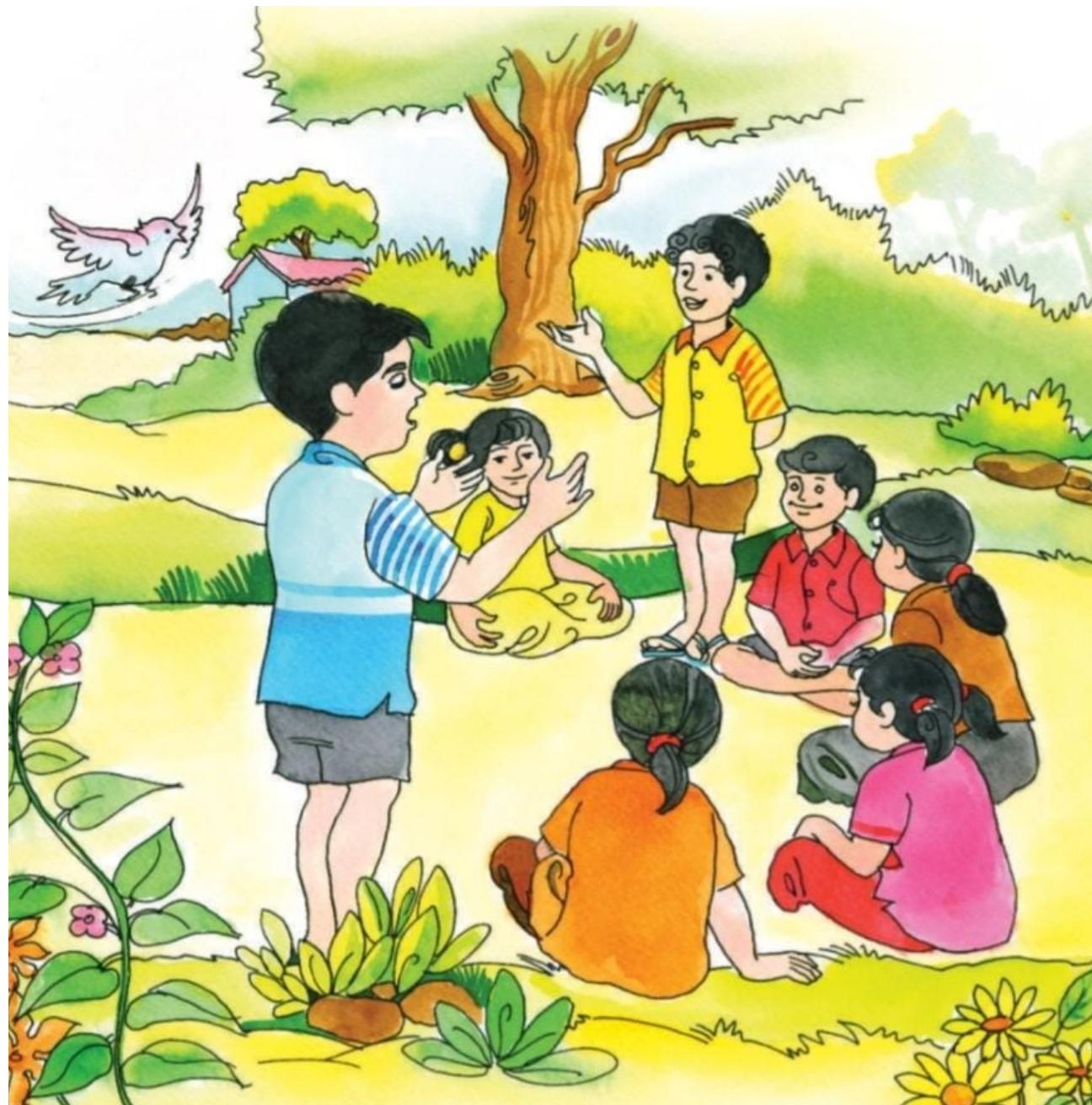
૨. ગીતની પંક્તિમાં ખૂટતો શાદ બોલો.

- એક બિલાડી.....
 - તેણો પહેરી.....
 - તળાવમાં તે..... ગઈ.
 - બિલ્લીને આવ્યાં.....
 - તળાવમાં તો.....

- ### 3. જોડકં જોડો.

અ	બ
સાડી પહેરી	તરવા ગઈ.
તળાવમાં	ફરવા ગઈ.
સાડીનો છેડો	તેણે પહેરી સાડી.
એક બિલાડી જાડી	મગરના મોંખાં.

૪. ચિત્રને આધારે જવાબ કહો.

૧. કુલ કેટલાં છોકરાં છે ?
૨. છોકરીઓ કેટલી છે ?
૩. કેટલા છોકરા ઊભા છે ?
૪. ચિત્રમાં શું શું છે ?
૫. ઊભેલા છોકરા શું કહેતા હશે ?
૬. ચિત્રમાં છોકરાં શું રમતાં હશે ?

એ... લાકડી છૂટી !

એક તળાવ હતું. તળાવમાં એક કાચબો રહે. તેને બોલ-બોલ કરવાની ટેવ. કોઈ ન મળે તો એકલો-એકલો પણ બોલ્યા કરે. એકવાર માનસરોવરના બે હંસો તળાવ પાસે આવ્યા. એમને તો પાણીથી ભરેલું છલોછલ તળાવ ગમી ગયું. એ તો તળાવકાંઠે જ રહી ગયા. પેલા લપલપિયા કાચબાને તો હંસો સાથે ભાઈબંધી થઈ ગઈ. કાચબો હંસો સાથે ફરવા જાય, તરવા જાય. કાચબો વાતો કહ્યા કરે, હંસો વાતો સાંભળ્યા કરે.

ઉનાળો આવ્યો એટલે હંસો માનસરોવર જવા તૈયાર થયા. કાચબાને માનસરોવર જોવાનું મન થઈ ગયું. એણે તો ભાઈબંધ હંસોને કહ્યું “મારે આવવું છે, મારે માનસરોવર જોવું છે !” હંસો કહે : “પણ, અમે તને કેમ કરીને લઈ જઈએ ? તને ઉડતાં તો આવડતું નથી !”

કાચબો કહે : “કોઈ ઉપાય કરીને પણ મને લઈ જાઓ ! હવે તો આપણે ભાઈબંધો કહેવાઈએ !”

હંસોએ એક ઉપાય કર્યો. એ તો એક લાકડી લઈ આવ્યા. લાકડીને બે છેઠેથી ચાંચ વડે પકડી. કાચબાને મોઢા વડે વચ્ચેથી લાકડી પકડાવી. સાથે-સાથે એમણે શરત કરી. કાચબાને કહું કે, “તારે બોલ-બોલ કરવાની ટેવને ભૂલવી પડશે. ખબરદાર જો મોઢું ખોલ્યું છે તો !”

માનસરોવર જોવાની લાલચને લીધે કાચબાએ શરત કબૂલ રાખી.

હંસો તો ભાઈ ચાંચમાં લાકડી પકડીને ઉડ્યા. સાથે કાચબાભાઈ પણ ! રસ્તામાં મોટાં-મોટાં જંગલો, મોટાં-મોટાં સરોવરો ને મોટા-મોટા પહાડો આવ્યાં. મોટી-મોટી નદીઓ પણ આવી. રસ્તામાં એક ગામ પણ આવ્યું. ગામલોકોએ ઉંચે નજર કરી. કાચબાભાઈને ઉડતા જોઈ સહુ હસવા લાગ્યા. કાચબાભાઈની નજર પડી. એમણે થયું, ગામલોકોને કંઈક સંભળાવું ! પણ, જેવા કંઈક બોલવા ગયા એવી જ લાકડી છૂટી ગઈ અને કાચબાભાઈ જમીન પર પડ્યા.

● વાતચીત :

૧. તમે ઉડી શકો ? કેમ ?
૨. કોણ કોણ ઉડી શકે ? નામ કહો.
૩. પાણીમાં કોણ કોણ રહે છે ?
૪. તમે કાચબાની બીજી કોઈ વાર્તા સાંભળી છે ? કઈ ?
૫. હોઠ ખોલ્યા વગર કાચબો, હંસ અને લાકડી બોલો.

પ. વાર્તામાં આવેલા શબ્દની બાજુમાં ✓ અને ન આવેલા શબ્દની બાજુમાં ✗ કરો.

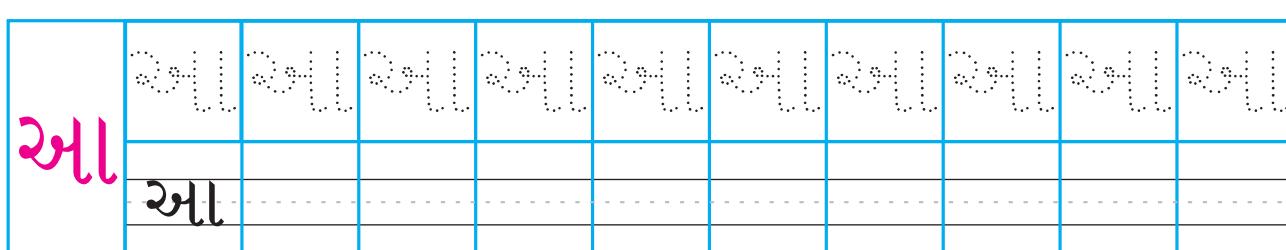
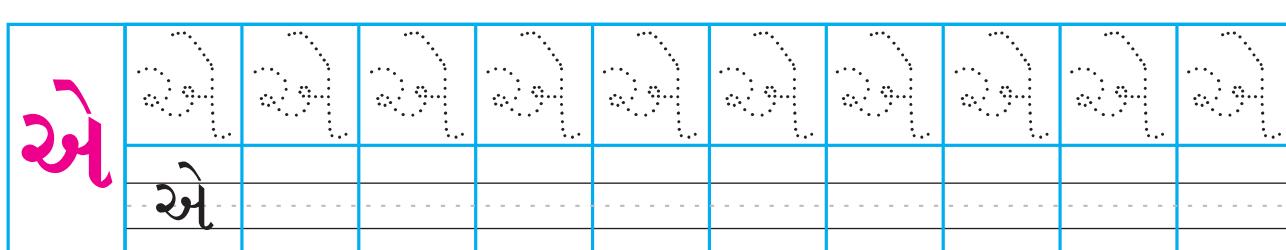
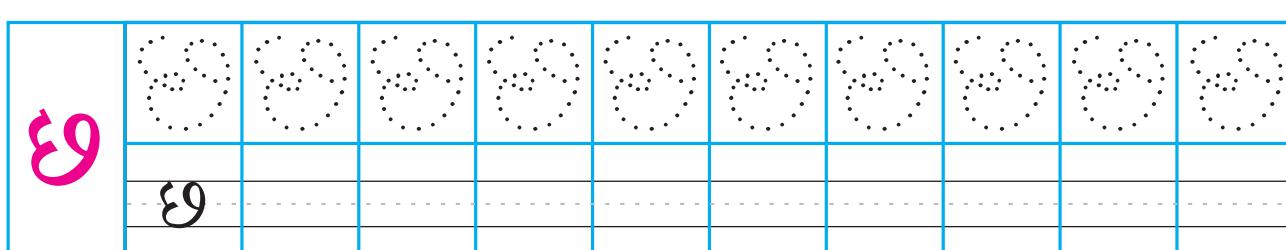
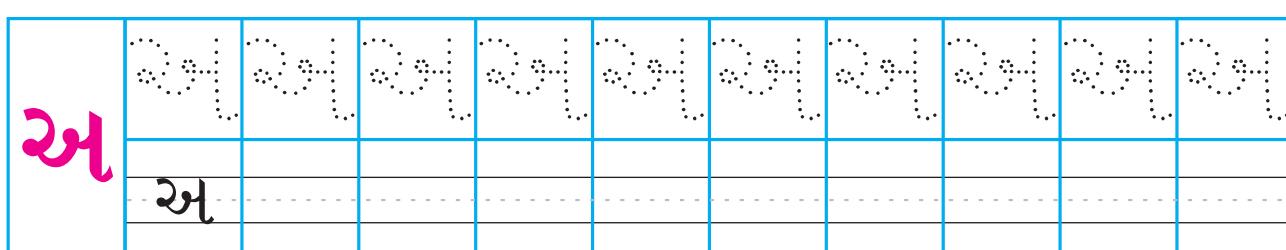
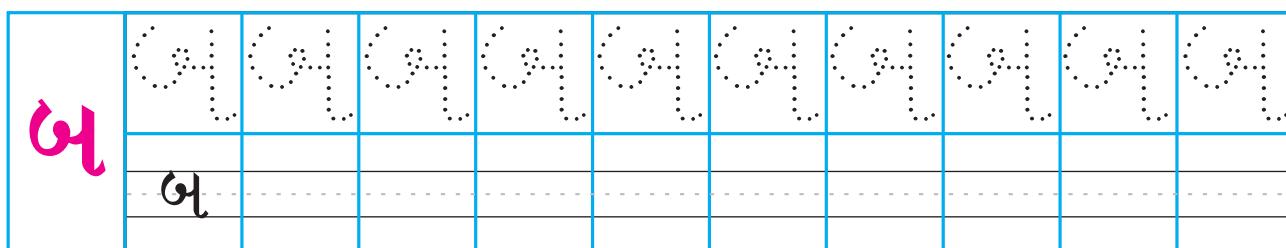
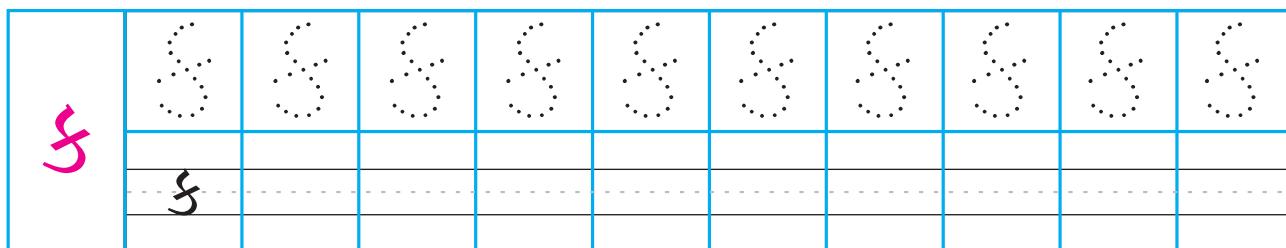
સરોવર : ✓ કાગડો : ✗ શરત છલોછલ
ખબરદાર કાદવ જંગલ

૬. હંસ બોલ્યો હોય તે વાક્ય સામેના માં ૧ લખો.

કાચબો બોલ્યો હોય તે વાક્ય સામેના માં ૨ લખો.

- “મારે માનસરોવર જોવું છે !”
- “તને ઉડતાં તો આવડતું નથી !”
- “હવે તો આપણે ભાઈબંધો કહેવાઈએ !”
- “ખબરદાર ! જો મોહું ખોલ્યું છે તો !”
- “તારે બોલ-બોલ કરવાની ટેવને ભૂલવી પડશે !”

૭. ટપકાં જોડી મૂળાક્ષર પૂર્ણ કરો.

૭. ઉદાહરણ મુજબ લખો.

ગા	મા	ના	જા			
----	----	----	----	--	--	--

ગે	મે	ને	જે			
----	----	----	----	--	--	--

વા	રા	સા	દા			
----	----	----	----	--	--	--

વે	રે	સે	દે			
----	----	----	----	--	--	--

ક	બ	અ	ણ			
---	---	---	---	--	--	--

કા	બા	આ	ણા			
----	----	---	----	--	--	--

કુ	બે	એ	ણે			
----	----	---	----	--	--	--

ક	બ	અ	ણ			
---	---	---	---	--	--	--

કા	બા	આ	ણા			
----	----	---	----	--	--	--

કુ	બે	એ	ણે			
----	----	---	----	--	--	--

c. ઉદાહરણ મુજબ લખો.

ન

ના

ને

મ

મા

મે

ગ

ગા

ગે

જ

જા

જે

વ

વા

વે

ર

રા

રે

સ

સા

સે

દ

દા

દે

ક

કા

કે

બ

બા

બે

અ

ાં

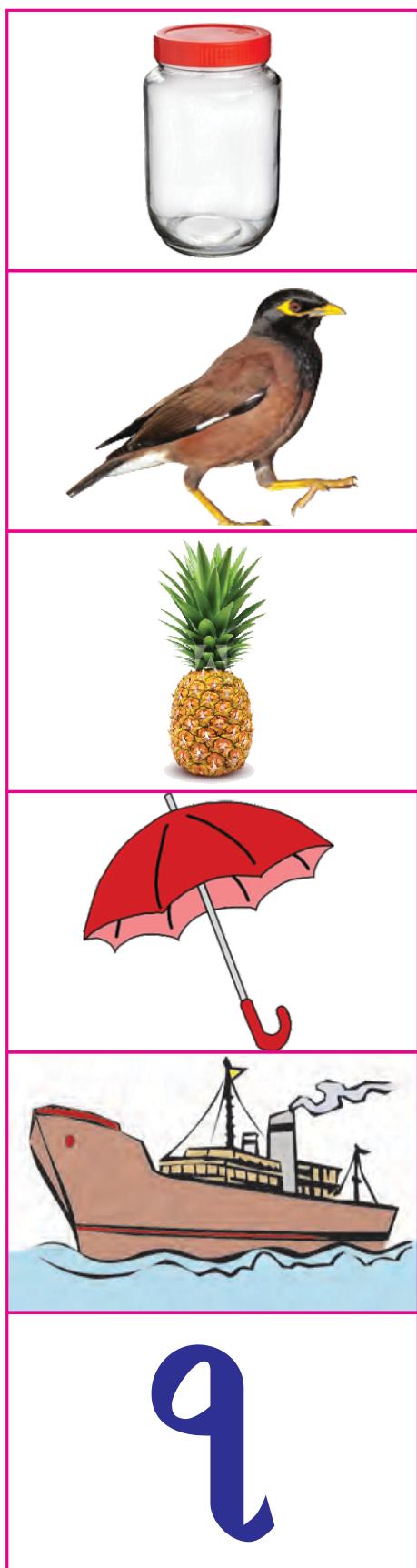
એ

છ

ાં

એ

૮. ચિત્ર સાથે શબ્દ જોડો.

એક

આગબોટ

છત્રી

કાબર

બરણી

અનનાસ

૧૦. ઉદાહરણ મુજબ ક, બ, અ, ઇ ઓળખો, ○ કરો અને ગણો.

ઉદાહરણ :

વ
ક
ઃ

ક
ં

બ
ં

અ
ં

ઇ
ં

૧૧. વર્તુળમાં રહેલો મૂળાકાર શોધી તેના ફરતે ○ કરો. તે અક્ષર આવતો હોય તેવા બે શાબું બોક્સમાંથી શોધી લખો.

આગ, કમર, બસ, ઇગાન, અવાજ, એક

ક → ક લમ, ક ન ક, ચમ ક

કમર

એક

બ → બજાર, અજબ, અકબર

અ → અચલા, અઇત, અનાજ

ઇ → અઇબડા, ઇત અઇત

આ

→ આકાર, આપણો, આવજે

એ

→ એરણ, એકતા, એકનાથ

૧૨. વાંચો અને સમાન શબ્દોને જોડો.

એરણ

આગબોટ

છત્રી

કુમળ

બરણી

અનનાસ

છત્રી

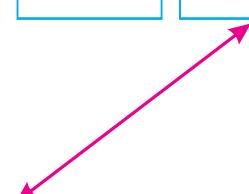
એરણ

કુમળ

આગબોટ

અનનાસ

બરણી

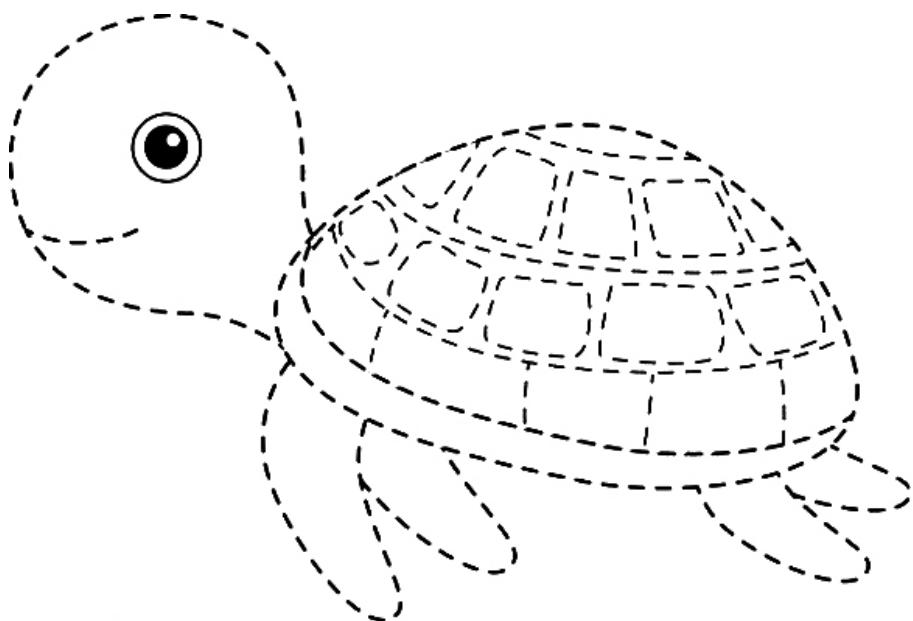

૧૩. નમૂના મુજબ 'ઓ' વાળા (એક માત્રાવાળા) અક્ષરને ફરતે દોરો.

બેસ નૈયા મને ગાય વાસ દાદો કેમ

વેર બેન રાજી રેણ દેવા જમો જમે

૧૪. જોડો અને રંગ પૂરો.

૧૫. વાક્યને ચિત્ર સાથે જોડો.

આ કાન છે.

આ મકાન છે.

આ કાબર છે.

આ વાનર છે.

આ બસ છે.

આ અનનાસ છે.

૧૬. નીચેનાં ચિત્રો જોઈ શબ્દ લખો.

જુ

૧૭. રમત

વિદ્યાર્થીઓને જોડીમાં બેસાડો. તેમને એકબીજાની પીઠ પાઇળ આંગળીથી 'ક',
'બ', 'અ', 'છ' અક્ષર લખવા / ઓળખવા કહો.

ચાલો જોવા જઈએ મેળો

● સાંભળો અને ગાઓ.

ચાલો જોવા જઈએ મેળો, ચાલો જોવા જઈએ મેળો,
મેળામાં જઈશું, મજા કરીશું, ચાલો જોવા જઈએ...

મેળામાં જઈશું, શું શું કરશું ?

ચક્કર ચક્કર ચકડોળમાં ફરશું.

જડા પાડા હાથી પર બેસશું, ચાલો જોવા...

મેળામાં જઈશું શું શું ખાશું ?

તીખી તીખી લેળ ખાશું.

ંડો ંડો આઈસકીમ ખાશું. ચાલો જોવા...

મેળામાં જઈશું, શું શું લેશું ?

ભાઈ માટે ભમરડો લેશું.

મમ્મી માટે માળા લેશું.

ચાલો જોવા જઈએ મેળો.

રમકડાં લેશું, દૂરબીન લેશું.

ફરકડી લેશું, પિપૂડી લેશું.

ચાલો જોવા જઈએ મેળો.

● વાતચીત :

1. તમે ક્યારેય મેળામાં ગયા છો ? કોની સાથે ?
 2. મેળામાં તમે શું શું જોયું ?
 3. તમે મેળામાં શું શું કર્યું ?
 4. બજારમાં ન હોય અને મેળામાં હોય એવું શું શું હતું ?
 5. મેળામાં શાની - શાની દુકાનો હોય છે ?
 6. મેળામાં વેપારીઓ ગ્રાહકને કેવી કેવી રીતે બોલાવે છે ?
1. ગીતમાં આ શબ્દો આવ્યા હોય તો ‘મેળો મેળો’ બોલો અને ન આવ્યા હોય તો ‘ગોળો ગોળો’ બોલો.

- હાથી
- ચકડોળ
- કેમેરા
- દૂરબીન
- ચોકલેટ
- આઈસકીમ
- જલેબી
- પણ્ણા
- ભમરડો
- ગાય

2. સાંભળો, જુઓ અને કહો.

1. ‘લેશું’ - શબ્દ કેટલીવાર આવ્યો ?
2. ‘આઈસકીમ’ શબ્દ ક્યાં છે ? આંગળી મૂકી બતાવો.
3. પાંચમી લીટીમાં કેટલા શબ્દો છે ?
4. ચોથી લીટીમાં ‘ચક્કર’ શબ્દ કેટલી વખત આવે છે ?
5. છેલ્લી ત્રણ પૈકી કઈ લીટીમાં ‘પિપૂડી’ છે - તે શોધી બતાવો.
6. આઠમી લીટીમાં ખાવાને લગતું શું આવે છે ?

3. તમને ક્યાં ક્યાં જોવા મળશે કહો ?

- ચકડોળ
- હાથી
- દુકાન
- ભમરડો
- દૂરબીન
- ભેળ
- રમકડાં
- પિપૂડી

૪. ચિત્ર જુઓ અને પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

● વાતચીત :

૧. આ ચિત્ર શેનું છે ?
૨. મેળામાં રમકડાંની કેટલી દુકાન છે ?
૩. મેળામાં તમને સૌથી વધારે શું ગમે ?
૪. બંગડીવાળા ભાઈ સાથે છોકરી શું વાતો કરતી હશે ?
૫. કુરુગા લઈને છોકરો બીજે ક્યાં ક્યાં ફરવા જશે ?
૬. મેળામાં બીજું શું શું જોવા જેવું છે?

અષ્ટુ પહોંચ્યો મેળે

એક ગામ હતું. ગામનું નામ હાથીજણ. ગામ અને જંગલ વચ્ચે એક વગડો. વગડો એટલે મોટી ખાલી જગ્યા જ્યાં બહુ ઝાડ ન હોય. હાથીજણ ગામની આસપાસ અનેક ગામ હતાં. હાથીજણ ગામના વગડામાં દર વર્ષ ગોકુળાઠમનો મેળો ભરાય. આસપાસનાં બધાં ગામોમાંથી લોકો એ મેળામાં આવે બધા લોકો મેળો ભરાય એની રાહ જુએ.

નાનાં છોકરાંઓ માટે મેળામાં રમવા માટે ચકડોળ, ઊંચી લપસણી, કૂદકા માટે હવા ભરેલાં ગાદલાં હોય, અવનવાં રમકડાં હોય. મોટાંઓ માટે વાસણો, કપડાં અને ઘણી બધી કામની વસ્તુઓ હોય. બે દિવસના મેળામાં ઘણાં લોકો આવે અને મજા કરે. ખરીદી કરે અને આખું વર્ષ મેળાને યાદ કરે.

આ વર્ષ પણ મેળો ભરાયો હતો. દર વર્ષ હોય તે બધી રમતો અને વસ્તુઓ હતી પણ આ વર્ષ એક નવી બાબત હતી. મેળામાં બેન્ડવાળા આવ્યા હતા. જેને જે ગીત ગમે તે કહે એ બેન્ડવાળા વગડે. જેને સારું ગાતાં આવડે એને બેન્ડવાળા ગાવા દે. બાળગીતો વગડે, ફિલ્મનાં ગીતો વગડે, ગરબાનાં ગીતો વગડે. જેને ગીત ગમે તે બેન્ડવાળાને પૈસા આપે.

બેન્ડનો અવાજ જંગલમાં પણ સંભળાયો. હાથીજણ પાસેના જંગલમાં હાથીઓ રહેતા હતા એક હાથીના બચ્ચાને આ બેન્ડનો અવાજ બહુ ગમી ગયો. એ અવાજની દિશાએ ચાલતું ચાલતું મેળા પાસે આવ્યુ. બેન્ડવાળાએ એક ગીત પૂરું કર્યું એટલે હાથીના બચ્ચાએ સૂંઢ ઉંચી કરીને ચિચિયારી પાડી જાણે એ એમની સાથે ગાવા માગતું હોય કે પછી ફરી વગાડવાનું કહેતું હોય. બધાનું ધ્યાન એ બચ્ચા તરફ ગયું.

હાથીના બચ્ચાને જોઈ બધાં બાળકો ખુશ થઈ ગયાં. એમણે પણ ચિચિયારી પાડી. આમ સામસામે ચિચિયારી પાડતાં દોસ્તી થઈ ગઈ પણ છોકરાનાં મા-બાપ અને મેળાવાળા ચિંતામાં પડી ગયાં. આ બચ્ચું તોફાને ચેતે તો ? બધાંએ પોતપોતાનાં બાળકોને એક તરફ કરી લીધાં. હાથીનું બચ્ચું ધીરે ધીરે અંદર આવ્યું. બધાંની સામે જોઈ એને માથું ધૂણાવ્યું જાણે કહેતું હતું કે હું કંઈ નહીં કરું. પછી એ દરેક દુકાન પાસે જવા માર્ગયું. ધીરે ધીરે બાળકો પણ એની પાઇળ પાઇળ ચાલવા લાગ્યાં. તડબૂચવાળાએ એને તડબૂચ આપ્યું. બચ્ચું ખુશ થઈ ગયું. એને સૂંઢ ઉંચી કરી સલામ કરી. શેરડીવાળાએ શેરડી આપી, બચ્ચું ખુશ થઈ ગયું. પાણીપૂરીવાળાએ પૂરી આપી. બચ્ચાએ માથું ધૂણાવ્યું. આમ, હવે બાળકોને એ બચ્ચા સાથે મજા પડવા માંડી. એક બાળકે એનું નામ અપ્પુ પાડ્યું. બાળકો ગાવા માંડ્યા.

**મેળામાં આવ્યું હાથીનું બચ્ચું
એનું નામ પાડ્યું અપ્પુ
બન્યું અમારું ભાઈબંધ સાચ્યું.**

બધાં ગાવા માંડ્યા એટલે બેન્ડવાળા પણ વગાડવા માંડ્યા. અપ્પુ પણ ખુશ થઈ ગયું. એ ચિચિયારી પાડી. બાળકોએ પણ પાડી. અપ્પુ જમીન પર બેઠું. બધાં બાળકો એની પીઠ પર ચક્કાં અને સૂંઢ પરથી લપસવા લાગ્યાં. ખૂબ જ મજા પડી ગઈ.

એટલી વારમાં દૂર એક મોટી ચિચિયારી સંભળાઈ. અપ્પુ ઊભુ થઈ ગયું. એ સમજી ગયું કે એની મા એને શોધતી આવે છે. એણે માને જવાબ આપ્યો. એની મા મેળાના દરવાજે આવીને ઊભી રહી. અપ્પુ દોડતું એની પાસે ગયું. આખરે અપ્પુ પણ એક બચ્ચાનું ખરું ને ! મા બોલાવે એટલે જવું પડે એને સૂંઢ ઉંચી કરી બધાંને આવજો કહ્યું. બધાં બાળકોએ પણ હાથ ઉંચા કરી અને વિદાય આપી.

એક નાનું બાળક તો રડવા બેઠું. જીદે ચક્કાં. ‘મારે અપ્પુ સાથે જવું છે... મારે અપ્પુ સાથે જવું છે’... મારે જંગલમાં જવું છે’ એની માએ એને માંડ સમજાવ્યું, “અપ્પુ આવતા મેળામાં પણ આવશે ત્યારે ફરી આપણાને મળશે.”

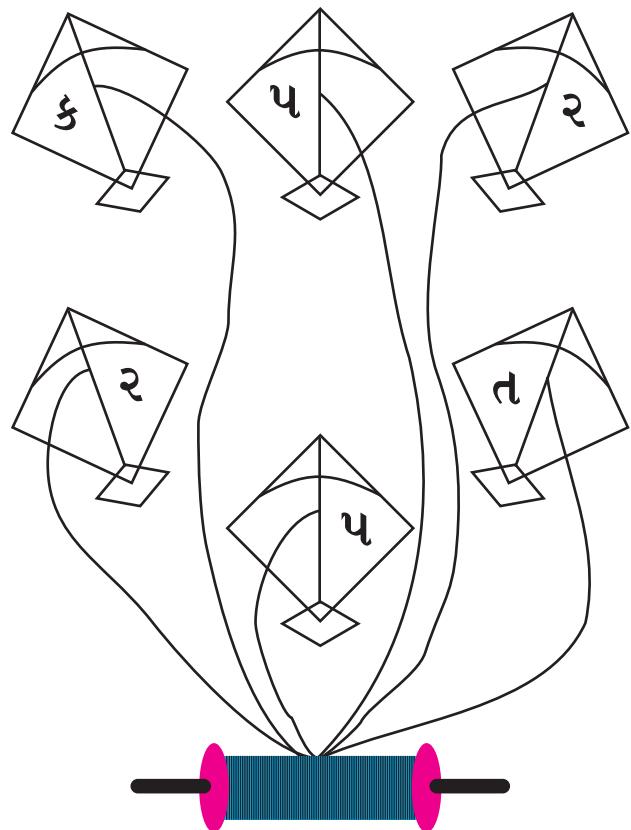
બધાં બાળકો બોલ્યાં હાજી, હાજી, અપ્પુ રાજા આવજો, જી, અમે સૌ રાજી.

● વાતચીત :

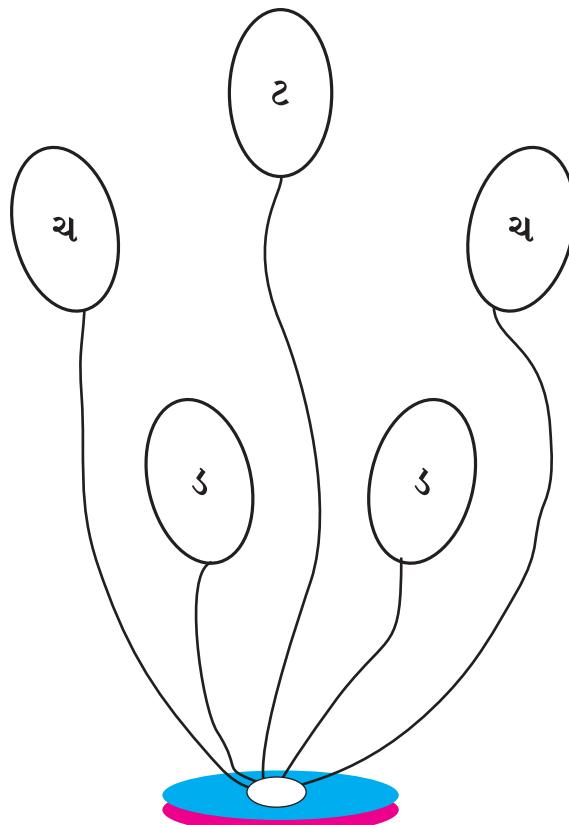
1. તમને મેળામાં જવું ગમે ? કેમ ?
 2. મેળામાં શું શું હોય ?
 3. મેળામાંથી તમને શું લેવું ગમે ?
 4. તમને કોણી સાથે મેળામાં જવું ગમે ?
 5. તમે હાથીના બચ્ચાનું શું નામ પાડો ?
 6. હાથીનું બચ્ચું તોફાને ચક્કાં હોત તો શું થાત ?
- પ. વાક્ય સાંભળો. વાક્ય સાચું હોય તો ‘અપુ’ અને વાક્ય ખોટું હોય તો ‘ગપુ’ બોલો.
1. મેળો બે દિવસ ચાલતો.
 2. મેળામાં ફિલ્મવાળા આવ્યા હતા.
 3. હાથીના બચ્ચાને બેન્ડનો અવાજ બહુ ગમી ગયો.
 4. બાળકો અપુની પીઠ પર ચક્કાં.
 5. હાથીના બચ્ચાને જોઈ મેળાવાળા ખુશ થઈ ગયા.
૬. વાર્તામાં આવેલા શબ્દની બાજુમાં ‘છે’ અને ન આવેલા શબ્દની બાજુમાં ‘ના’ લખો.

● આસપાસ = _____	● સરકસ = _____
● ચકડોળ = _____	● રમકડાં = _____
● ફરકડી = _____	● સલામ = _____
● પાણીપૂરી = _____	● આઈસકીમ = _____

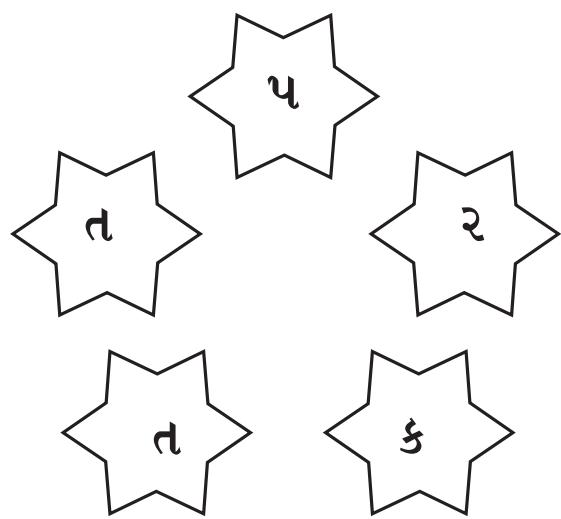
૭. સૂચના મુજબ રંગ પૂરાવો.

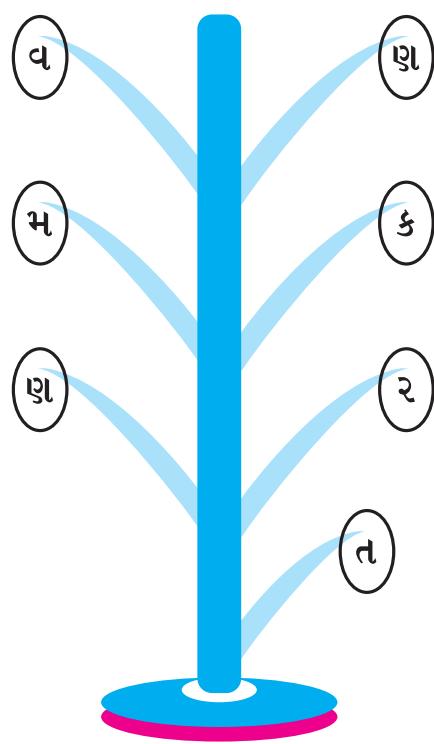
'પ' ઓળખો. પીળો રંગ પૂરો.

'ઢ' ઓળખો. લાલ રંગ પૂરો.

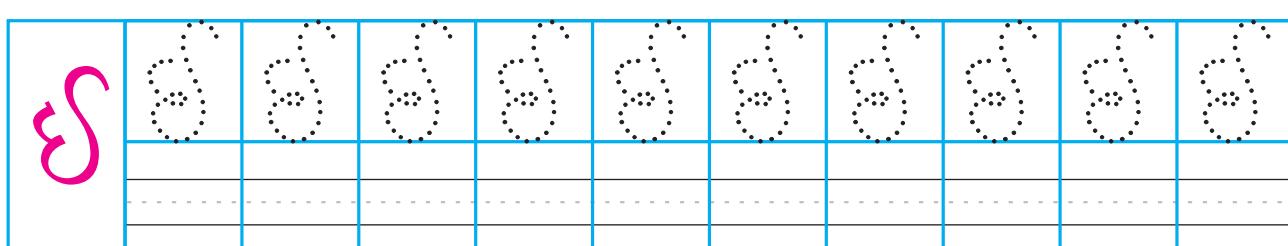
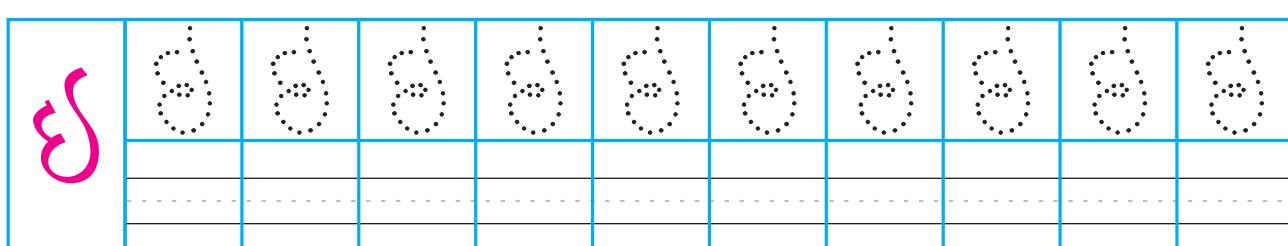
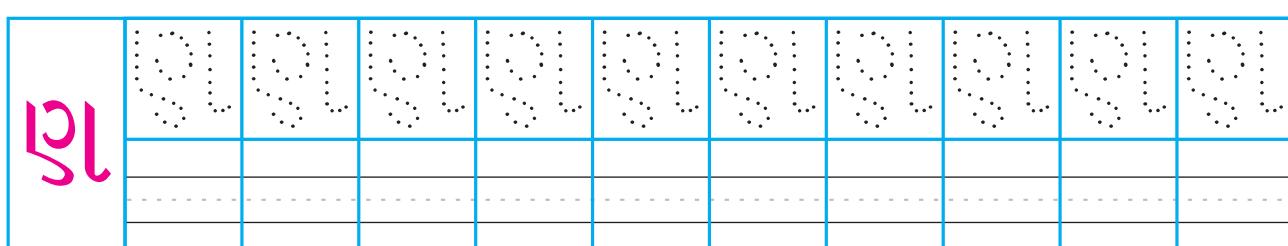
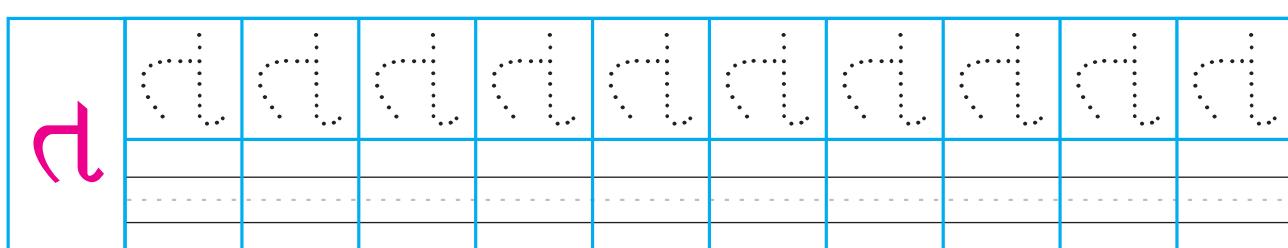
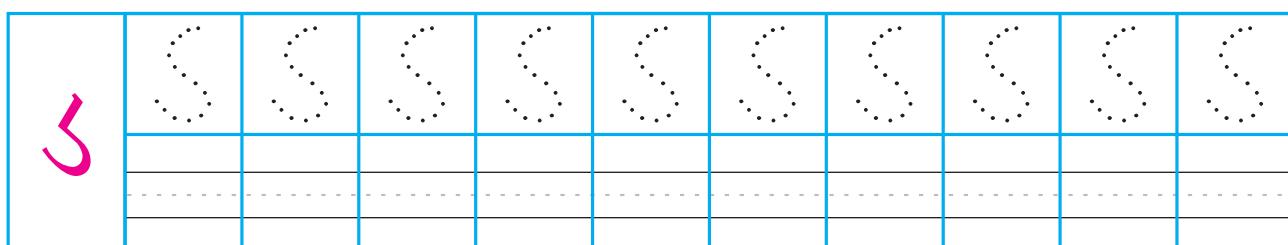
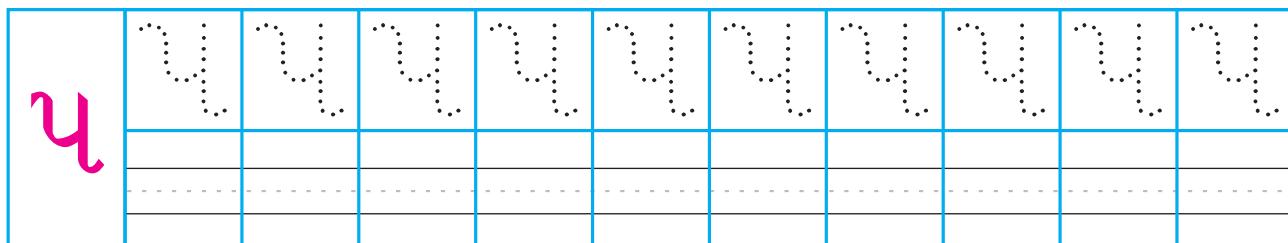

'ત' ઓળખો. લાલ રંગ પૂરો.

'ણ' ઓળખો. વાદળી રંગ પૂરો.

c. ટપકાં જોડી મુળાક્ષર પૂર્ણ કરો.

c. ઉદાહરણ મુજબ લખો.

ન

ના

ને

નિ

ની

મ

મા

મે

મિ

મી

ગ

ગા

ગે

ગિ

ગી

જ

જા

જે

જિ

જી

વ

વા

વે

વિ

વી

ર

રા

રે

રિ

રી

੧੦. ਲਖੋ.

ਸ

ਸਾ

ਸੇ

ਸਿ

ਸੀ

ਏ

ਏ।

ਏ

ਏ।

ਏ।

ਕ

ਕ।

ਕੇ

ਕਿ

ਕੀ

ਭ

ਭਾ।

ਭੇ

ਭਿ

ਭੀ

ਅ

ਅ।

ਅੇ

ਅਿ

ਅੀ

ਛ

ਛ।

ਛੇ

ਛਿ

ਛੀ

૧૧. લખો.

અ

આ

એ

િ

ી

ડ

ડા

ડે

ડિ

ડી

ત

તા

તે

તિ

તી

ણ

ણા

ણે

ણિ

ણી

ં

ં

ં

ં

ં

ં

ં

ં

ં

ં

૧૨. ઉદાહરણ મુજબ મૂળાક્ષર ઓળખો અને કરો.

પ : પગ, પરમ, પતંગ, પરવર

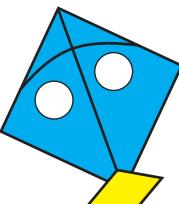
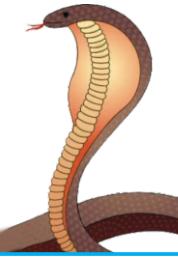
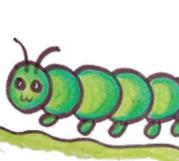
ડ : ડર, ડમરુ, ડગલો, અડગ

ણ : ભણા, રણા, કમ, ચમ, બાણ

ઈ : ઈસ, ઈંટ, ઈમારત, રજાઈ

ત : તરત, તરલ, તારા, તલવાર, તોરણ

૧૩. જુઓ અને ઓળખો અને કરો.

પ	ડ	ત	ણ	ઈ	ઈ
					
પતંગ	ડમરુ	તપેલી	ફેણ	ઈયળ	ઈસ

- રમત :

(શિક્ષક પ, ડ, ત, ણ, ઈ, ઈ મૂળાક્ષર કાર્ડ બાળકના ગળામાં પહેરાવી અમુક અંતરે ઊભાં રાખશે તથા બાળકોને પૂછશે. ‘અક્ષરે અક્ષરે કયો અક્ષર’ રમત શરૂ કરાવવા શિક્ષક કહેશે ‘પ’ એટલે બધાં ઊભેલાં બાળકોમાંથી ‘પ’ મૂળાક્ષર પહેરેલા બાળકના પાસે પહોંચીને મૂળાક્ષરને અડકશે. આવી રીતે રમત આગળ વધશે.)

૫૫ ‘ણ’ શોધી / કરો. પ ત ડ ઈ લ ણ ત પ ણ ડ ત ણ પ ણ ત પ ઈ લ ણ (પંચાવન)

૧૪. ચિત્ર જુઓ શબ્દ શોધો અને લખો.

--	--	--

--	--

--	--

પા
ક
વ
ણ
ડો

પ
ક
ત
ણ
ગ

પી
આ
ગી
હુ

૧૫. કાગળમાંથી હોડી, વિમાન, કેમેરા, ડેડકો, પંખો, ફરકડી બનાવો અને કોણો કેવી રીતે
બનાવી તેની ચર્ચા કરો. (જોડીકાર્ય)

૧૬. રમત :

- ‘કેટલા રે કેટલા’ રમત રમાડો.

૫૬ ‘ઈ’ શોધી / કરો. પ ત ક ઈ લ ણ ત પ ણ ક ત ણ પ ણ ત પ ઈ લ ણ (ઇચ્છન)

૧૭. શબ્દોનું અનુલેખન કરો.

પાપડ				
મારા				
દાણા				
નેતા				
મેના				
રેતી				
સાડી				
વાળી				
પાણી				
બકરી				

૧૮. મોટેથી વાંચો અને અનુલેખન કરો.

ગણતરી કરી.

ઇરી આપે.

કીડી આવી.

બીક લાગી.

બિલાડી ગઈ.

૧૯. મોટેથી વાંચો.

બિલાડી આવી.

ગીત.

મજાની બિલાડી આવી.

ગીતા ગીત ગા.

મજાની બિલાડી આવી દોડતી. ગીતા સરસ ગીત ગા.

રીંગણાં લઉં બે-ચાર !

- સાંભળો અને ગાઓ.

એ મનજુભાઈ આવ્યા,
શાક ને ભાજુ લાવ્યા.
એ આવો, આવો, આવો,
માસી, ભાભી, કાકી આવો.

આવો લેવા શાકભાજી,
તાજુ તાજુ શાકભાજી.
એ આવો, આવો, આવો,
માસી, ભાભી, કાકી આવો.

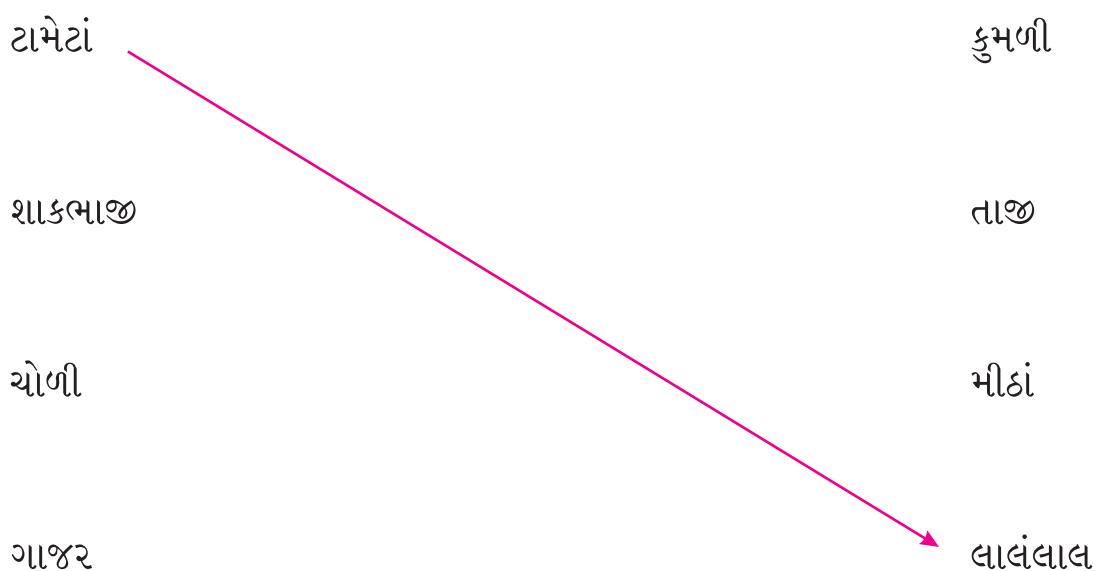
લાલંલાલ ટામેટાં લેજો,
કૂણાંભીડાં ગાજર લેજો.
મૂળા, મેથી, કોથમીર લેજો,
એ આવો, આવો, આવો,
માસી, ભાભી, કાકી આવો.

વાલોળપાપડી ને કુમળી ચોળી,
કૂલેવર, કોબી, વટાણા, હુંગળી,
ભીડાં, પરવર અને ગુવારફળી,
માસી, ભાભી, કાકી આવો.

● વાતચીત :

1. ગીતના કયા કયા શબ્દો સાંભળવાની તમને મજા પડી ?
 2. ગીતમાં આવેલા કયા શબ્દો તમે સાંભળ્યા છે/હતા ?
 3. ગીતમાં કઈ કઈ શાકભાજનાં નામ આવે છે ?
 4. તમે મમ્મી કે પપ્પા સાથે કદ્દી શાકભાજ ખરીદવા ગયાં છો ? તમને ત્યાં શું શું જોવા મળ્યું ?
 5. તમને કઈ શાકભાજ ગમે ? કેમ ?
 6. ભાવતું શાક ન બનાવ્યું હોય તો તમે શું કરો છો ?
1. શાકભાજનાં નામ સાંભળો. મનજીભાઈ લાવ્યા હોય તો - 'લાવ્યા લાવ્યા' અને ન લાવ્યા હોય તો - 'ભૂલ્યા ભૂલ્યા' બોલો.
1. ટામેટો
 2. ગાજર
 3. કોબીજ
 4. મરચાં
 5. મૂળા
 6. વટાણા
 7. બટાકા
 8. દૂધી
 9. તુવેર
2. ગીતને આધારે જોડો.

૩. ચિત્ર પરથી વાતચીત કરો.

● વાતચીત :

૧. આ ચિત્ર કઈ જગ્યાનું છે ?
 ૨. ચિત્રમાં કુલ કેટલાં માણસો છે ?
 ૩. ચિત્રમાં કઈ કઈ શાકભાજી છે ?
 ૪. લારી પાસે ઊભો છે તે છોકરો શું કરતો હોય એવું લાગે છે ?
 ૫. ચિત્રમાં સ્ત્રી છોકરાને શું કહેતી હશે ?
૪. ચિત્રમાં હોય તો 'YES' અને ન હોય તો 'NO' કહો.

૧. ટામેટો	૨. કોબીજ	૩. સફરજન	૪. સાઈકલ	૫. લારી
૬. મરચાં	૭. થેલી	૮. ત્રાજવું	૯. સ્કૂટર	૧૦. કુંગળી

૫. તમને ભાવતી બે શાકભાજનાં ચિત્ર દોરો અને રંગ પૂરો.

રીંગણાં લઉં બે-ચાર !

એક હતા દલા તરવાડી. તેમનાં પત્નીને રીંગણાં બહુ ભાવે. એકવાર દલા તરવાડીનાં પત્નીએ તેમને કહ્યું, “તરવાડી રે તરવાડી !” દલો તરવાડી કહે, “શું કહો છો ભણાણી !”

“મને રીંગણાં ખાવાનું મન થયું છે, રીંગણાં લાવો ને રીંગણાં ! તરવાડી કહે, ટીક ! તરવાડી તો પછી હાથમાં ખોખરી લાકડી લઈને ઠચૂકઠચૂક ચાલ્યા. નદીકાંઠે એક વાડી હતી. વાડી પર એ વખતે કોઈ નહોતું. દલા તરવાડીએ વિચાર કર્યો, હવે શું કરવું ? વાડીનો માલિક હાજર નથી. રીંગણાં કોની પાસેથી લેવાં ? પછી દલા તરવાડી કહે, “વાડીનો માલિક નથી તો શું થયું ? વાડી તો છે ! લાવો, વાડીને પૂછું.” દલો તો કહે, “વાડી રે બાઈ વાડી !”

પણ વાડી થોડી બોલે ? એટલે દલો તો જાતે જ બોલ્યો, “શું કહો છો દલા તરવાડી ?”

દલો કહે, “રીંગણાં લઉં બે-ચાર ?”

ફરી વાડી ન બોલી એટલે વાડીને બદલે દલો કહે, “લો ને દસ-બાર !”

દલા તરવાડીએ રીંગણાં લઈ લીધાં અને ઘરે જઈને આય્યાં. રીંગણાંનો ઓળો કરી ને ખાધો. ભણ્ણાણીને રીંગણાંનો સ્વાદ લાગ્યો, એટલે તરવાડી રોજ રોજ વાડીએ આવે ને આવીને ચોરી કરે.

વાડીમાં રીંગણાં ઓછા થવા લાગ્યાં. વાડીના ધણીએ વિચાર કર્યો કે જરૂર કોઈ ચોર હોવો જોઈએ; તેને પકડવો જોઈએ. એક સાંજે વાડીનો માલિક જાડ પાછળ સંતાઈને ઊભો. થોડી વારમાં દલા તરવાડી આવ્યા અને બોલ્યા - વાડી રે બાઈ વાડી !

વાડીને બદલે દલો કહે - શું કહો છો, દલા તરવાડી ?

દલો કહે - રીંગણા લઉં બે-ચાર ?

ફરી વાડી ન બોલી એટલે વાડીને બદલે દલો કહે - લો ને દસ-બાર !

દલા તરવાડીએ તો ફાંટ બાંધીને રીંગણાં લીધાં અને જ્યાં ચાલવા જાય છે ત્યાં તો વાડીનો ધણી જાડ પાછળથી નીકળ્યો ને કહે - ઊભા રહો, ડોસા ! રીંગણાં કોને પૂછીને લીધાં ?

દલો કહે - કોને પૂછીને કેમ ? આ વાડીને પૂછીને લીધાં.

માલિક કહે - પણ વાડી કાંઈ બોલે ?

દલો કહે - વાડી નથી બોલતી પણ હું બોલ્યો છું ને ?

માલિક ધણો ગુસ્સે થયો અને દલા તરવાડીને બાવડે જાલી એક કૂવા પાસે લઈ ગયો. દલા તરવાડીની કેઢે એક દોરડું બાંધી તેને કૂવામાં ઉતાર્યો. પછી માલિક જેનું નામ વશરામ-ભૂવો હતું તે બોલ્યો - કૂવા રે બાઈ કૂવા !

કૂવાને બદલે વશરામ કહે - શું કહો છે વશરામ ભૂવા ?

વશરામ કહે - ડબકાં ખવરાવું બે-ચાર ?

કૂવાને બદલે વશરામ બોલ્યો - ખવરાવ ને, બાઈ ! દસ-બાર.

દલા તરવાડીના નાકમાં અને મૌંમાં પાણી પેસી ગયું, તેથી દલો તરવાડી બહુ કરગરીને કહેવા લાગ્યો - બાઈસા'બ ! છોડી હે. હવે કોઈ દિવસ ચોરી નહીં કરું. આજ એક વાર જીવતો જવા હે; તારી ગાય છું !

● વાતચીત :

૧. વાર્તામાં ક્યા શાકની વાત આવે છે ?
 ૨. રીંગણાં કોને બહુ ભાવતાં હતાં ?
 ૩. દલા તરવાડી વાડી પાસે રીંગણાં કેવી રીતે માગે છે ?
 ૪. વાડીનો માલિક કોણ હતો ?
 ૫. વશરામભૂવાએ શું કર્યું ?
૬. વાર્તામાં આવેલા શબ્દની બાજુમાં ‘છે’ લખો અને ન આવેલા શબ્દની બાજુમાં ‘ના’ લખો.

વાડી : _____ મરચાં : _____ લાકડી : _____ ભૂવો : _____

બે-ચાર : _____ ડબકાં : _____ નાક : _____ માલિક : _____

દોરડું : _____ દાતરડું : _____ કબાટ : _____

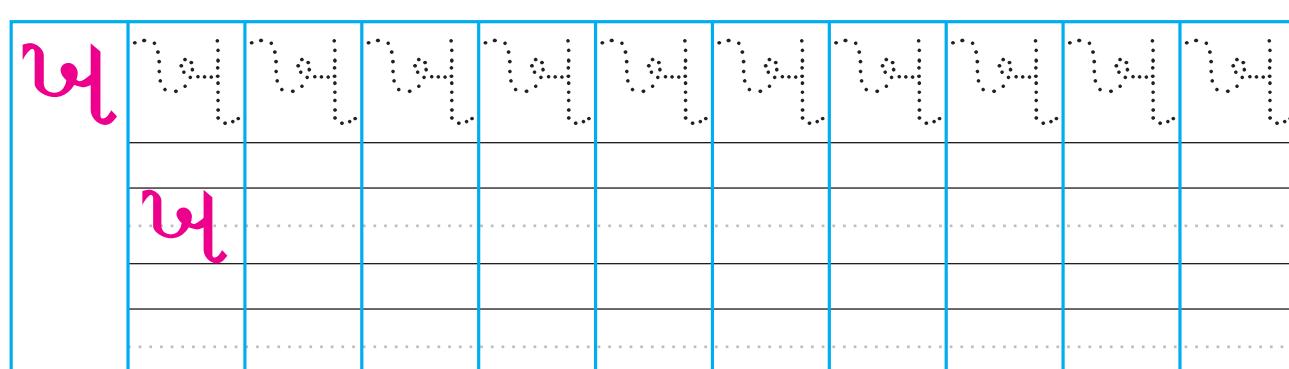
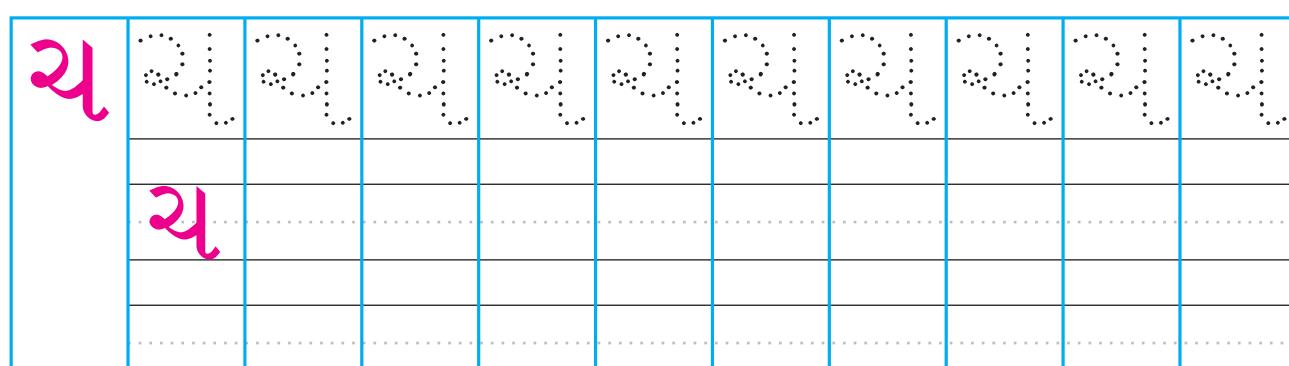
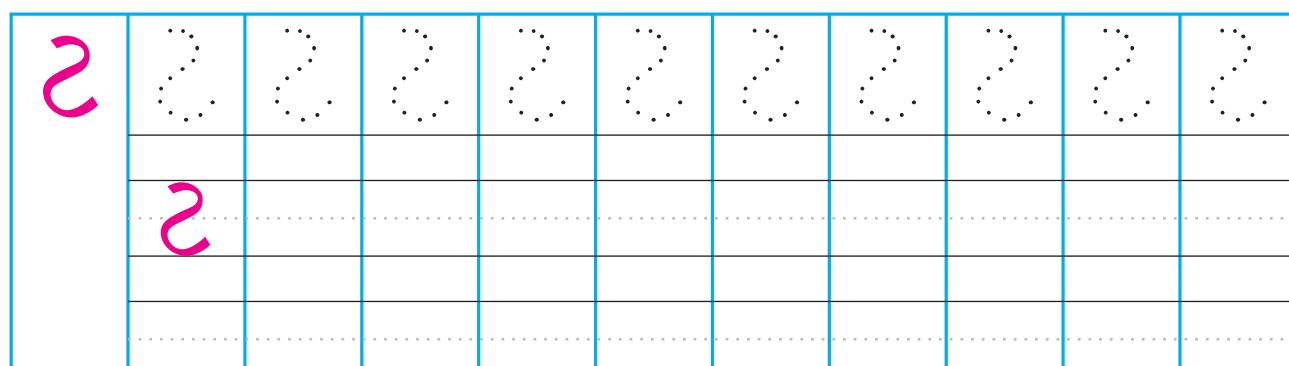
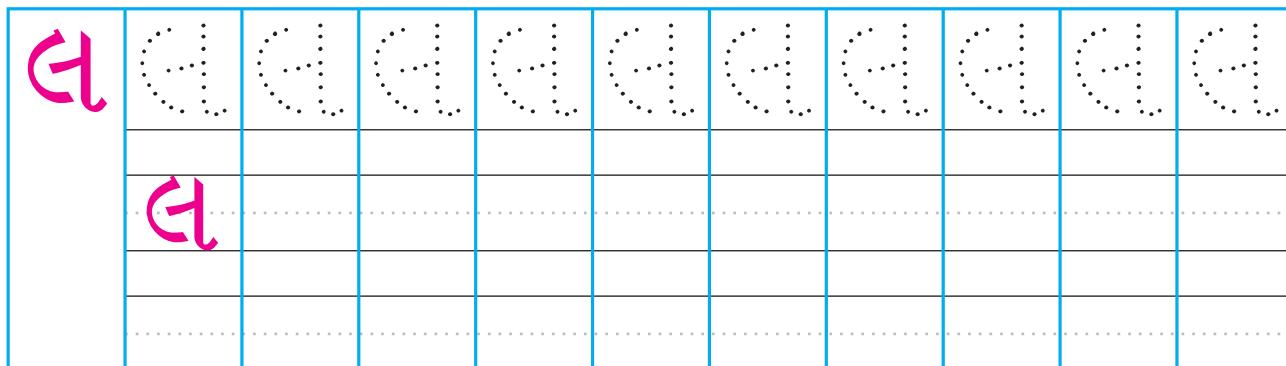
૭. આ વાત કોણ બોલી શકે ? દલો કે વશરામ ? કહો.

૧. ચાલ, હું તારા માટે રીંગણાં લઈ આવું !
૨. વાડી તું મને બે ચાર રીંગણાં લેવા દઈશ ?
૩. મારે ચોરને પકડવો જોઈએ.
૪. ઊભા રહો, તમે રીંગણાં કોને પૂછીને લીધાં ?
૫. આ વાડીને પૂછીને જ રીંગણાં લીધાં છે.
૬. હવે કોઈ દિવસ ચોરી નહીં કરું.

૮. વાર્તામાં આવું ક્યા કમમાં થયું હતું તે કહો અને કમ લખો.

૧. માલિક દલા તરવાડીને કૂવા પાસે લઈ ગયો.
૨. તરવાડી તથા ભણાણીએ ઓળો બનાવીને ખાધો.
૩. વાડીનો માલિક જાડ પાછળ સંતાયો.
૪. દલો તરવાડી રીંગણાં લેવા વાડીએ ગયો.

૬. લખો અને ઘૂંટો.

૧૦. લખો.

ગ

ગા

ગે

ગિ

ગી

મ

મા

મે

મિ

મી

ન

ના

ને

નિ

ની

જ

જા

જે

જિ

જી

વ

વા

વે

વિ

વી

ર

રા

રે

રિ

રી

ਸ

ਸਾ

ਸੇ

ਸਿ

ਸੀ

ਏ

ਏ।

ਏ

ਏ।

ਏ।

ਕ

ਕ।

ਕੇ

ਕਿ

ਕੀ

ਖ

ਖ।

ਖੇ

ਖਿ

ਖੀ

ਚ

ਚ।

ਚੇ

ਚਿ

ਚੀ

ਧ

ਧ।

ਧੇ

ਧਿ

ਧੀ

અ

પા

પે

પિ

પી

ડ

ડા

ડે

ડિ

ડી

ત

તા

તે

તિ

તી

ણા

ણાન

ણે

ણિ

ણી

દ

દ

દ

દ

દ

દ

દ

દ

દ

દ

ਲ

ਲਾ

ਲੇ

ਲਿ

ਲੀ

ਟ

ਟਾ

ਟੇ

ਟਿ

ਟੀ

ਧ

ਧਾ

ਧੇ

ਧਿ

ਧੀ

ਖ

ਖਾ

ਖੇ

ਖਿ

ਖੀ

ਲੈ

ਲੇ

ਲੈ

ਲੈ

ਲੈ

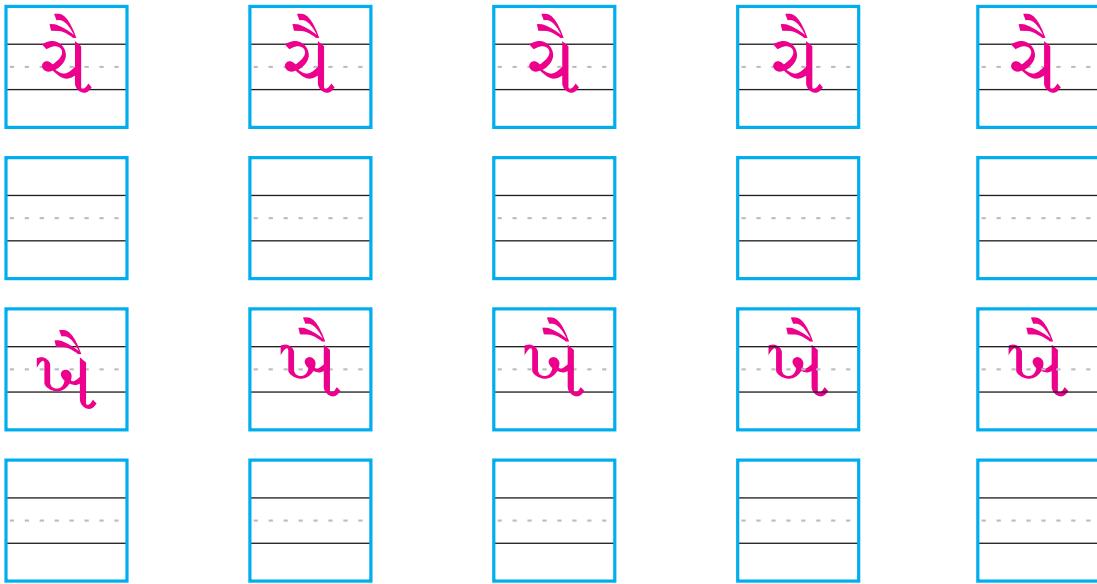
ਟੈ

ਟੈ

ਟੈ

ਟੈ

ਟੈ

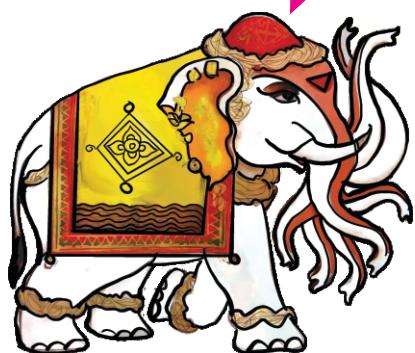

૧૧. ચિત્રને શબ્દ સાથે જોડો.

એરાવત

સૈનિક

પપૈયું

૧૨. વાક્યોને યોગ્ય ચિત્ર સાથે જોડો.

આ ટપાલી છે.

ਮਨੇ ਖਜੂਰ ਗਮੇ.

ਮੁਨੇ ਅਨਨਾਸ ਗਮੇ।

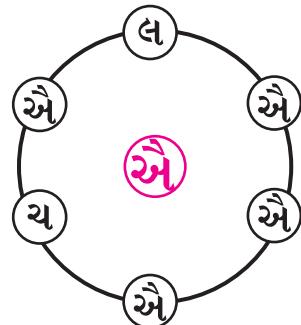
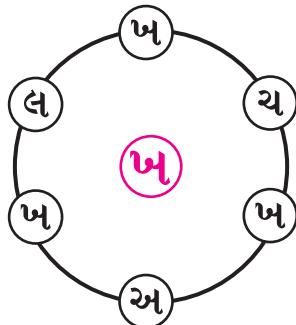
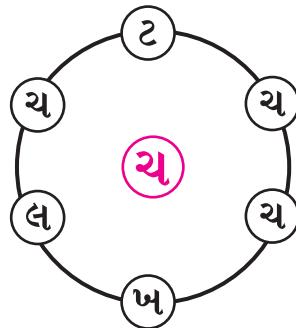
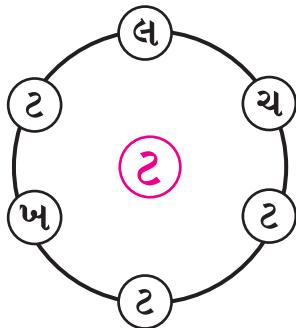
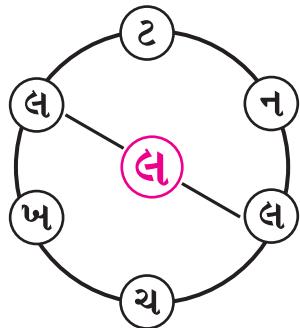
આ લસ્ટાઇ છે.

ચુમચી લાલ છે.

૧૩. ઉદાહરણ મુજબ જોડો.

૧૪. ઉદાહરણ મુજબ મૂળાક્ષર ઓળખો અને ○ કરો.

લ : લખોટી લજામણી લવણ વેલણ

ટ : ટપાલી, ટપક, ટનટન, પાટલી.

ચ : ચકલી, ચકરડી, ચમેલી, બચત.

ખ : ખલ, ખજાનચી, રાખ, ખખડાટ.

હ : હૈનિક, હૈવત, સહૈવ, હૈવિક.

૧૫. જોડો.

ચકલી

ખજાનચી

લપસણી

ટપાલી

ખ

ચ

ટ

લ

૧૬. લખો.

જૈન

--	--

દૈનિક

--	--	--

હૈવ

--	--

ચૈતાલી

--	--	--

જૈવિક

--	--	--

વૈદિક

--	--	--

વાંચો :

મેળાની મજા

આજે ગામમાં મેળો છે. વૈખરી અને તેજલ
મેળામાં જવા તૈયાર થયાં. તેજલ અને વૈખરીએ
ચકડોળમાં બેસવાના પૈસા આપ્યા. ચકડોળમાં તો
બહુ મજા આવી. તેજલ અને વૈખરીને મેળામાં
ચૈતાલી મળી.

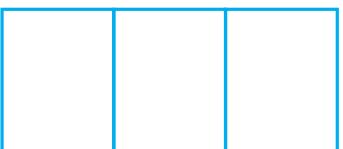
૧૭. સાંભળો, બોલો અને લખો.

લપસણી	
ટપાલી	
ચૈતાલી	
બાજરી	
ઐરાવત	
નૈતિક	
ક્રેલાસ	
બિલાડી	
ખેતર	
બીકણા	
રેખા	
વટાણા	

૧૮. ઉદાહરણ મુજબ શબ્દ લખો.

ੴ ਪਾ ਲੀ

ଶୁଣି ମୁଖୀ ପାଦିଲା
କାହାର କାହାର କାହାର
କାହାର କାହାର କାହାର
କାହାର କାହାର କାହାର

અ
ખ
મ
દ
થી
ખ

ଖ ଚ ଗ ଶ ମ ର

● સાંભળો અને ગાઓ.

એક હતો વડલો સુંદર,
એની નીચે નાનું દર.

દરમાં રહે નાનો... (પોપટ, ઊંદર, કાબર)

ઉંદર રોજ ફરવા જાય,
ફરતાં ગંધ લેતો જાય.

વેફર, સેવ, રોટી-ટુકડો

જે મળે તે... ... (ફૂકતો જાય, ચાખતો જાય, ખાતો જાય)

આણસ મરડીને સવારે,
ઉંદર આવ્યો દરને દ્વારે.

અરે ! આ તો બિલ્લીની વાસ !

ચોક્કસ હશે... (આસપાસ, નાસભાગ, દોડાદોડ)

ਹੇ ਸ਼ੁਣੋ ਕਰਵੁਂ ਵਿਚਾਰੇ ਤੁਝੇ,

મનમાં લાગે એને... (વિચાર, ૫૨, ખબર)

ઉંદરના પેટમાં બોલે ઉંદર,

ਪਾਣ ਭਰਾਈ ਰਹੇ ਦਰਨੀ ਅੰਦਰ.

ਦੁਨੀ ਬਣਾਰ ਨ ਜਵਾਇ,

ભૂખ્યા પેટે કેમ... (કહેવાય, બોલાય, રહેવાય)

આપો કોઈ એવો મંતર.

ਬਿਲਵੀ ਥਾਂ ਦੁਮੰਤਰ !

● વાતચીત :

1. તમે ઉંદરનું દર જોયું છે ?
2. ઉંદર શું શું કાપે ?
3. ઉંદર કેમ ગભરાયો હશે ?
4. ઉંદરના દરમાં શું શું ખાવા મળતું હશે ?
5. ઉંદર દરની અંદર કેમ ભરાયો હશે ?
6. તમારા ધરમાં ઉંદર હોય તો તમે શું કરો ?
7. તમને ઉંદર ગમે કે બિલાડી ? કેમ ?

૧. નીચે આપેલાં વાક્યો અભિનય સાથે બોલો.

1. ઉંદર જેમ ત્રણ વખત કૂદો.
2. ઉંદર જેવો ચૂં ચૂં અવાજ કરો.
3. દફતરમાંથી લંચબોક્સ કાઢો.
4. ખાવાનો અભિનય કરો.
5. આળસ મરડો.

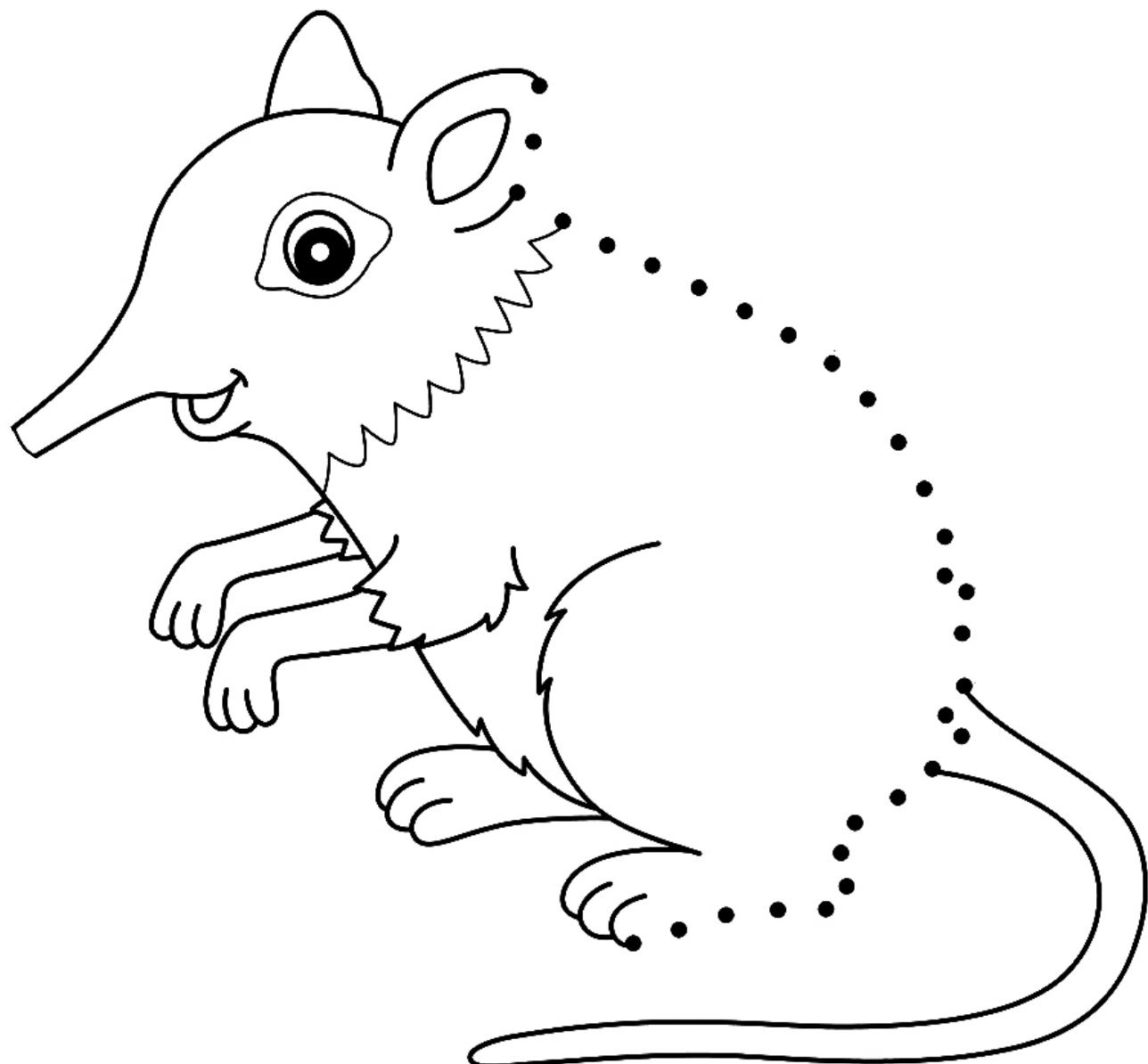
૨. ગીતને આધારે ખૂટતા શબ્દ બોલો.

1. એક હતો વડલો
2. દરમાં રહે નાનો
3. આપો કંઈ એવો
4. બિલ્લી થઈ જાય
5. મનમાં લાગે એનો

૩. ગીતને આધારે સાચા શબ્દ નીચે ✓ કરો.

1. ઉંદર જે મળે તે... (ફેંકતો જાય, ચાખતો જાય, ખાતો જાય)
2. બિલ્લી હશે.... (આસપાસ, નાસભાગ, દોડાડોડ)
3. મનમાં લાગે એને... (ખબર, ડર, વિચાર)
4. ભૂઘ્યા પેટે કેમ... (કહેવાય, રહેવાય, બોલાય)
5. આપો કોઈ એવો.... (અંતર, જંતર, મંતર)

૪. ટપકાં જોડો અને ચિત્ર પૂર્ણ કરો અને રંગ પૂરો.

ઉંદરનો ૩૨

એક સરસ મજાનો બગીચો હતો. બગીચામાં અનેક ઝાડ હતાં. જતજાતનાં ફૂલ હતાં. બગીચામાં ગ્રાણ લપસણી હતી. બગીચામાં ચાર હીંચકા હતા. દોડવા માટે લીલું લીલું ઘાસ હતું. બગીચામાં આઠેક બાંકડા હતા. લોકો એના પર બેસે. નાસ્તો લાવી ઉજાણી કરે.

બગીચામાં એક મોટો વડલો હતો. એના પર પંખી આવીને બેસે. વાંદરાં કુદાકૂદ કરે. એ વડલા નીચે એક દર હતું. એ દરમાં એક ઉંદર રહેતો હતો. સવાર પડે એટલે એ ધીરેથી દરમાંથી બહાર નીકળે. આમતેમ જોતો જોતો, સુંઘતો સુંઘતો બાંકડાઓ ફરતે ફરે. ખાવાનું મળે એટલે મોંમાં લઈ દરમાં મૂકી આવે. એને જતજાતની વસ્તુઓ મળતી. વેફર, સિંગાદાણા, પૂરીના ટુકડા, બુંદી ને ગાંઠિયા. પછી નિરાંતે દરમાં બેસી જમાશ કરે.

એક દિવસે સવારે એ દરમાંથી બહાર નીકળવા જતો હતો. એને અચાનક જુદી જ વાસ આવી. આ વાસ તીખીપૂરીની તો ન હતી. આ વાસ વેફરની તો ન હતી. હું ! આ વાસ તો બિલ્લીમાસીની છે. એ ચોક્કસ આસપાસ બેઠી છે. એ ટાંપીને બેઠી હશે. હું ક્યારે બહાર નીકળું અને ક્યારે મને ખાઈ જાય. બાપરે !

ઉંદર વિચારવા લાગ્યો. હવે શું કરવું ? ધીરે ધીરે દરમાં રાખેલ બધી વસ્તુઓ તો ખલાસ થઈ ગઈ. બહાર નીકળું તો મર્યાદાસમજો. દરમાં બેસું તો ભૂખ સત્તાવે છે. ઘણો સમય વીતી ગયો. એણે સહેજ બહાર નજર કરી તો બિલ્લીમાસી તો ત્યાં જ હતાં. વડલાની પાછળ લપાઈને એની રાહ જોતાં હતાં.

શું કરવું ? એને એક વાર તો એવો વિચાર આવ્યો કે, બહાર જઉં અને પાછળથી એ બિલ્લીની પૂછ કરડી નાખું. પણ પછી લાગ્યું કે, એમાં બહુ જોખમ છે. ખોટી બહાદુરી બતાવવા ન જવાય. એની માઝે કહ્યું હતું કે બિલ્લીથી હંમેશા ચેતવું. પણ કરવું શું ?

હાથ જોડી ભગવાનનું સ્મરણ કર્યું. હે ભગવાન ! મને આજે બચાવો. મને એવી કોઈ યુક્તિ બતાવો કે આ બિલ્લીને હું ભગડી શકું. આ તરફ મંદિરમાં રહેતાં ઉંદરનાં મા-બાપને ચિંતા થઈ. ચાર દિવસથી આ ભઈલો બહાર ગયો છે. પાછો આવ્યો નથી. ક્યાંક ફસાયો છે ? અને બિલાડી ખાઈ ગઈ હશે ? માને અને બધાંને ચિંતા થઈ. બિચારો ભૂષ્યો હશે. એમ વિચારી એને માટે મંદિરના પેંડાનો પ્રસાદ લીધો.

શોધતાં શોધતાં બગીચે આવ્યાં. બગીચાના દર પાસે બિલાડી જોઈ. દરમાં ઉંદર હશે એમ લાગ્યું. એના મોટા ભાઈએ પેંડાનો પ્રસાદ વેર્યો. ભૂખી બિલાડીને ગંધ આવી. એણે વિચાર્યું, “ઉંદર નહિ તો કાંઈ નહિ. બિલાડી પેંડો ખાવા ગઈ. ઉંદરોએ ચૂં ચૂં કરીને પેલાને બોલાવ્યો. એ ભાઈઓને જોઈ એ તરફ ગયો પછી એને લઈ બધાં ભાગીને મંદિરે પહોંચ્યા”. ઉંદર કહે, “આજે માંડ બચ્યો ભગવાન !”

● વાતચીત :

1. તમે બગીચો જોયો છે ? ક્યાં ?
2. બગીચામાં શું શું હોય ?
3. તમને બગીચામાં શું કરવું ગમે ?
4. બગીચામાં રમવા માટે શું શું હોય ?

૫. વાક્ય સાંભળો અને સાચો જવાબ કહો. (વાર્તાને આધારે)

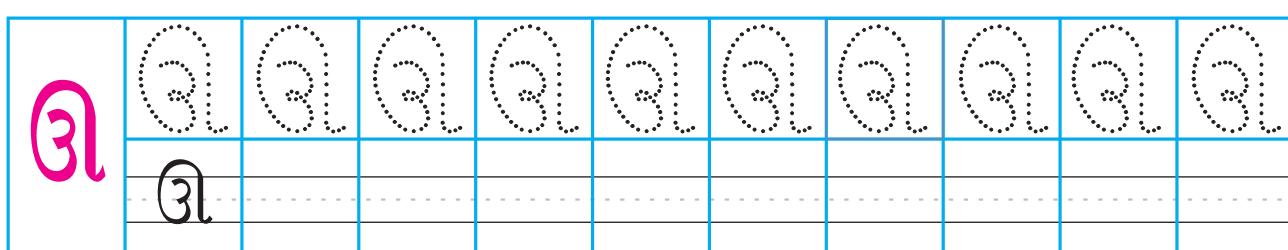
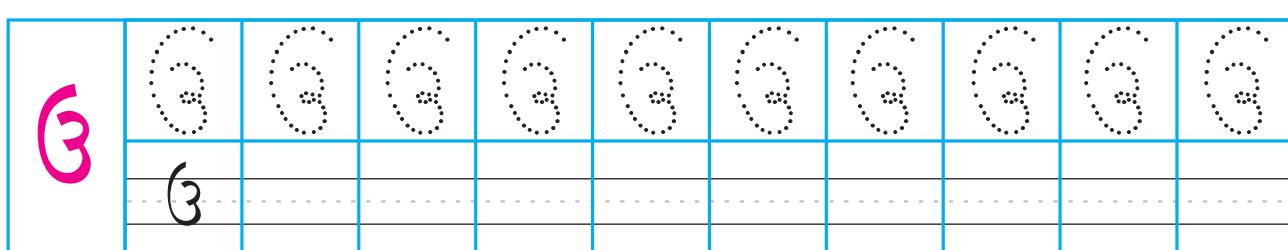
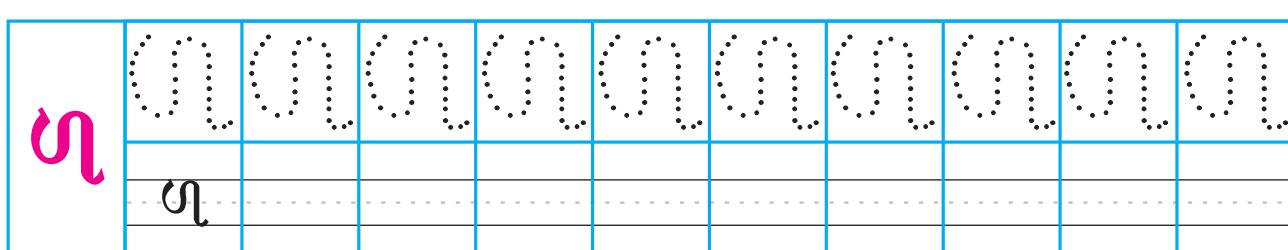
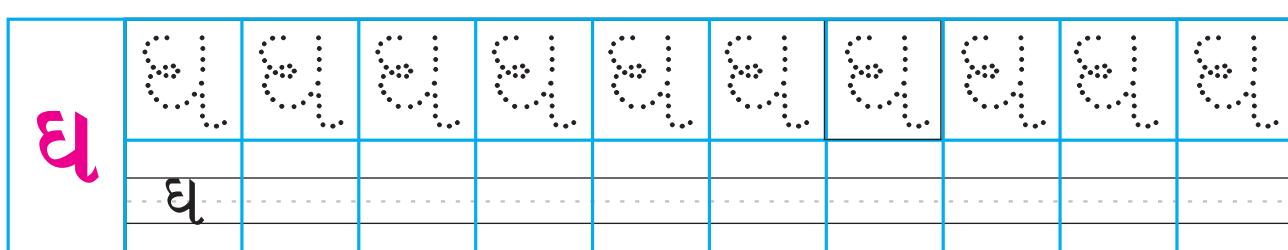
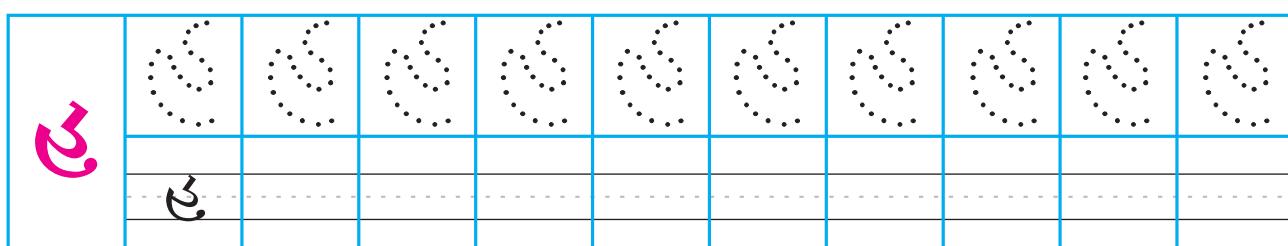
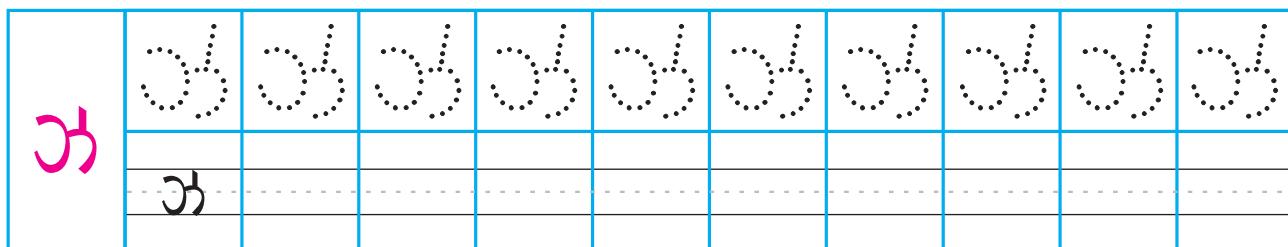
1. પંખીઓ આવીને એના પર બેસે.
2. જાતજાતનાં ફૂલ અને વૃક્ષો હતાં.
3. એ દરમાં છુપાઈને રહેતો.
4. એ ટાંપીને જ બેઠી હશે.
5. લોકો એના પર બેસીને નાસ્તો કરતા.
6. બાળકો એના ઉપર લપસતાં.

૬. કૌંસમાંથી શબ્દ જોઈને ખાલી જગ્યા પૂરો.

(હંસ, જાંઝર, હરણ, ઉંદર, ઘુવડ)

1. પાયલ પગમાં પહેરે છે.
2. હવામાં ઊડે છે.
3. દરમાં એક રહેતો હતો.
4. ઘર ઉપર બેહું હતું.
5. જારીમાંથી કૂદું.

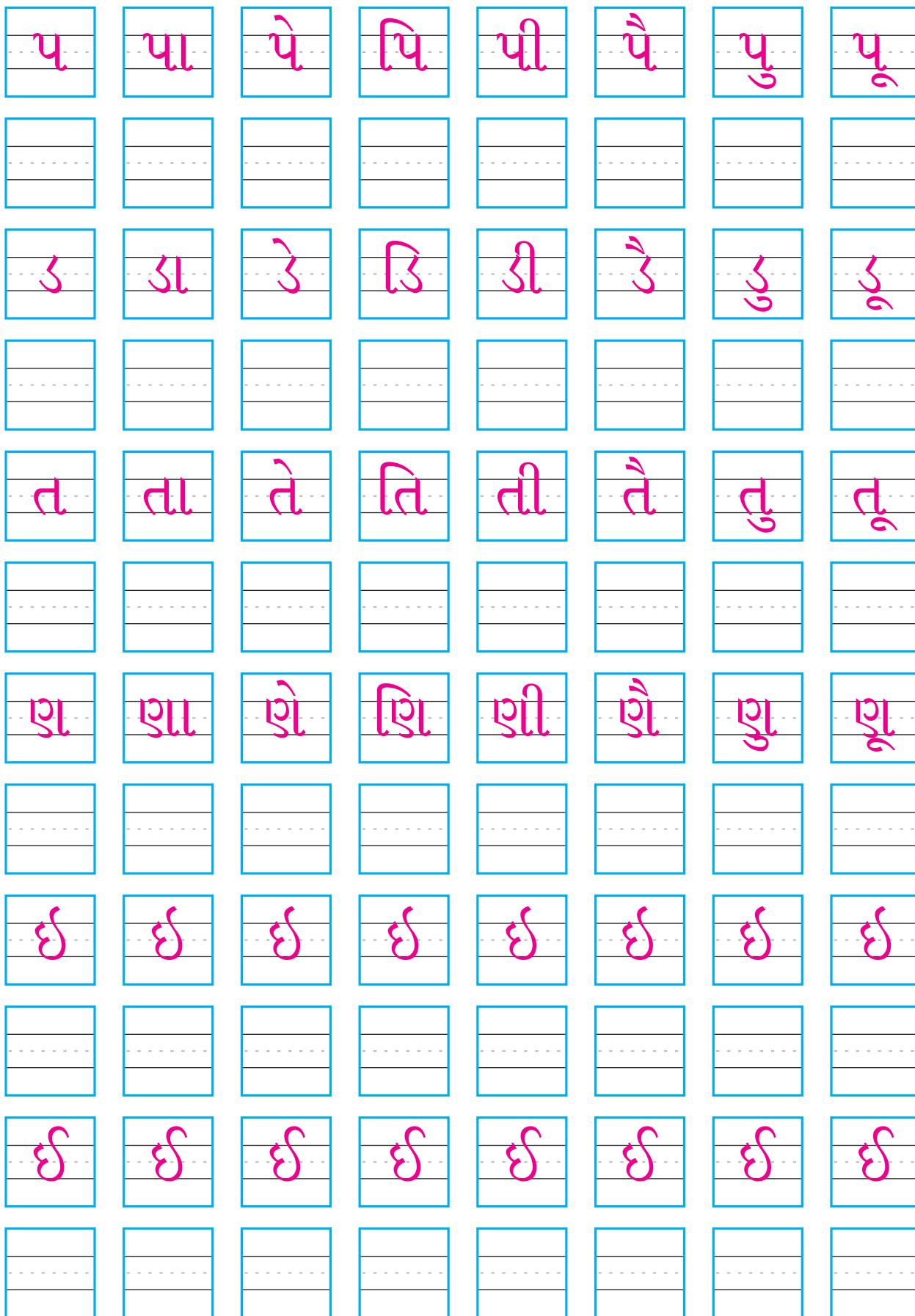
૭. ઘૂંટો અને લખો.

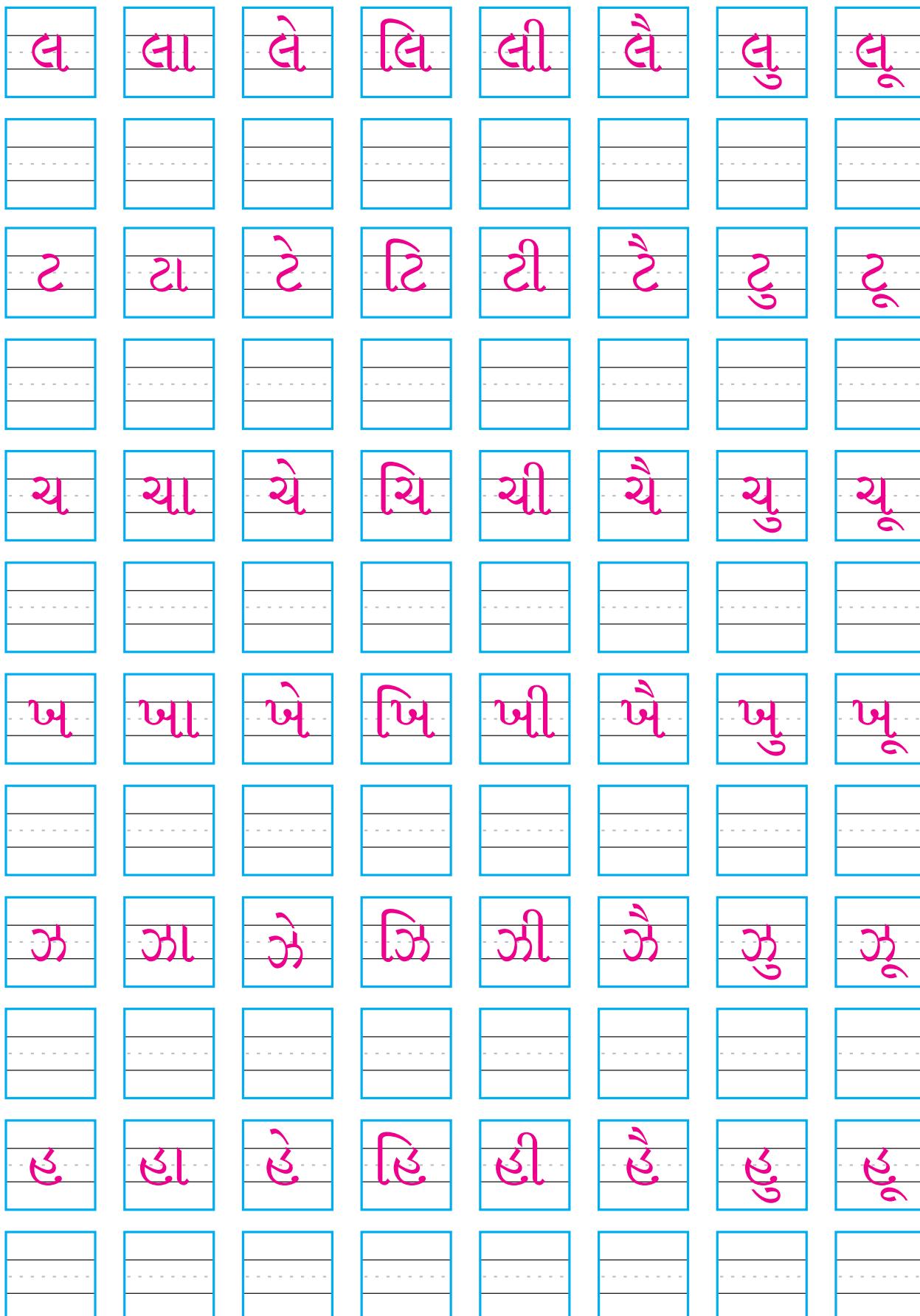
c. ਲਖੋ.

ਗ	ਗਾ	ਗੇ	ਗਿ	ਗੀ	ਗੈ	ਗੁ	ਗੂ
ਮ	ਮਾ	ਮੇ	ਮਿ	ਮੀ	ਮੈ	ਮੁ	ਮੂ
ਨ	ਨਾ	ਨੇ	ਨਿ	ਨੀ	ਨੈ	ਨੁ	ਨੂ
ਯ	ਯਾ	ਯੇ	ਯਿ	ਯੀ	ਯੈ	ਯੁ	ਯੂ
ਵ	ਵਾ	ਵੇ	ਵਿ	ਵੀ	ਵੈ	ਵੁ	ਵੂ
ਰ	ਰਾ	ਰੇ	ਰਿ	ਰੀ	ਰੈ	ਰੁ	ਰੂ

ਸ	ਸਾ	ਸੇ	ਸਿ	ਸੀ	ਸੈ	ਸੁ	ਸੂ
ਏ	ਏਾ	ਏੇ	ਏਿ	ਏੀ	ਏੈ	ਏੁ	ਏੂ
ਕ	ਕਾ	ਕੇ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੈ	ਕੁ	ਕੂ
ਖ	ਖਾ	ਖੇ	ਖਿ	ਖੀ	ਖੈ	ਖੁ	ਖੂ
ਗ	ਗਾ	ਗੇ	ਗਿ	ਗੀ	ਗੈ	ਗੁ	ਗੂ
ਘ	ਘਾ	ਘੇ	ਘਿ	ਘੀ	ਘੈ	ਘੁ	ਘੂ
ਅ	ਅਾ	ਅੇ	ਅਿ	ਅੀ	ਅੈ	ਅੁ	ਅੂ
ਔ	ਔਾ	ਔੇ	ਔਿ	ਔੀ	ਔੈ	ਔੁ	ਔੂ

੮੫ 'ਐ' ਸ਼ੋਧੀ / ਕਰੋ. ਝ ਹ ਘ ਅ ਓ ਊ ਝ ਘ ਅ ਓ ਘ ਅ ਝ ਓ ਊ ਅ ਓ ਊ (ਪੰਚਾਸੀ)

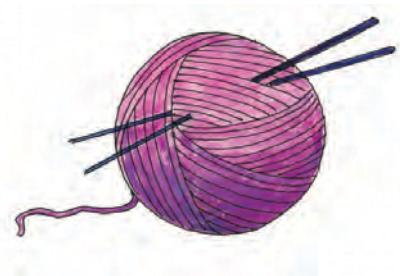
੮੬ ‘ਛ’ ਸ਼ੋਧੀ / ਕਰੋ. ਹ ਜ ਘ ਣ ਓ ਊ ਘ ਣ ਛ ਓ ਘ ਣ ਊ ਝ ਓ ਊ ਹ ਣ ਓ ਊ (ਛਾਸੀ)

ଘ	ଘਾ	ଘੇ	ଘਿ	ଘੀ	ଘੈ	ଘੁ	ଘੂ
ਗ	ਗਾ	ਗੇ	ਗਿ	ਗੀ	ਗੈ	ਗੁ	ਗੂ

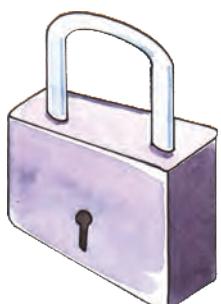
c. ਚਿਤ੍ਰਨੇ ਸ਼ਬਦ ਸਾਥੇ ਜੋੜੋ।

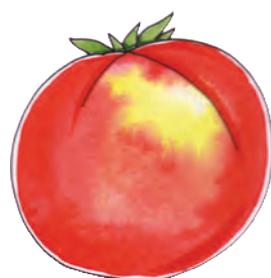
ਟਾਮੇਟੂ

ਘੁਵਤੂ

ਜੁੰਪਡੀ

ਛੂਕੂ

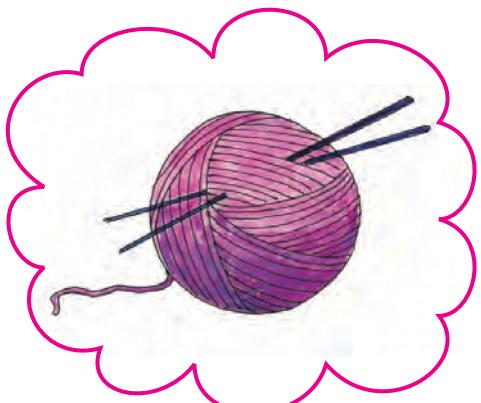
ਤਾਹੂੰ

ਤੀਨ

੮੭ 'ਘ' ਸ਼ੋਧੀ / ਕਰੋ। ਅ ਉ ਊ ਛ ਝ ਊ ਊ ਛ ਅ ਛ ਊ ਊ ਊ ਊ (ਸਿਤਾਸੀ)

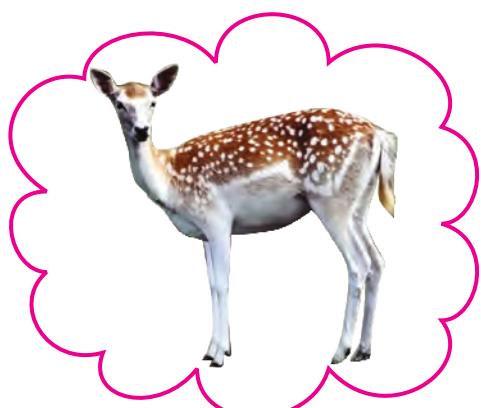
૧૦. ચિત્રને શબ્દ સાથે જોડો.

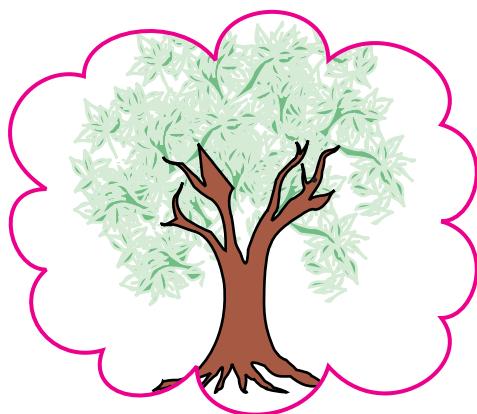
ગેન
જરણું
હરણ

જમલું
ધજા
ઘર

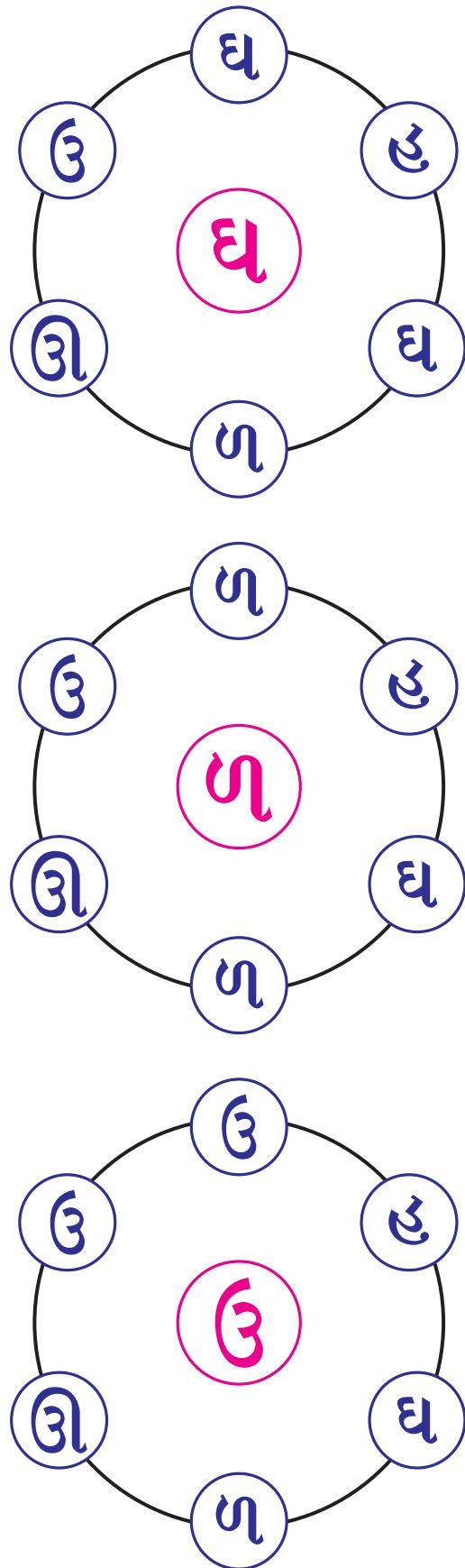
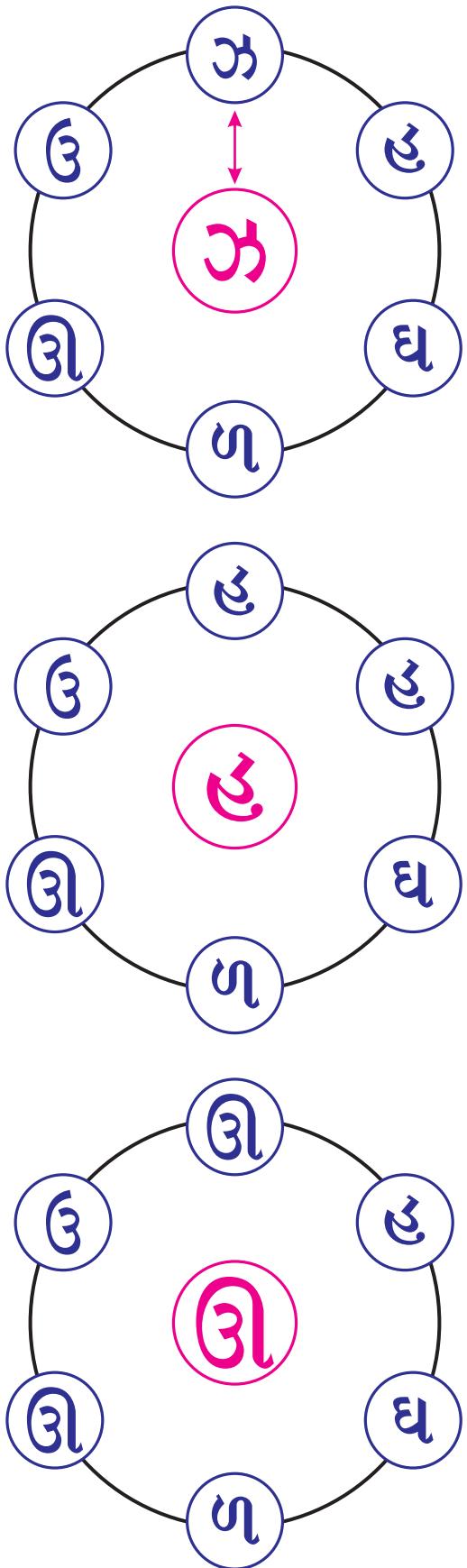

ઘડિયાળ
હરણ
ધજા

ઝાડ
જરણું
હરણ

૧૧. ઉદાહરણ મુજબ મૂળાક્ષર જોડો.

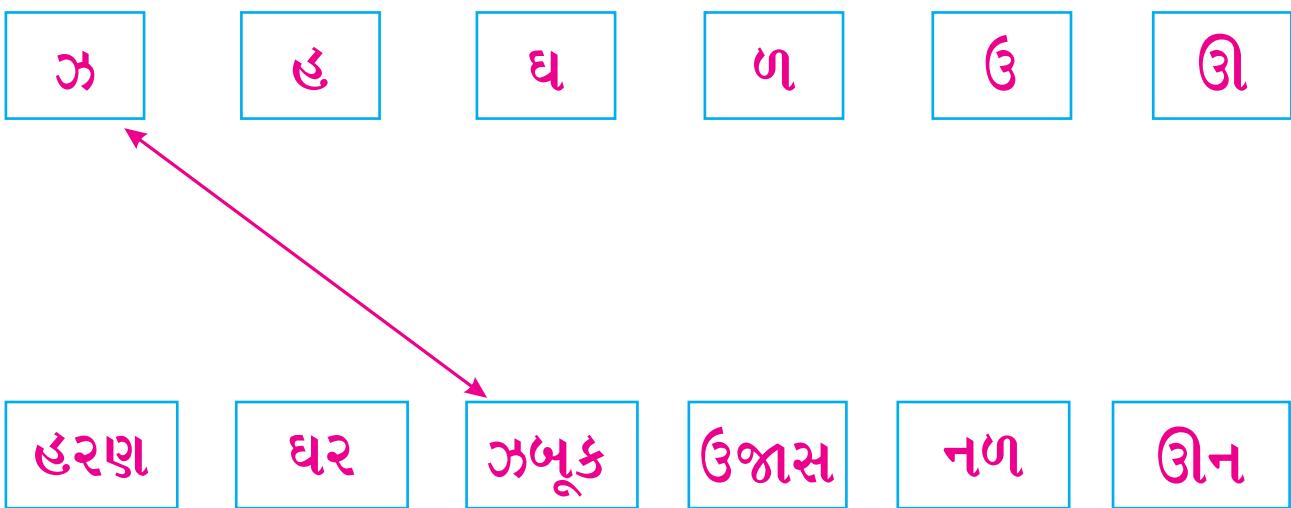

૮૮ 'ઉ' શોધી / કરો. એ ઉ એ હ ઘ એ ઝ ઉ ઉ એ હ એ ઉ એ ઉ એ (નેવ્યાસી)

૧૨. ‘ઝ’, ‘હ’, ‘ઘ’, ‘ળ’ પર ○ કરો અને લખો.

ઉદાહરણ	જરાણું	ઝ	વાહન	હ	કેળું	ળું	ઘડો	ઘ
ઝાલર			વહ્નાણી		તાળું		ઘાસ	
જૂમખું			હાથી		ગળું		ઘુવડ	
જુંપડી			હથેળી		વાદળું		મરઘું	
ઝાડવું			હીંચકો		બળદ		ઘેટું	
ઝાકળી			સાહૂઠી		થાળી		ઘોડો	

૧૩. ઉદાહરણ મુજબ જોડો.

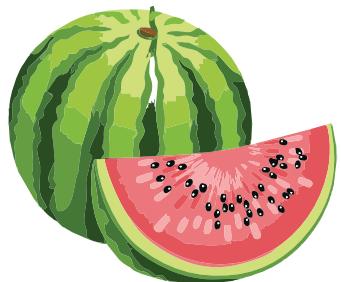
૧૪. શબ્દોનું અનુલેખન કરો.

જાડ			
નજમા			
કુમાર			
સૂરજ			
પૂજા			
સુરત			
ઉણાપ			
ઉના			
જાકળ			

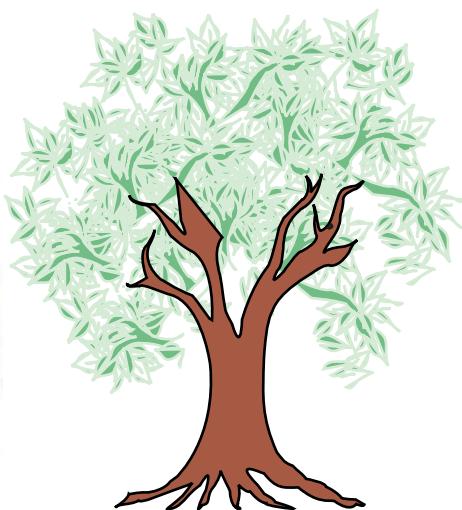
૧૫. શબ્દોનું અનુલેખન કરો.

જરણું			
ઘોડિયું			
હુકમ			
તાળું			
ઉત્તર			
ઉન			
ખીચડી			
આજુભાજુ			
ઈલાજ			
અરુણા			

૧૬. જુઓ અને લખો.

હરણ

૧૭. ઉદાહરણ કોષ્ટકમાંથી શબ્દ શોધો અને લખો.

દ	ક	કી	અ	ના	વ	ટ	બ	જા	ન
વા	ન	ર	ઝૈ	ગ	રૂ	ડ	રા	ગી	તા
દા	ક	બ	અ	વા	ગ	ર	રા	ર	ત
ર	મ	ત	ઝુ	લ	વ	ઘૈ	મ	ના	ર
પ	ગ	તિ	લા	ક	કી	મુ	છ	ર	ણા
વ	ન	સ	સ	ઝું	ખ	ના	ચૈ	અ	ખો
ર	હૈ	છુ	જૈ	કુ	ક	બૂ	ત	ર	ટી
સા	નિ	વિ	ન	સૈ	પ	ટ	ર	છ	ખ
દ	ક	કા	નુ	નૈ	ના	ર	દ	સા	ળ
ન	મૈ	સ	ર	ક	ઘો	ડિ	યું	બુ	ત

વાનર					

૧૮. વાંચો.

જાય છે, ડરે છે, તરસ ભાગી, ખાટી છાશ, તીખી દાળ, લાલ ટમેટું, ઊરે છે. ઉતરે છે. છાશ પી. દાડમ ખા. દવા પી. જલદી આવ. વાંચે છે. નાચે છે. રમે છે. જતી હતી. વિમાન ઊરે, પંખી ઊરે. ચકલી ઊરે. કાબર ઊરે. સાપ ઊરે.

૧૯. અનુલેખન.

વડલો સુંદર છે.

ઉંદર નાનો છે.

ઉંદર વેફર ખાતો હતો.

બિલ્લી ઉંદરને જોઈ ગઈ.

ઉંદર બહુ ડરે છે.

ઉંદર બિલ્લીને જોઈ ભાગી ગયો.

૨૦. વાંચો

જાડ.

છાપું.

આ જાડ છે.

આ છાપું છે.

આ વડનું જાડ છે.

છાપું દાદા વાંચે છે.

વરસાદ

ચકલી.

વરસાદ પડે છે.

આ ચકલી છે.

વરસાદ ઝરમર પડે છે.

ચકલી ચીંચી કરે છે.

ફીરકી ફરરર...

- સાંભળો અને ગાઓ.

પીળો પતંગ

પીળો પતંગ મારો પીળો પતંગ,

ઉંચે આકાશે પીળો પતંગ.

પેલો પવન ફરરર વાય,

મારો પતંગ સરરર જાય.

પેલો પવન ફરરર ફરરર ફરરર ફરરર વાય,

મારો પતંગ સરરર સરરર સરરર સરરર જાય,

એ તો વાદળાંની સંગ.

પીળો પતંગ...

મારો પતંગ સરરર જાય,

મારી ફીરકી ફરરર થાય.

મારો પતંગ સરરર સરરર સરરર સરરર જાય,

મારી ફીરકી ફરરર ફરરર ફરરર ફરરર થાય.

એનો રાતો છે રંગ.

પીળો પતંગ...

જામી પતંગ કેરી હોડ,

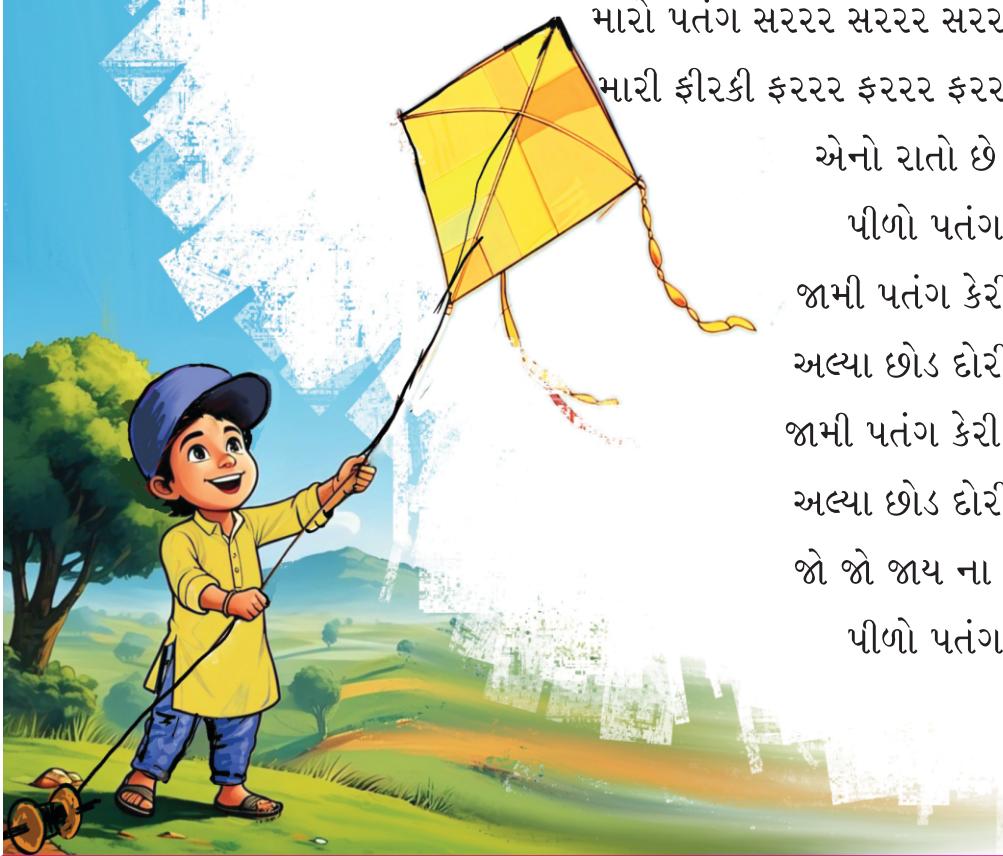
અલ્યા છોડ દોરી છોડ.

જામી પતંગ કેરી હોડ કે

અલ્યા છોડ દોરી છોડ.

જો જો જાય ના પતંગ.

પીળો પતંગ...

● વાતચીત :

1. તમને કયો તહેવાર ગમે ? કેમ ?
 2. ઉત્તરાયણમાં તમે શું શું કરો છો ?
 3. તમને કેવો પતંગ ગમે ? કેમ ?
 4. પતંગ ઉડાવા શું શું તૈયારી કરવી પડે ?
 5. તમારો પતંગ ન કપાય તે માટે તમે શું શું કરો છો ?
 6. બીજાનો પતંગ કાપવા શું કરવું પડે ?
 7. પતંગ કયારે ન ઉડી શકે ?
 8. તમને પતંગ ચગાવતાં આવડે ? ચગાવવાનો અભિનય કરો.
9. ગીતને આધારે ખૂટતો અક્ષર મૂકો.

.....તંગ

.....રકી

.....વન

છ.....

હો.....

વા.....ળા

2. ગીતના આધારે એક શબ્દમાં જવાબ કહો.

1. પતંગ કેવા રંગનો છે ?
2. પતંગ ક્યાં ઉડે છે ?
3. પવન કેવી રીતે વાય છે ?
4. પતંગ કેવી રીતે જાય છે ?
5. પતંગ સરરર કરતો કોની સાથે જાય છે ?
6. કોનો રંગ રાતો છે ?

૩. ચિત્ર પરથી વાતચીત કરો.

૪. ચિત્રમાં હોય તો ‘ફરરર...’ અને ન હોય તો ‘સરરર...’ જવાબ કહો.

- ૧. ઘર ૨. દેડકો ૩. મોર ૪. છોકરી ૫. છોડ
- ૬. ઝાડ ૭. તળાવ ૮. પતંગ ૯. પાણી ૧૦. વાદળ

● વાતચીત :

૧. આ ચિત્ર ક્યા તહેવારનું છે ?
૨. ચિત્રમાં કુલ કેટલાં બાળકો છે ?
૩. ચિત્રમાં શું શું છે ?
૪. ચિત્રમાંથી ક્યો પતંગ તમને વધુ ગમે ?
૫. કેટલા પતંગ ઉડે છે ?
૬. ક્યા રંગનો પતંગ સૌથી નીચે છે ?
૭. તમે કેવા કેવા પતંગ જોયા છે ?

૫. પતંગનું ચિત્ર દોરી તેમાં મનપસંદ રંગ પૂરો.

૬૬

(નવ્યાણ)

ઉડચા રે ઉડચા !

આજે ઉત્તરાયણનો તહેવાર હતો. આકાશમાં તો પતંગ જ પતંગ. લાલ લાલ લાલિયો, લીલો લીલો લાલિયો

પીળો પીળો પીળિયો

કાળો કાળો કાળિયો

ધોળો ધોળો ધોળિયો

બધા જ પતંગ આભલામાં ઊડી રહ્યા હતા.

બધાને આકાશમાં સૌથી ઊંચે પહોંચવું હતું. એવામાં લાલિયાએ અભિમાનથી ચીસ પાડી, “બધાથી સુંદર હું દેખાઉં છું. લાલ ગુલાબ જેવો મારો રંગ સૌને ગમે. હું જ ઊંચે ઊડીશ અને જીતીશ ! લ્યો... આ હું ઊડ્યો સરરર... સરરર...” એમ બોલીને લાલિયો ઊંચે ને ઊંચે ચગવા માંડ્યો.

લાલિયાની વાત સાંભળી પીળિયો તરત બોલ્યો, “લાલિયા, અભિમાન ન કર ! જરા જો તો ખરો. તારા કરતાં તો હું વધારે ઝળહળતો લાગું છું ! સૂરજમુખી જેવો મારો પીળો રંગ સૌને ગમે છે. જોઈ લેજે હું જ જીતવાનો.”

લાલિયા અને પીળિયોની વાત સાંભળી બીજા પતંગ પણ વચ્ચમાં કૂદી પડ્યા.

કાળિયો આવ્યો
લાલિયો આવ્યો
ચાંદલિયો આવ્યો...

એક પછી એક બધા પતંગ આવતા ગયા. જોતજોતામાં જઘડો થઈ ગયો.

આભલામાં હોહા થઈ ગઈ. એકબીજાને હરાવવા તેઓ પવન સાથે ઊંચે ને ઊંચે ચડતા જતા હતા. આ બધા પતંગમાં એકલો ધોળિયો શાંતિથી આ બધું જોઈ રહ્યો હતો. એ તો પોતાની મસ્તીમાં ઊડતો હતો. બીજા પતંગોનું એના તરફ ધ્યાન પણ નહોતું. એ હવે વચ્ચે પડ્યો અને હસીને બોલ્યો, “ભાઈઓ, તમે બધા આમ શું જઘડમજઘડી કરો છો ! આ વિશાળ આકાશમાં કેટલી બધી મોકળાશ છે. તમતમારે મોજથી ઊડો ને ! પછી જુઓ કેવી મજા આવે છે ! ફરરર ફરરર વાતા વાયરા સાથે સરરર સરરર ઊડીને ઊડવા દો !”

પહેલાં તો ધોળિયાની વાત કોઈને ન ગમી પણ પછી બધાને થયું. ધોળિયાની વાત તો સાચી છે ! સાથે ઊડવાની મજા જ કંઈક જુદી છે.

પછી તો બધા પતંગ વાયરા સાથે ઊંચે ને ઊંચે ઊડ્યા. સૌઅં આકાશમાં ઊંચા ઊડવાની મજા માણી.

ઊડ્યા રે અમે ઊડ્યા
આભલે કેવા ઊડ્યા
ફાયદો સાથે ઊડવામાં
વાત અમે એ સમજ્યા.

● વાતચીત :

1. પતંગ કેમ જઘડ્યા ?
2. ક્યા રંગનો પતંગ સૌથી પહેલાં બોલ્યો ?
3. બધા પતંગને શું કરવું હતું ?
4. તમને ક્યા પતંગની વાત ગમી ? કેમ ?
5. તમારે પતંગ ચગાવવો છે ને પવન ન હોય તો તમે શું કરો ?
6. પતંગ ચગવાનો અવાજ કેવો હોય ? બોલો.
7. કપાયેલા પતંગ ક્યાં જતા હશે ?

૬. વાર્તામાં આવેલા શબ્દની બાજુમાં ✓ અને ન આવેલા શબ્દની બાજુમાં ✗ કરો.

તહેવાર : ☒	ચાંદો : ☒	લાલ : ☐	સુંદર : ☐
તેજ : ☐	જળહળતો : ☐	સર્ફેટ : ☐	આકાશ : ☐

૭. વાર્તામાં ‘ભ’, ‘ય’, ‘ધ’, ‘ફ’ આવતા હોય તેવા શબ્દો નીચે લીટી કરો.
૮. વિદ્યાર્થીઓને આ પ્રશ્નો પૂછો. તેઓને નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી જવાબ આપવા કહો. જે તે જવાબના બોક્સમાં તે પ્રશ્નનો કુમ લખવા કહો.
૧. આકાશ શાનાથી ભરચક હતું ?
 ૨. ચીસો પાડીને કયો પતંગ બોલ્યો ?
 ૩. સૂરજમુખી જેવો રંગ કયા પતંગનો છે ?
 ૪. કયા પતંગો બધાને શાંત પાડ્યા ?

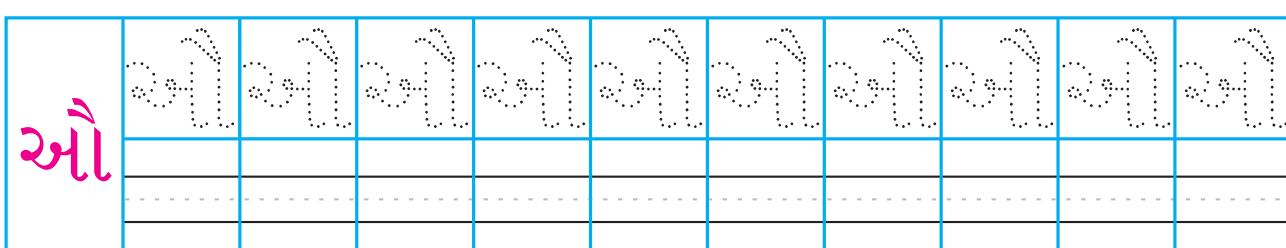
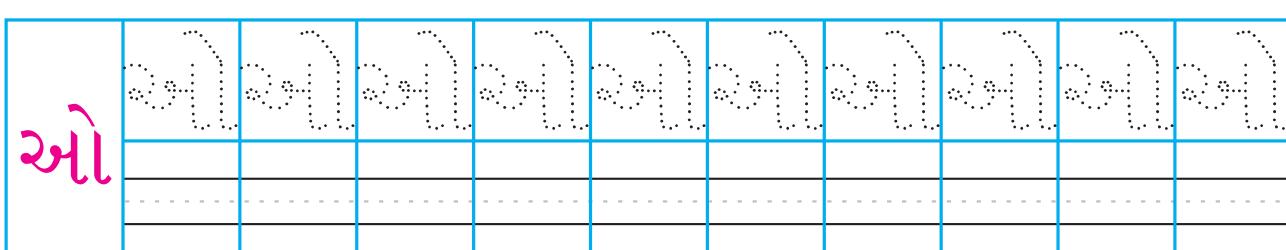
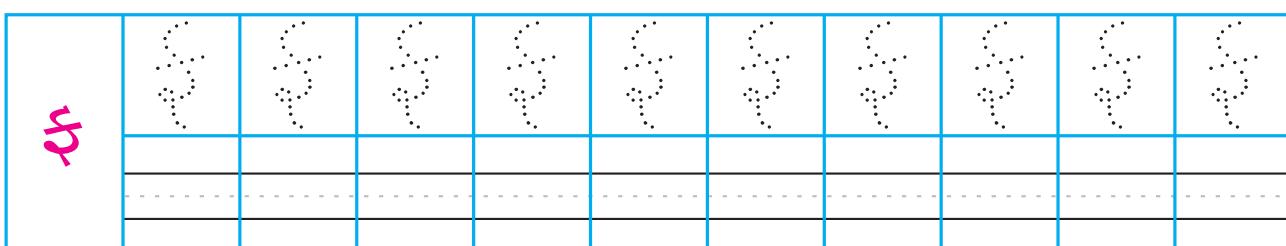
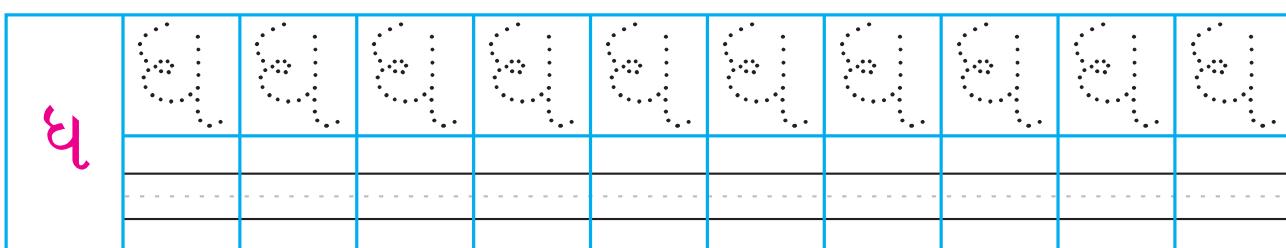
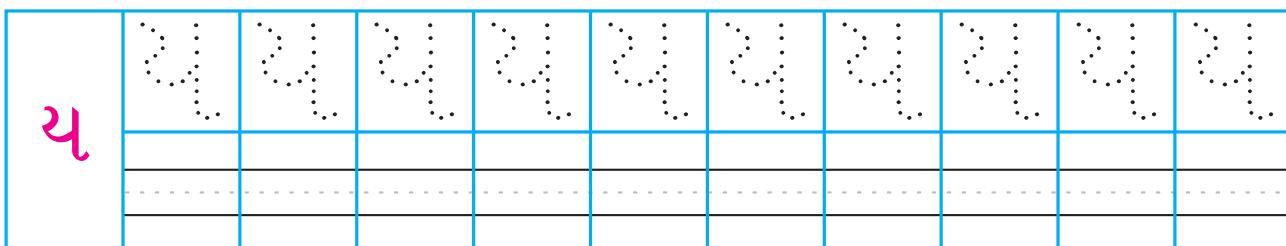
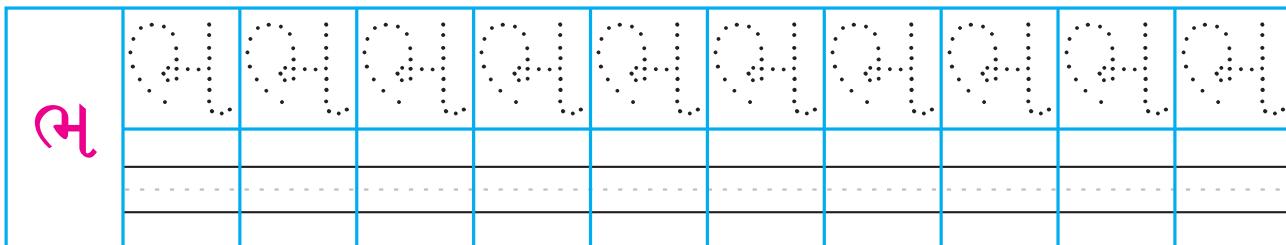
જવાબ

પીળિયો	કાળિયો	પતંગ	લીલિયો	લાલિયો	ધોળિયો

૯. ‘અ’ વિભાગમાં આપેલા વાક્યના ટુકડાને ‘બ’ વિભાગ સાથે જોડી વાક્ય પૂરું કરો.

‘અ’	‘બ’
નયન જમવા	ઉગે છે.
મામાને સેવ	બેસ.
કાબર દાણા	તરે છે.
તળાવમાં ચાર	ભાવે છે.
માછલી પાણીમાં	કાચબા છે.
સવારે સૂરજ	ચણે છે.

૧૦. મહાવરો કરો.

૧૦૩ 'ય' શોધી / કરો. ભ ય ધ ફ ધ ય ભ ધ ફ ય ભ ફ ધ ય ભ (એકસો ગ્રાણ)

૧૧. લખો.

ગ	ગા	ગો	ગિ	ગી	ગૈ	ગુ	ગું
મ	મા	મે	મિ	મી	મૈ	મુ	મું
ન	ના	ને	નિ	ની	નૈ	નુ	નું
જ	જા	જે	જિ	જી	જૈ	જુ	જું
વ	વા	વે	વિ	વી	વૈ	વુ	વું
ર	રા	રે	રિ	રી	રૈ	રુ	રું

ਸ	ਸਾ	ਸੇ	ਸਿ	ਸੀ	ਸੈ	ਸੁ	ਸੂ
ਏ	ਏਠ	ਏਂ	ਏਟ	ਏੀ	ਏਹੈ	ਏਉ	ਏਂਥੂ
ਕ	ਕਾ	ਕੇ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੈ	ਕੁ	ਕੂ
ਬ	ਬਾ	ਬੇ	ਬਿ	ਬੀ	ਬੈ	ਬੁ	ਬੂ
ਅ	ਆ	ਐ	ਐ	ਐਂ	ਐਂਡੂ	ਐ:	ਐ:
ਣ	ਣਾ	ਣੇ	ਣਿ	ਣੀ	ਣੈ	ਣ੍ਹ	ਣੂ

੧੦੫ 'ਝ' ਸ਼ੋਧੀ / ਕਰੋ. ਭ ਧ ਘ ਝ ਭ ਝ ਧ ਧ ਯ ਭ ਝ ਧ ਭ ਝ ਧ ਧ ਯ ਭ ਝ ਧ (ਏਕਸੋ ਪਾਂਚ)

ਪ	ਪਾ	ਪੇ	ਪਿ	ਪੀ	ਪੈ	ਪੁ	ਪੂ
ਤ	ਤਾ	ਤੇ	ਤਿ	ਤੀ	ਤੈ	ਤੁ	ਤੂ
ਥ	ਥਾ	ਥੇ	ਥਿ	ਥੀ	ਥੈ	ਥੁ	ਥੂ
ਹ	ਹਾ	ਹੇ	ਹਿ	ਹੀ	ਹੈ	ਹੁ	ਹੂ
ਦ	ਦਾ	ਦੇ	ਦਿ	ਦੀ	ਦੈ	ਦੁ	ਦੂ
ਕ	ਕਾ	ਕੇ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੈ	ਕੁ	ਕੂ
ਖ	ਖਾ	ਖੇ	ਖਿ	ਖੀ	ਖੈ	ਖੁ	ਖੂ
ਚ	ਚਾ	ਚੇ	ਚਿ	ਚੀ	ਚੈ	ਚੁ	ਚੂ
ਝ	ਝਾ	ਝੇ	ਝਿ	ਝੀ	ਝੈ	ਝੁ	ਝੂ
ਭ	ਭਾ	ਭੇ	ਭਿ	ਭੀ	ਭੈ	ਭੁ	ਭੂ

ਲ	ਲਾ	ਲੇ	ਲਿ	ਲੀ	ਲੈ	ਲੁ	ਲੂ
ਟ	ਟਾ	ਟੇ	ਟਿ	ਟੀ	ਟੈ	ਟੁ	ਟੂ
ਚ	ਚਾ	ਚੇ	ਚਿ	ਚੀ	ਚੈ	ਚੁ	ਚੂ
ਖ	ਖਾ	ਖੇ	ਖਿ	ਖੀ	ਖੈ	ਖੁ	ਖੂ
ਝ	ਝਾ	ਝੇ	ਝਿ	ਝੀ	ਝੈ	ਝੁ	ਝੂ
਼	਼ਾ	਼ੇ	਼ਿ	਼ੀ	਼ੈ	਼ੁ	਼ੂ
ਹ	ਹਾ	ਹੇ	ਹਿ	ਹੀ	ਹੈ	ਹੁ	ਹੂ
ਾ	ਾ	ੇ	ਿ	ੀ	ੈ	ੁ	ੂ
ਿ	ਿ	ੇ	ਿ	ੀ	ੈ	ੁ	ੂ
ੋ	ੋ	ੇ	ੋ	ੀ	ੈ	ੁ	ੂ

ਧ	ਧਾ	ਧੇ	ਧਿ	ਧੀ	ਧੈ	ਧੁ	ਧੂ
ਨ	ਨਾ	ਨੇ	ਨਿ	ਨੀ	ਨੈ	ਨੁ	ਨੂ
ਮ	ਮਾ	ਮੇ	ਮਿ	ਮੀ	ਮੈ	ਮੁ	ਮੂ
ਧ	ਧਾ	ਧੇ	ਧਿ	ਧੀ	ਧੈ	ਧੁ	ਧੂ
ਧ	ਧਾ	ਧੇ	ਧਿ	ਧੀ	ਧੈ	ਧੁ	ਧੂ
ਝ	ਝਾ	ਝੇ	ਝਿ	ਝੀ	ਝੈ	ਝੁ	ਝੂ
ਝ	ਝਾ	ਝੇ	ਝਿ	ਝੀ	ਝੈ	ਝੁ	ਝੂ
ਕ	ਕਾ	ਕੇ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੈ	ਕੁ	ਕੂ
ਕ	ਕਾ	ਕੇ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੈ	ਕੁ	ਕੂ

૧૨. ઓળખો અને રંગ પૂરો.

હ ર ભ ત
ભ જ ચ
ય ભ

મ ય ટ
ય પ હ ય
જ મ ય ટ મ

મ

ય

પ ધ ક ધ
ચ ગ બ
ધ ર
ધ

ફ ત ક ક
ત ફ ચ ફ

ધ

ફ

૧૩. ઉદાહરણ મુજબ મૂળાઅક્ષર ઓળખો અને ○ કરો.

ઉદાહરણ : ભ : ભભરડો, આભ, ભડાકો, સુલભ

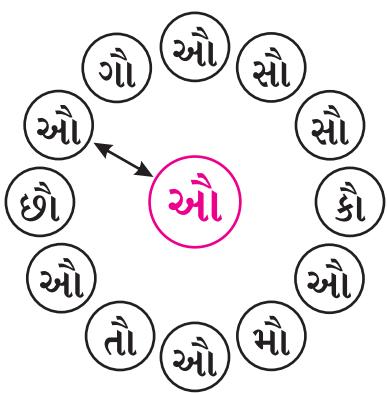
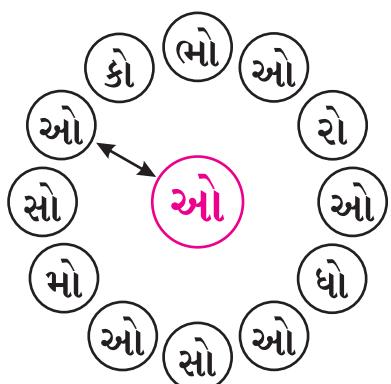
ય : યતિન, યજા, નિલય

ધ : ધરતી, ધરમ, ધોધ, ગીધ

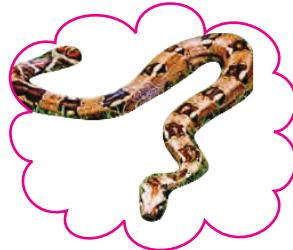
ફ : ફરજ, ફરાળ, નફરત, સાફ

ઔ : ઔષધિ, ઔષધાલય, ઔરંગાબાદ

૧૪. ઓડો.

૧૫. ઉદાહરણ મુજબ શબ્દ લખો.

જ ગ

ઝ ર ળ

અ લ ઞ વ

ક ચ ગ મ

જ ન ં વ
ઝ પ ર ં

ઝ ર ં ચ
કો ર ં નો

અ લ ઞ વ
ગ ર ં હ

ક ચ ગ મ
કો ન ં ર

૧૬. મૂળાક્ષરને અલગ કરીને લખો.

ભમરો

ભૌમિક

ધરો

ફીરકી

ભ	મ	રો
---	---	----

--	--	--

--	--

--	--	--

મોર

ફોરમ

યોજના

ગૌરવ

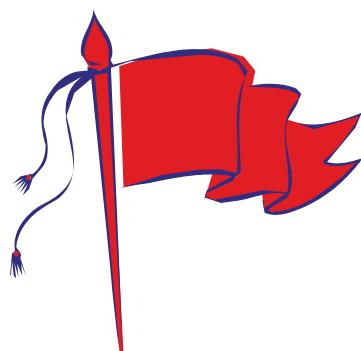
ભ	મ	રો
---	---	----

--	--	--

--	--	--	--

--	--	--	--

૧૭ ચિત્ર જોઈ શબ્દ લખો.

.....

.....

.....

૧૪

.....

.....

.....

૧૧૧ - યો યો યો યો યો યો યો (એકસો અગિયાર)

૧૮. શબ્દો લખો.

ભમરડો			
થતિ			
ધજા			
ફોરમ			
ઓજાર			
ઓપધિ			
ઘડિયાળ			
ટેલિવિઝન			
મોરબી			
ક્રૌરવ			

૧૮. શબ્દો લખો.

ભીમ			
માયા			
ધમાલ			
ફાફડા			
ધીરજ			
ભૌતિક			
ધોકો			
ચૈતાલી			
ભૌમિક			

૨૦. શબ્દો મોટેથી વાંચો અને લખો.

ઉળ	_____	ભય	_____	ધન	_____
ભોજન	_____	ધોરણ	_____	બૈરવ	_____
ભૌમિક	_____	કનૈયો	_____	ખેલૈયો	_____

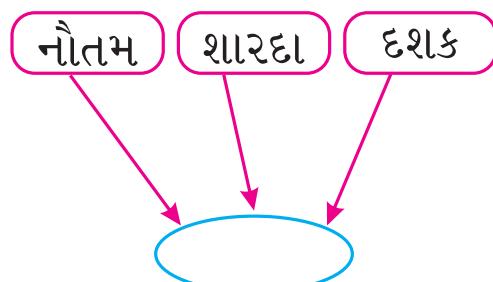
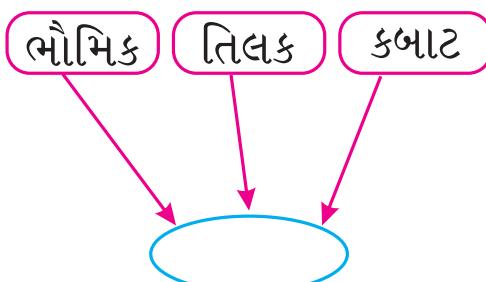
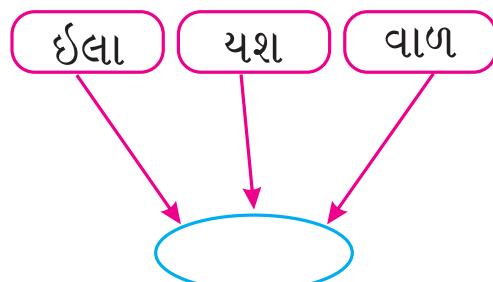
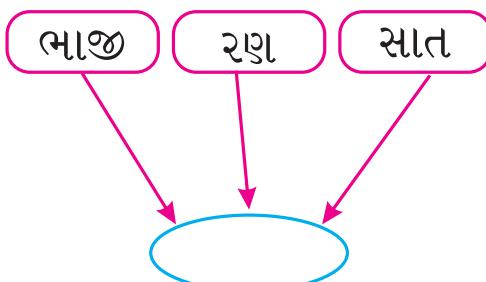
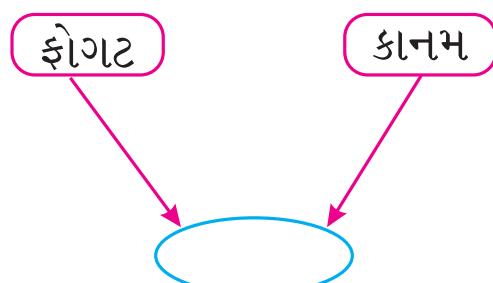
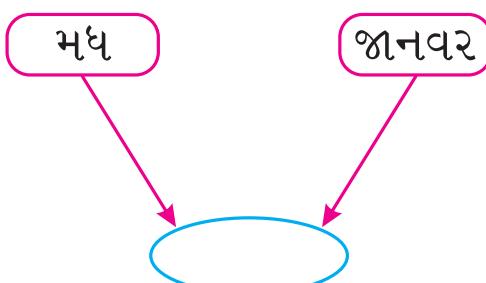
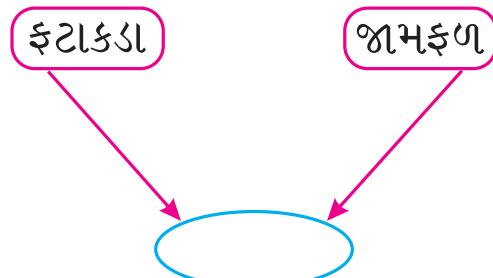
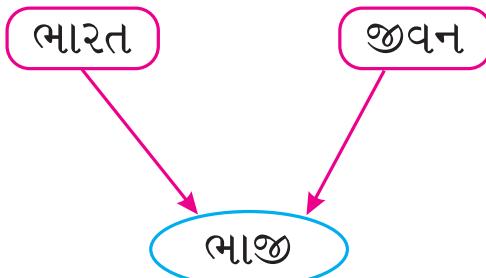
૨૧. વાંચો અને લખો.

આ ગાય છે.	_____
ગાય ઘાસ ખાય છે.	_____
ગાય દૂધ આપે છે.	_____
દૂધ મને ભાવે છે.	_____
ભૌમિકને પણ દૂધ ભાવે છે.	_____

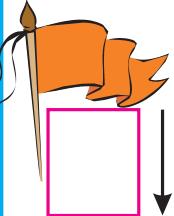
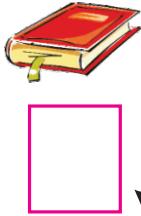
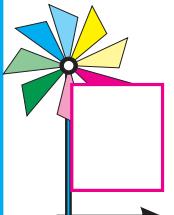
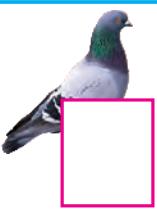
૨૨. વાક્યો વાંચો અને લખો.

૧. ચકડોળ ગોળ ગોળ ફરે છે.	_____
૨. નૈતિક મૂળો ખાય છે.	_____
૩. ઘોડો જડપથી દોડે છે.	_____
૪. ગૌતમ સુખડી ખાય છે.	_____
૫. મૌલિક મેળામાં જાય છે.	_____

૨૭. નવો શબ્દ લખો.

૨૪. ખૂટા અક્ષર મૂકી ચિત્રને લગતો શબ્દ પૂર્ણ કરો.

	રુ	એ	રુ				
					કો		
							ર
	મ					જા	ર
	રો	જા					
					ર	ક	રી
		બુ	ર		રી	પ	રી
	લા	બ			ર	લો	

- પ્રવૃત્તિ : રંગીન કાગળમાંથી પતંગ બનાવી અહીં ચોટાડો.

નાનકડી ઢીંગલી

● સાંભળો અને ગાઓ.

નાનકડી ઢીંગલી મારી રિસાઈ ગઈ,
ભૂલમાં મારી આંખ જ્યાં મીંચાઈ ગઈ.
ફરવા બોલાવું તો ફરવા ના આવે,
જમવા બોલાવું તો જમવા ના આવે;
ભૂખી ને તરસી એ તો સુકાઈ ગઈ,
નાનકડી ઢીંગલી મારી રિસાઈ ગઈ.
રમકડાં આપું તો રમતી નથી,
મોતીની માળાઓ ગમતી નથી;
મસ્તીની પળો મારી લૂંટાઈ ગઈ,
નાનકડી ઢીંગલી મારી રિસાઈ ગઈ.
એને બોલાવું તો અવળું એ ફરતી,
વિનવણી મારી કાને ના ધરતી;
ગલીપચી કરી ત્યાં તો મલકાઈ ગઈ,
નાનકડી ઢીંગલી મારી રિસાઈ ગઈ.

- રવજી ગાબાણી

● વાતચીત :

1. તમને ઢીંગલી ગમે ? કેમ ?
 2. તમને કેવી ઢીંગલી ગમે ?
 3. તમે ઢીંગલી સાથે કઈ કઈ રમત રમો છો ?
 4. તમે ઢીંગલીને કેવી રીતે તૈયાર કરો છો ?
 5. શું ખરેખર ઢીંગલી રિસાય ખરી ? કેમ ?
 6. તમે ક્યારે ક્યારે રિસાઓ છો ? કેમ ?
 7. તમે રિસાઓ ત્યારે કોણ કોણ મનાવે છે ?
1. ઢીંગલીને લાગુ પડતું હોય તો ‘૧’ કરો. ન લાગુ પડતું હોય તો ‘૦’ કરો.

1. રિસાઈ ગઈ	☐
2. ભીજાઈ ગઈ	☐
3. રડી ગઈ	☐
4. સુકાઈ ગઈ	☐
5. તૈયાર થઈ	☐
6. શરમાઈ ગઈ	☐
7. મલકાઈ ગઈ	☐
8. ફરવા ગઈ	☐

2. આડાઅવળા અક્ષરો કુમમાં ગોઠવી શબ્દો બનાવો.

ડીનાકન	_____	સાઈરિ	_____
રવાઝ	_____	સીતર	_____
ટાઈલૂં	_____	ચીલીપગ	_____

3. ગીતને આધારે ખૂટતો અક્ષર મૂકી ખાલી જગ્યા પૂરો.

ઢીંગ	_____	_____	મવા			
_____	મ	દા	_____	મ	કા	_____
અવ	_____	ધ	_____	તી		

૪. 'બ' વિભાગના અક્ષરોને 'અ' વિભાગ જેવા બનાવો.

અ	બ
ઉદાહરણ	શૈલી ઢીંગલી રમે.
૧. હરણ કૂદકો મારે છે.	હરણ કુદક મર છે.
૨. તારા જબૂકે છે.	તર જબક છે.
૩. કાળુ કાગળ લખે છે	કળ કગળ લખ છે.
૪. ઘુવડ બખોલમાં બેહું છે.	ଘવડ બખલમ બઠ છે.

૫. શિક્ષક શબ્દ બોલશે તેને કોઠામાંથી શોધી ઉદાહરણ મુજબ કરો અને ફરીથી લખો.

ઉદાહરણ	વિમાન	૧. સૈનિક	૨. ભમરડો.	૩. ઠળિયો
	<u>વિમાન</u>	_____	_____	_____
૪. કાકડી	_____	૫. જબલું	૬. ગૌરવ	૭. શરણાઈ
	_____	_____	_____	_____

પ	લ	વિ મા ન					ઠ
કો	કુ	કી	વ	ગા	ણિ		
ભ	થ	ગૌ	ર	વ	યો		
મ	ઝ	ભ	લું	ડ	સૈ		
ર	મ	ક	ડાં	વા	નિ		
ડો	શ	ર	ણા	ટ	ક		

દગલો આપીશ મીઠી રેવડી

શૈલી ઢીંગલી સાથે રમી રહી હતી. અચાનક એને ‘છમ-છમ’ એવો અવાજ સંભળાયો. અવાજની દિશામાં એણો જોયું તો એને સુંદર લાલ પરી જોવા મળી. એણો બૂમ પાડી : “લાલ પરી,
લાલ પરી...”

સરરર સરરર કરતી આવી,

લાલ પરી આવી....

શૈલી પાસે આવી, હાથને લંબાવી....

શૈલી તો પરી સાથે રમવા લાગી. પરી નવાં નવાં મધુર ગીતો સંભળાવવા લાગી. શૈલી પણ પરીની સાથે ગીત ગાવા લાગી. પરી શૈલી માટે રેવડી લાવી હતી. શૈલીને રેવડી બહુ ભાવતી હતી.

રેવડી ખાવા માગતી શૈલી આગળ વધી. પણ સવાર થઈ ગઈ હતી. મમ્મીએ શૈલીને જગાડી.

પરી આવી નાચતી ગાતી,
નવાં નવેલાં ગીતો ગાતી.
મીઠી મીઠી રેવડી લાવી !
જગાડવાને મમ્મી આવી,
પેલી રેવડી ક્યાં ખોવાણી ?

આંખો ચોળતી એ ઊઠી. સપનું તૂટી ગયું. પરી પણ અલોપ થઈ ગઈ. શૈલીએ મમ્મીને સપનાની વાત કરી. મમ્મીએ કહ્યું : ‘સાંજે હું તને રેવડી ખવડાવીશ !’

શૈલીએ ઓઢી લીધો ધાબળો,
‘જાગ બેટા ! થઈ સવાર !’
‘મમ્મી ! મારે ખાવી રેવડી...!’
તું જાગી જા, થા તૈયાર !
ફગલો રેવડી આપીશ પછી !

● વાતચીત :

૧. તમને કેવાં કેવાં સપનાં આવે છે ?
 ૨. તમે તમારું સપનું કોને કહ્યું છે ?
 ૩. આ વાર્તાની કઈ વાત તમને ખૂબ ગમી ?
 ૪. વાર્તામાં શું થયું ત્યારે તમને મજા પડી ?
 ૫. તમે પરી જોઈ છે ? પરી કેવી હોય ?
 ૬. તમને કઈ વસ્તુ ખાવી ગમે ?
૭. વાર્તામાં ટ, ઠ, શ, થ આવતા હોય ત્યાં નીચે સૂચવ્યા મુજબ નિશાની કરો.

- ‘ટ’ પર કરો.
- ‘ઠ’ પર કરો.
- ‘શ’ નીચે _____ કરો.
- ‘થ’ પર કરો.

૮. વાર્તાને આધારે જવાબ લખો.

૧. શૈલી કોણી સાથે રમતી હતી ?

૨. શૈલીએ કેવો અવાજ સાંભળ્યો ?

૩. પરી શૈલી માટે શું લાવી ?

૪. શૈલીને કોણો જગાડી ?

૫. પરી દેખાવે કેવી હતી ?

c. વાક્યને વાર્તાની ઘટના મુજબ કમમાં ગોઠવી વાક્યોને સાચા કમમાં લખો.

1. મમ્મીએ શૈલીને જગાડી.
2. શૈલીને છમણમ અવાજ સંભળાયો.
3. શૈલીએ મમ્મીને સપનાની વાત કરી.
4. શૈલી પરી સાથે ગીત ગાવા લાગી.

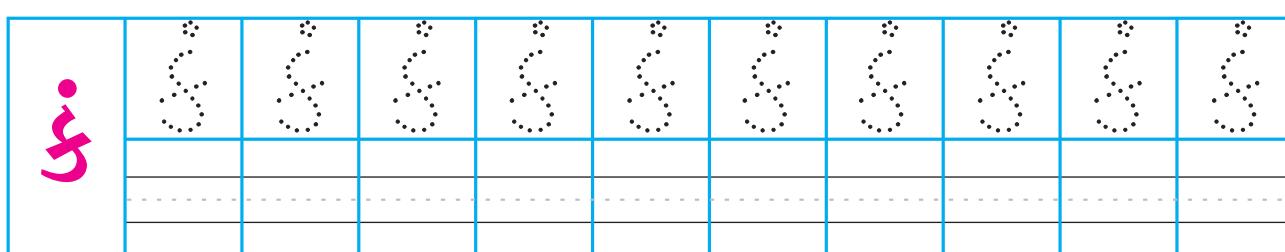
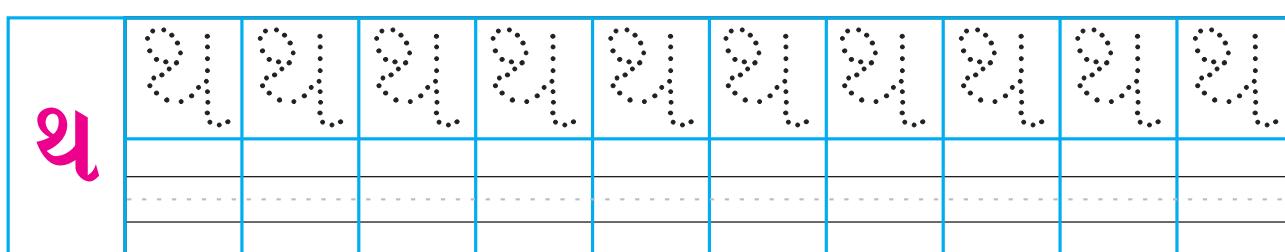
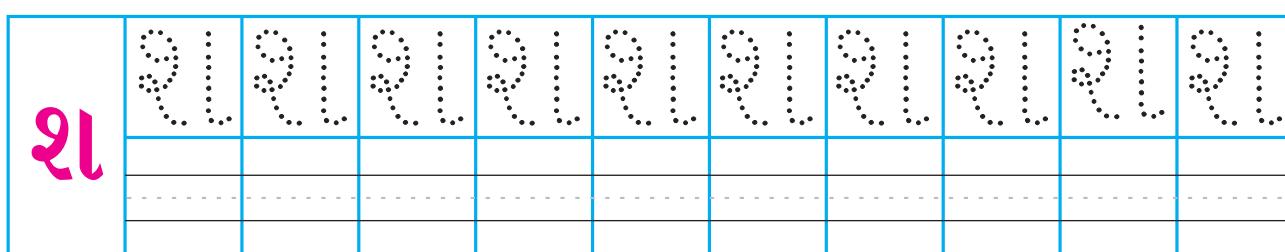
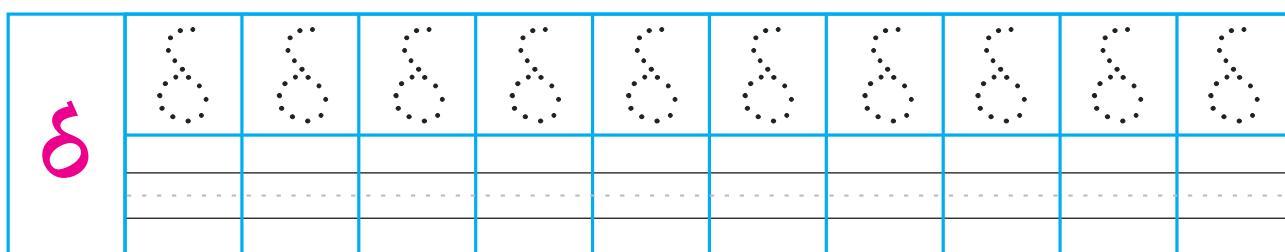
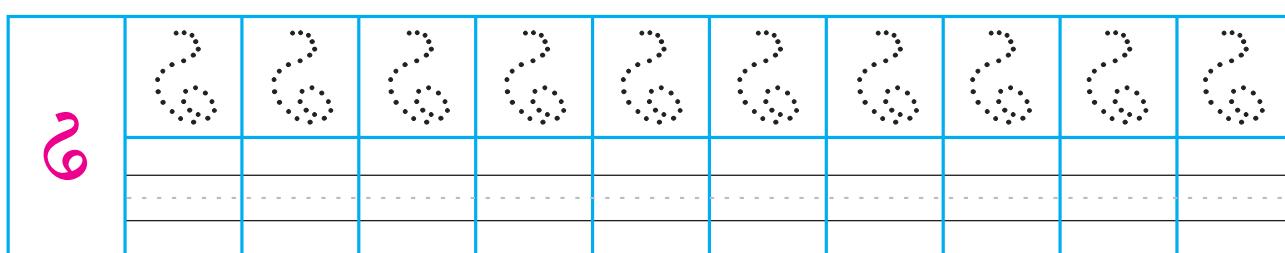
1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

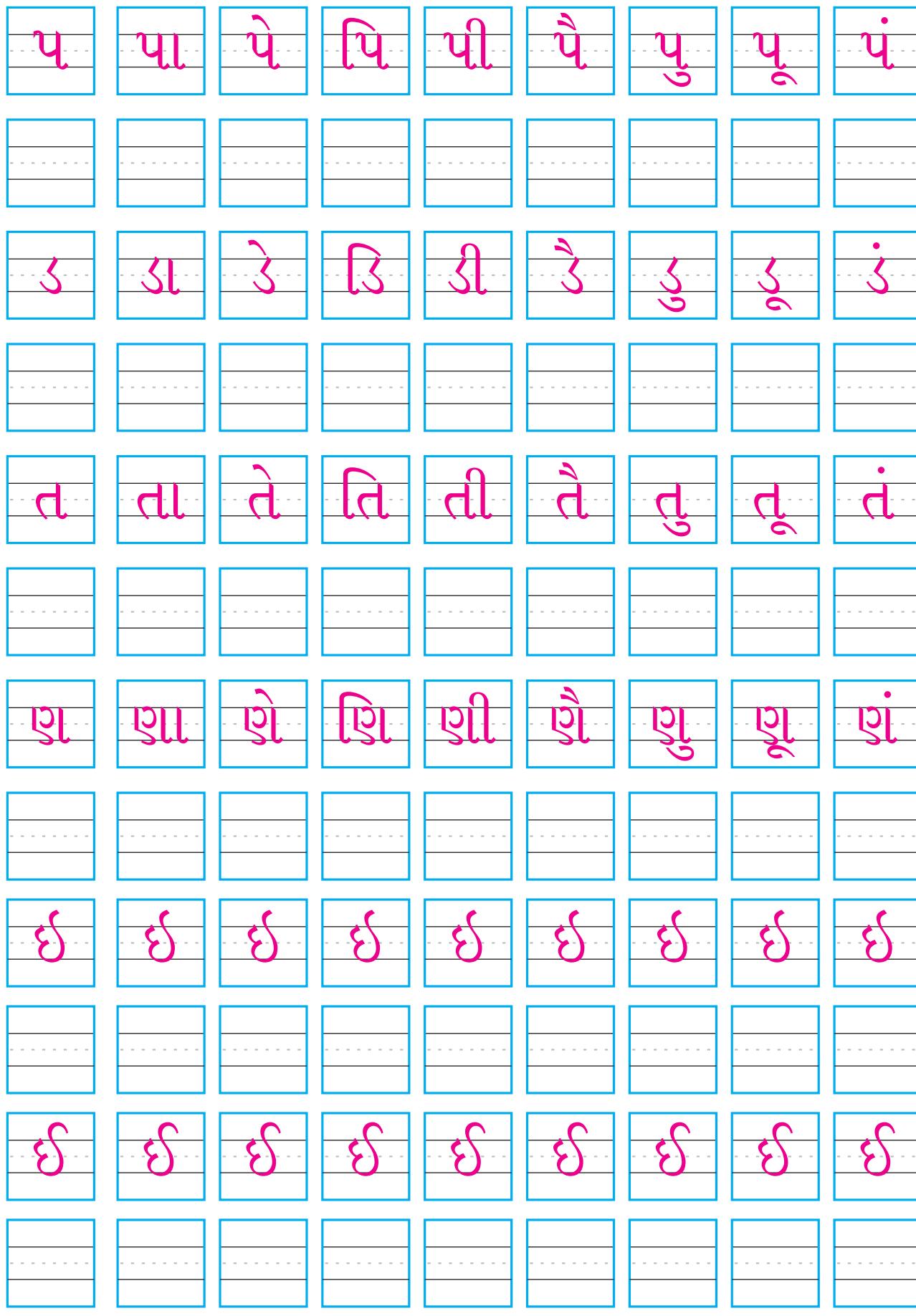
૮. ઘૂંટો અને લખો.

૧૦. લખો.

ગ	ગા	ગે	નિ	ની	નૈ	નુ	નૂ	નં
મ	મા	મે	મિ	મી	મૈ	મુ	મૂ	મં
ન	ના	ને	નિ	ની	નૈ	નુ	નૂ	નં
જ	જા	જે	જિ	જી	જૈ	જુ	જૂ	જં
વ	વા	વે	વિ	વી	વૈ	વુ	વૂ	વં
ર	રા	રે	રિ	રી	રૈ	રુ	રૂ	રં

ਸ	ਸਾ	ਸੇ	ਸਿ	ਸੀ	ਸੈ	ਸੁ	ਸੂ	ਸਂ
ਏ	ਏਾ	ਏੇ	ਏਿ	ਏੀ	ਏੈ	ਏੁ	ਏੂ	ਏਂ
ਕ	ਕਾ	ਕੇ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੈ	ਕੁ	ਕੂ	ਕਂ
ਖ	ਖਾ	ਖੇ	ਖਿ	ਖੀ	ਖੈ	ਖੁ	ਖੂ	ਖਂ
ਘ	ਘਾ	ਘੇ	ਘਿ	ਘੀ	ਘੈ	ਘੁ	ਘੂ	ਘਂ
ਅ	ਅਾ	ਅੇ	ਅਿ	ਅੀ	ਅੈ	ਅੁ	ਅੂ	ਅਂ
ਔ	ਔਾ	ਔੇ	ਔਿ	ਔੀ	ਔੈ	ਔੁ	ਔੂ	ਔਂ
ਏ	ਏਾ	ਏੇ	ਏਿ	ਏੀ	ਏੈ	ਏੁ	ਏੂ	ਏਂ
ਛ	ਛਾ	ਛੇ	ਛਿ	ਛੀ	ਛੈ	ਛੁ	ਛੂ	ਛਂ

ਲ	ਲਾ	ਲੇ	ਲਿ	ਲੀ	ਲੈ	ਲੁ	ਲੂ	ਲਂ
ਟ	ਟਾ	ਟੇ	ਟਿ	ਟੀ	ਟੈ	ਟੁ	ਟੂ	ਟਂ
ਚ	ਚਾ	ਚੇ	ਚਿ	ਚੀ	ਚੈ	ਚੁ	ਚੂ	ਚਂ
ਖ	ਖਾ	ਖੇ	ਖਿ	ਖੀ	ਖੈ	ਖੁ	ਖੂ	ਖਂ
ਐ	ਐ	ਐ	ਐ	ਐ	ਐ	ਐ	ਐ	ਐ
ਐਂ								
ਓ	ਓ	ਓ	ਓ	ਓ	ਓ	ਓ	ਓ	ਓ

ਅ	ਆ	ਐ	ਿਨ	ੀ	ਐ	ਲੁ	ੰਨੂ	ਂ
ਹ	ਾ	ਵੇ	ਿਲ	ੀ	ਵੈ	ਲੁ	ੰਨੂ	ਂ
ਘ	ਾ	ਘੇ	ਿਵ	ੀ	ਵੈ	ਲੁ	ੰਨੂ	ਂ
ਅ	ਆ	ਐ	ਿਨ	ੀ	ਐ	ਲੁ	ੰਨੂ	ਂ
ੴ	ੳ	ੳ	ੳ	ੳ	ੳ	ੳ	ੳ	ੳ
ਓ	ਾ	ਓ	ਿਨ	ੀ	ਓ	ਲੁ	ੰਨੂ	ਂ

ਮ	ਮਾ	ਮੇ	ਮਿ	ਮੀ	ਮੈ	ਮੁ	ਮੂ	ਮਂ
ਧ	ਧਾ	ਧੇ	ਧਿ	ਧੀ	ਧੈ	ਧੁ	ਧੂ	ਧਂ
ਝ	ਝਾ	ਝੇ	ਝਿ	ਝੀ	ਝੈ	ਝੁ	ਝੂ	ਝਂ
ਕੁ	ਕਾ	ਕੇ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੈ	ਕੁ	ਕੂ	ਕੁਂ
ਓ	ਓ	ਓ	ਓ	ਓ	ਓ	ਓ	ਓ	ਓ
ਔ	ਔ	ਔ	ਔ	ਔ	ਔ	ਔ	ਔ	ਔ

ન ના ને નિ ની નૈ નુ નૂ નું

ન ના ને નિ ની નૈ નુ નૂ નું

ન ના ને નિ ની નૈ નુ નૂ નું

ન ના ને નિ ની નૈ નુ નૂ નું

શ શા શે શિ શી શૈ શુ શૂ શું

શ શા શે શિ શી શૈ શુ શૂ શું

થ થા થે થિ થી થૈ થુ થૂ થું

થ થા થે થિ થી થૈ થુ થૂ થું

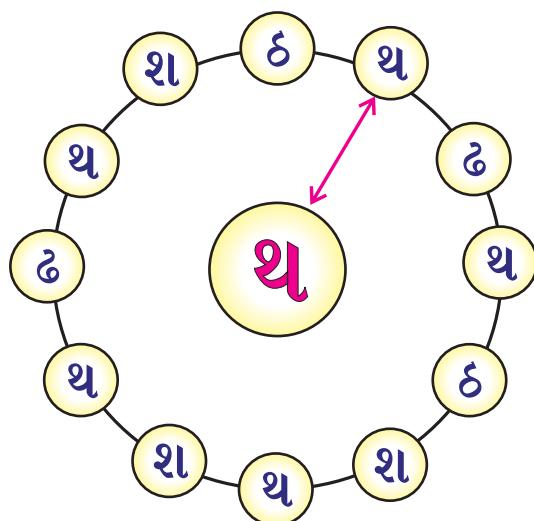
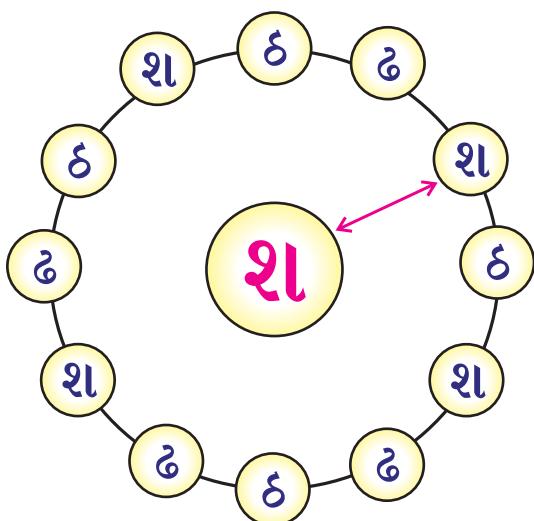
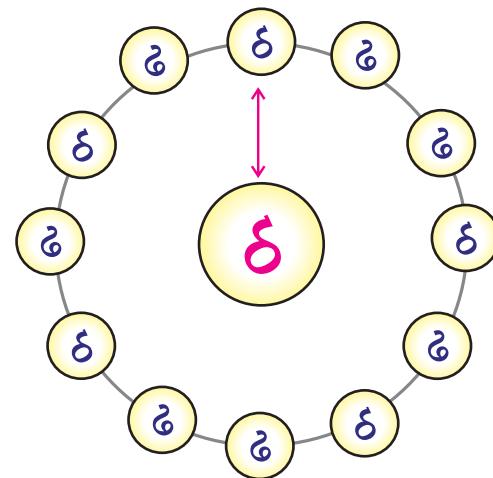
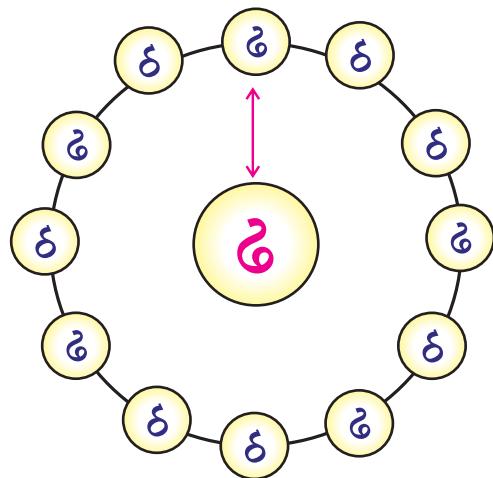
ન ના ને નિ ની નૈ નુ નૂ નું

ન ના ને નિ ની નૈ નુ નૂ નું

ન ના ને નિ ની નૈ નુ નૂ નું

ન ના ને નિ ની નૈ નુ નૂ નું

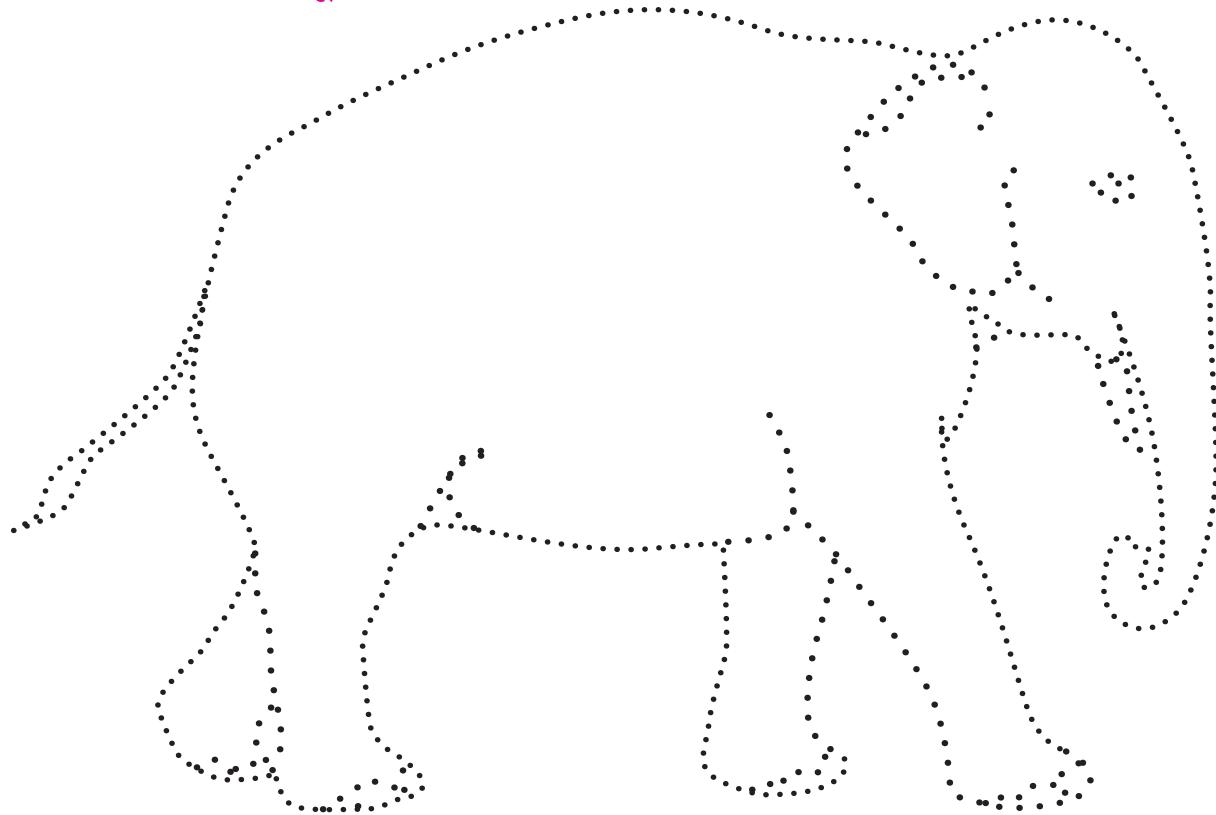
૧૧. જોડો.

૧૨. રંગ પૂરો.

૧૩. ટપકાં જોડી રંગ પૂરો.

૧૩૫ 'દ' શોધી / કરો. દઠશથદઠશથદઠશથદઠશથદઠશથદઠશથદઠશથ (એક્સો પાંત્રીસ)

૧૪. ઉદાહરણ મુજબ મૂળાક્ષર ઓળખી કરો.

દ : દેસરડો, દેમદેમ, અદ્ભુક

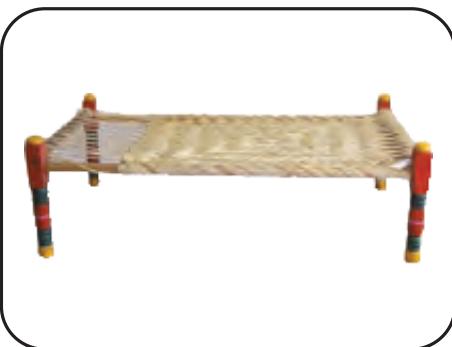
શ : શતરંજ, શરમ, શાણગાર

અં : અંદર, અંગત, અંશ

ઠ : ઠરાવ, મઠ, કઠણ

થ : નાથ, સંગાથ, થડ

૧૫. જોડો અને ઉદાહરણ મુજબ લખો.

ખા _____ લો

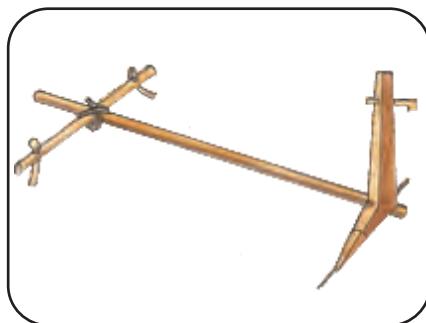
હીંચ _____

ચ _____ તરો

_____ લ

ન _____

૧૬. જોડો અને ઉદાહરણ મુજબ લખો.

કોબીજ

૧૭. ઉદાહરણ મુજબ શાકમાળનાં નામ શોધીને લખો.

કો	બી	જ	બ	ભી	ડા
થ	ટ	લ	ટાં	મે	ટાં
મી	ત	વ	ટા	ણા	કું
ર	તા	જુ	દૂ	ધી	ગા
ની	કા	રે	લાં	ટ	ળી

કોબીજ

૧૮. શાબ્દો લખો.

કુંડી			
ટાંડી			
ટાંકણા			
કુંચન			
ગંગા			
મંથન			
ખંજરી			
ગુંજન			
અંજીર			
બંદૂક			

૧૩૮ ‘થ’ શોધી / કરો. શા ઠ ટ થ શ થ ઠ શ થ ટ શ થ ઠ શ થ (એક્સો આડગ્રીસ)

૧૮. ચિત્ર જોઈ શબ્દ લખો. એ શબ્દનો ઉપયોગ કરી વાક્ય બનાવો.

૧૩૮

દ દ દ દ દ દ દ દ દ દ

(એકસો ઓગણાણાળીસ)

ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ
‘વિદ્યાયન’, સેક્ટર 10-એ, ગાંધીનગર-382010

૨૦. શબ્દો લખો.

ઠળિયો			
ફાલો			
શંખ			
થાળી			
કુંકુ			
શંકુ			
ધંડ			
હોઠ			
ટોલક			
બંગડી			